

STORTINGET

Stortingstidende

Referat fra møter i Stortinget

Nr. 59 · 23. mars
Sesjonen 2021–2022

Møte onsdag den 23. mars 2022 kl. 10

President: Masud Ghara khani

Dagsorden (nr. 59):

1. Muntlig spørretime
2. Ordinær spørretime
3. Referat

Presidenten: Fra Senterpartiets stortingsgruppe foreligger søknad om permisjon etter Stortingets forretningsorden § 5 annet punktum for representanten Åslaug Sem-Jacobsen fra og med 23. mars og inntil videre.

Denne søknad foreslås behandlet straks og innvilget. – Det anses vedtatt.

Fra første vararepresentant for Telemark, Olav Urbø, foreligger søknad om fritak fra å møte i Stortinget under representanten Åslaug Sem-Jacobsens permisjon, jf. Stortingets forretningsorden § 5 annet punktum.

Etter forslag fra presidenten ble enstemmig besluttet:

1. Søknaden behandles straks og innvilges.
2. Andre vararepresentant for Telemark, Trond Ballestad, innkalles for å møte i permisjonstiden.

Presidenten: Trond Ballestad er til stede og vil ta sete.

Representanten Frank Edvard Sve vil framsette et representantforslag.

Frank Edvard Sve (FrP) [10:01:07]: Eg har på vegner av representantane Morten Stordalen, Tor André Johnsen og meg sjølv æra av å framsetje eit representantframlegg om ein nasjonal motorvegplan.

Presidenten: Forslaget vil bli behandlet på reglementsmessig måte.

I dag, den 23. mars, er Nordens dag. På denne dagen for 60 år siden ble Helsingforsavtalen inngått – det nordiske samarbeidets «grunnlov». I år markerer vi også at Nordisk råd er 70 år. Parlamentarikerne i Nordisk råd arbeider aktivt for å gjøre Norden til verdens mest integrerte region og for å gjøre hverdagen til nordiske innbyggere enda bedre.

Det nordiske samarbeidet er betydningsfullt fordi landene våre står overfor mange av de samme utfordringene og har de samme demokratiske verdiene. Sammen står vi sterkere, vi har større gjennomslagskraft og er mer effektive enn hver for oss. I dagens situasjon, med krig i vårt nærområde, er nordisk samhold og samarbeid viktigere enn noen gang.

Stortinget markerer dagen med nordiske flagg på Løvebakken. Stortingets delegasjon til Nordisk råd inviterer til en markering av 70-årsjubileet i Vandrehallen mellom kl. 12 og 14 og håper at så mange som mulig kommer innom. Jeg har hørt rykter om at delegasjonslederne Jorodd Asphjell og Helge Orten til og med varter opp med nordisk bakst.

Velkommen skal alle være!

Sak nr. 1 [10:02:47]

Muntlig spørretime

Presidenten: Stortinget mottok mandag meddelelse fra Statsministerens kontor om statsrådene Bjørnar Skjæran, Kjersti Toppe og Sandra Borch vil møte til muntlig spørretime.

De annonserte regjeringsmedlemmene er til stede, og vi er klare til å starte den muntlige spørretimen.

Vi starter med første hovedspørsmål, fra representanten Tage Pettersen.

Tage Pettersen (H) [10:03:15]: Situasjonen i Ukraina forverres for hver dag, og antall flyktninger som kommer til Norge, vil bli veldig stort. Et foreløpig scenario fra beregningsutvalget for utlendingsforvaltningen viser at det kan komme 35 000 asylsøkere til Norge i 2022, hvorav 30 000 fra Ukraina. Blant disse er svært mange barn på flukt.

I gårsdagens VG kunne vi lese om barn som er reddet ut fra krigen i siste liten, og om et av barnehjemmene som måtte evakueres da krigen var et faktum. Fra et barnehjem i Luhansk-regionen ble 40 barn mellom to måneder og fire år gamle pakket inn i en buss og kjørt videre til togstasjonen. Der ventet en lang reise vestover gjennom Ukraina, og kort tid etter at barna kom fram til Lviv, fikk de se bilder av hvordan barnehjemmet de hadde flyktet fra, var blitt beskyttet bare dager etter at de selv hadde reist.

Mange barn er på flukt, og mange barneinstitusjoner er evakuert siden krigen begynte. Redd Barna anslår at omkring 100 000 barnehjemsbarn nå forsøkes evakuert fra Ukraina. Til nå har det ankommet noen enslige mindreårige asylsøkere, men det må forventes at tallet vil øke. Det er barnevernet som har ansvar for de enslige mindreårige asylsøkerne.

I et møte med representanter fra KS i går var de opp-tatt av at de barna som har kommet til nå, ikke har vært blant dem med mest ressurskrevende behov, men at de som kommer i tiden framover, trolig vil være mer traumatiserte.

Hvilke konkrete planer har barne- og familieministerens for raskt å oppskalere mottakskapasiteten i om-

sorgssentrene, og hvilke scenarier er det regjeringen planlegger for?

Statsråd Kjersti Toppe [10:04:59]: Takk for spørsmålet. Først vil eg streka under at det er ein veldig alvorleg situasjon for flyktningane, og det er ei spesiell flyktningkrise sidan veldig mange, altså halvparten av flyktningane, er barn. Det er eit ansvar eg tar, og ein situasjon som eg følgjer veldig nøye med på.

Når det gjeld det vi les om barn som vert evakuerte og som bur på barneinstitusjonar i Ukraina, er det særleg ille å sjå bilete, og det er ein frykteleg situasjon for dei. Eg kunne, som alle andre, ønskt at vi kunne gjort enda meir frå Noreg. Men vi skal stilla opp for desse barna, slik vi kan, og på den måten som er best.

No er bistand og evakuering av einslege barn frå Ukraina ikkje under mitt ansvar; eg har ansvar for barna som kjem til Noreg. Det er under justis- og beredskapsministeren sitt ansvar. Men det regjeringa har sagt, er at ei slik evakuering må skje på ein ordna måte og i samarbeid med FN-aktørar og samordna med europeiske partar. På den måten kan ein òg sørgja for dokumentasjon og rett oppfølging. Men eg kan forsikra om at dersom og når det kjem mange fleire einslege mindreårige og barn til Noreg, har vi system for å kunna stilla opp for desse, og vi har beredkapsplanar for det. Det skjer gjennom Bufdir, altså Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet, der ein har planar for å auka kapasiteten i omsorgssentera for barn under 18 år. Det kan òg vera aktuelt å finna fosterheimar til sped- og småbarn.

Tage Pettersen (H) [10:07:02]: Takk for svaret. Jeg opplever at det er stor vilje i den norske befolkningen til å hjelpe til i den situasjonen Europa nå befinner seg i. Da tenker jeg det er viktig at vi slipper alle de gode kreftene til. Justisministeren sa på regjeringens pressekonferanse 18. mars at regjeringen har god kontroll og kapasitet i mottakene nå. Statsministeren sa i sin redegjørelse for Stortinget at man jobber med beredskapstiltak for å håndtere en ekstraordinær situasjon med opp mot 100 000 flyktninger.

Statsforvalter Svarstad Haugland i Oslo og Viken etterlyser denne uken bedre kommunikasjon mellom sentrale myndigheter og kommunene. Hun opplever en stor frustrasjon ute i kommunene knyttet til håndteringen. Hvordan vil statsråden sikre en bedre samhandling på det området som hun har ansvar for?

Statsråd Kjersti Toppe [10:07:50]: Den situasjonen vi står overfor, utfordrar oss sjølvsagt på kommunikasjon. Poenget er at veldig mykje av det praktiske som skal skje, skjer ute i kommunane. Eg har også fått med meg bekymringa for at kommunikasjonen ikkje er god nok, eller at det er utfordringar med det. Det som eg har

ansvaret for, er dei mindreårige under 15 år som skal busetjast, men eg har òg vore engasjert i dette med faren for menneskehandel, overgrep og svikt, som kan skje. Det som i alle fall eg har gjort, er at eg i samarbeid med justisministeren har tatt eit felles initiativ der vi har bedt våre direktorat om å utarbeida ein felles strategi ut mot kommunane for å følgja dei opp på ein betre måte og gi god informasjon, særleg om risiko for menneskehandel osv. Det skal òg gå ut eit brev til kommunane om dette.

Presidenten: Det blir oppfølgingsspørsmål – først Tage Pettersen.

Tage Pettersen (H) [10:09:01]: I den forrige store flyktningkrisen i 2015 og 2016 lærte vi mye. Den gang kom det også mange unge enslige asylsøkere, og det offentlige, private og frivilligheten bidro da til et mangfold av gode tilbud ute i kommunene. Uten at de gode ressursene hadde funnet hverandre, hadde vi trolig ikke klart å løse den enorme utfordringen den gangen. To år med pandemi har også vist oss hvordan denne trekanten av offentlig, ideell og privat innsats har vært nøkkelen til god krisehåndtering i veldig mange lokalsamfunn. For å innfri de beredskapstiltakene regjeringen sier de jobber med, og som statsråden gjorde rede for, må det ekstraordinære tiltak på plass, og i den situasjonen vil det være nødvendig å ta alle gode krefter i bruk enda en gang. Hvordan mener statsråden at beredskapen ville vært om vi ikke hadde hatt mulighet i den situasjonen vi er i nå, til å samarbeide med f.eks. private omsorgssentre rundt om i landet for å bistå med mottak?

Statsråd Kjersti Toppe [10:09:55]: Det som i alle fall er ei utfordring no, er at ein del av mottaksapparatet og desse sentera er vortne sentraliserte, og det viser seg no at vi ikkje får til å ta imot så mange på så kort tid utan at vi har eit desentralisert mottak. Det jobbar vi no med å byggja opp igjen. Når det gjeld spørsmålet om private, er det slik at vi no må jobba ut frå dei beredkapsavtalane som finst. På mitt område er det i stor grad mange private kommersielle som har slike beredkapsavtaler. Eg har tenkt at vi må jobba i fellesskap med dette, men det er viktig at det offentlege sjølv kan ha avtaler for det i framtida og ikkje vera så avhengig av private og kommersielle, som eg meiner vi er i dag.

Presidenten: Grete Wold – til oppfølgingsspørsmål.

Grete Wold (SV) [10:11:19]: Jeg har et oppfølgings-spørsmål til statsråd Toppe.

Som den forrige representanten sa, er det en forferdelig vanskelig situasjon for veldig mange barn i Ukraina og i områdene rundt. Vi vet også at ukrainske myn-

digheter har noen forventninger til og føringer for hvordan man kan hjelpe disse barna ut av Ukraina, og hvordan vi kan ta dem til vårt land og gi dem den omsorgen de trenger – kanskje over lang tid.

Så vet vi at flere av dem som nå kanskje kommer, kommer til å ha ganske store omsorgsbehov – både de som er under 15 år, og de som kommer som enslige mindreårige, og som altså går over i mottak. Hvordan jobber man nå konkret med å få på plass tilstrekkelig kompetanse og kapasitet, også flerkulturell kompetanse, i barnevernet, også for dem over 15 år?

Statsråd Kjersti Toppe [10:12:10]: Igjen må eg seia at det er Justis- og beredskapsdepartementet som har hovudansvaret for å handtera desse utfordringane. Eg vil òg seia at dei ukrainske styresmaktene foreløpig ikkje har bedt Noreg om å bidra til å ta ut barn, men vi er klare.

Til det som representanten tar opp, korleis vi no skal integrera alle dei barna som kjem: Det er ei veldig viktig oppgåve. Vi jobbar nettopp med akkurat det. Det er det som er spesielt med denne flyktningkrisa. Vi utfordrar kommunane når det gjeld å integrera i barnehage, i videregående skule og i grunnskulen. Frivillige organisasjonar vil vi òg kunna mobilisera. Så er det viktig å sikra den barnefaglege kompetansen. Ein ting er å gjera dette ved senter for dei under 15 år, men vi treng òg å styrkja dei ute i dei vanlege mottaka der barn bur saman med foreldra sine – eller, ofte i denne samanhengen, med mor si.

Presidenten: Abid Raja – til oppfølgingsspørsmål.

Abid Raja (V) [10:13:25]: Fagfolk sier at en god barndom varer livet ut. Gode opplevelser i barndommen, trygghet, omsorg, aksept og tidlig innsats kan gjøre det mulig å mestre livet på en tryggere måte. Dessverre kan det motsatte også være med en livet ut: Dårlige opplevelser i barndommen, svikt, frykt, utrygghet, krig, sorg, ensomhet, å miste sine nære og kjære og være på flukt – traumer.

Det norske folk har vist enormt hjerterom for ukrainere på flukt. Folk er klare til å åpne opp sine hjem. Så kunne vi søndag lese i VG at Statsforvalteren i Oslo og Viken og flere kommuner rapporterer om dårlig koordinering av flyktningssituasjonen fra regjeringens side. Vi vet at de som kommer dårligst ut når systemene svikter, er nettopp sårbare barn. Blir statsråden, på vegne av barna, bekymret over det som kom fram i VG, og hvordan vil statsråden bidra til at barn tas imot og at det tilrettelegges for dem på best mulig vis i Norge?

Statsråd Kjersti Toppe [10:14:27]: Eg må igjen understreka at det er Justis- og beredskapsdepartementet og Arbeids- og inkluderingsdepartementet som har

hovudansvaret for det som representanten tar opp om busetjing ute i kommunane. Men som barne- og familieminister er eg sjølvsagt veldig opptatt av å følgja med på korleis barna vert varetatt. Det er jo slik at barn har grunnleggjande rettar, og det skal vi òg vareta når barna kjem til Noreg. Det at det er god koordinering, og at det vert gitt god informasjon ut til dei plassane som har mottak, og vidare når det gjeld busetjing, er viktig. Eg er òg opptatt av at vi skal gi god informasjon til flyktningar som kjem, og som eg var inne på, gjeld det òg informasjon om kva som kan vera risikoen. Så vi jobbar alleie med alle dei tinga som representanten tar opp, og det er ei prioritert oppgåve.

Presidenten: Vi går da vidare til neste hovedspørsmål.

Sivert Bjørnstad (FrP) [10:15:46]: Mitt spørsmål går til fiskeri- og havministeren.

Langs kysten er det særlig to saker som rører seg, og som opprører mange, også fiskeriministerens egne partifeller, hvis vi skal tro det som står i mange aviser.

Det ene er den nye verdsettelsesmetoden på oppdrettstillatelser, som fører til en økt skatteregning på opptil 700–800 pst. for norske eiere av i all hovedsak små og mellomstore havbruksselskap som ikke er børsnotert. Det kan føre til en uønsket konsolidering hvor flere selskap til slutt havner på børs, det kan føre til et oppkjøpsraid fra utenlandske investorer, eller det kan føre til utflytting fra kysten. Uansett vil det lokale eierskapet svekkes.

Den andre saken er den kritiske situasjonen for mange fiskere. Vi får daglig meldinger fra både enkeltfiskere og organisasjoner som roper varsko knyttet til galopperende kostnader, særlig når det gjelder drivstoff. Siden 2020 har prisen på diesel økt med om lag 350 pst., ifølge Fiskarlaget, det meste de siste ukene. Regjeringen har hatt som mantra de siste månedene at man skal vente og se, man skal vurdere nøye, og man skal lytte til innspill fra næringene. Dette er ikke noe å vente på. Dette skjer nå. Fiskerne skjønner økonomi, og de vet hva som lønner seg for egen lommebok. For deler av fiskeflåten er det nå ikke lønnsomt å gå fra kai for å fiske. Det rammer ikke bare fiskerne, men også mottakene og industrien. Det er en hel verdikjede som er i ferd med å tape.

Nå er tiden inne for å gå fra ord til handling. Vi har ikke en eneste fisker å miste. Organisasjonene har sendt statsråden og finansministeren en rekke forslag som vil ha umiddelbar effekt, f.eks. bunkring uten grunnavgift og å styrke kompensasjonsordningen. Vil statsråden levere på dette?

Statsråd Bjørnar Skjæran [10:17:46]: Begge de to spørsmålene som representanten stiller, knytter seg til

avgiftssystemet vårt. Jeg tror Stortinget er godt kjent med at finansministeren møter her i ordinær spørretime og vil få anledning til å svare på over et titalls spørsmål – tror jeg det er – der mange av dem knytter seg til akkurat det som handler om drivstoffavgifter. Jeg skal likevel tillate meg å si noen ord om det her.

Men jeg starter med spørsmålet om havbrukstillatelser og formuesskatt. Solberg-regjeringen foreslo å oppheve en uheldig praksis som har etablert seg, der fiskeri- og oppdrettstillatelser ervervet før 1998 ikke var gjenstand for formuesskatt. Den nye regjeringen slutter seg til de vurderingene som var gjort, og Stortinget har vedtatt dette forslaget i forbindelse med budsjettet for 2022. Så situasjonen i dag er at vi har fått på plass en likebehandling. Den tidligere praksisen savnet som sagt en prinsipiell begrunnelse og innebar en vilkårlig forskjellsbehandling av skatteyttere som eier eldre tillatelser.

Når det gjelder spørsmålet om drivstoffkostnader, er det sånn at det er krig i Europa. Vi påvirkes av det, selv om vi selvsagt ikke påvirkes i nærheten av på samme måte som de som står midt oppe i det. Det gjør at vi ser at det er bevegelse når det gjelder råvarepriser. Det påvirker også drivstoffprisene. Nå har de svingt opp, og de har gått noe ned igjen. Denne situasjonen følger regjeringen nøye med på. Jeg har nær dialog med både de maritime organisasjonene og organisasjonene i fiskerinæringen. Så gjør vi fortløpende vurderinger av hva som kan være aktuelle tiltak i den sammenhengen. Jeg tenker at det vil være rett at finansministeren er den som går dypere inn i den problematikken.

Sivert Bjørnstad (FrP) [10:19:47]: Kompensasjonsordningen, f.eks., ligger jo under fiskeriministerens portefølje. Så det er fullt mulig å gjøre effektive tiltak som har effekt, ganske snart.

Det er ingen som påstår at det ene og alene er regjeringens skyld at vi er der i dag, og at alt blir dyrere, men det er regjeringens ansvar å gjøre noe med det. Når man har søkt makt og posisjoner, er det regjeringens ansvar å ta dette på alvor.

En av grunnene til at det har gått greit hittil, og at ikke flere båter ligger til kai, er skyhøye torskpriser. Det er veldig uvisst hva som skjer etter april, når fisket etter skreien er over. Det er også en av hovedbekymringene i næringen. Slik det er i dag, vil sannsynligvis bare de store sesongfiskeriene etter sild, makrell og torsk lønne seg. Hva vil skje når fisket etter arter med lavere priser begynner, hvor kvotene i normalår ikke blir fisket engang? Det er det ingen som vet. Hvor stor del av flåten må ligge til kai før fiskeriministerens tar dette på alvor?

Statsråd Bjørnar Skjæran [10:20:47]: Fiskeriministerens tar situasjonen på det største alvor. Så er det

store bildet at det er god økonomi i norsk fiskerinæring. Det går godt, fjoråret var et nytt rekordår med eksportverdier til sammen for norsk sjømat på 120 mrd. kr og vel så det.

Så nevnes kompensasjonsordningen for CO₂-avgift. Da vil jeg bare understreke at det er en ordning som er en etterskuddsordning. Det betyr at de midlene som skal betales ut i 2022, er kompensasjon for kostnader knyttet til CO₂-avgift i 2021. Men når Finansdepartementet og regjeringen skal gjøre sine vurderinger av om det er rett å innføre tiltak knyttet til høye drivstoffpriser, vil alle elementer selvsagt være en del av den vurderingen.

Presidenten: Det blir oppfølgingsspørsmål – først Sivert Bjørnstad.

Sivert Bjørnstad (FrP) [10:21:31]: Jeg oppfatter at fiskeri- og havministeren ikke tar tak i den store utfordringen som skjer akkurat nå. Det er riktig at det var god økonomi i fiskeriene i 2021, og på grunn av høye torskpriser akkurat nå er det god økonomi for dem som driver med torskfiske. Hvis man spør reketrålerne på Sørlandet, er det ikke god økonomi nå. Der ligger båtene til kai, og mottakene får heller ikke inn råstoff, noe som gjør at også fiskeindustrien sliter langs store deler av kysten. Det kommer bare til å forverre seg når fisket etter skrei og torsk er over, for da går man over på kvoter som i normalår ikke blir fisket fullt ut, f.eks. hyse og sei. Det gjør noe med tilgangen på råstoff til de mange, mange hundre menneskene som er ansatt i fiskeindustrien langs hele kysten vår.

Man kan godt si at økonomien i 2021 var bra, men økonomien nå er ganske dårlig. Hva vil fiskeriministerens gjøre med det?

Statsråd Bjørnar Skjæran [10:22:32]: Jeg mener at jeg har svart det ut. Regjeringen følger dette fortløpende, og de tiltakene som vi vurderer på avgiftsområdet, vurderes selvsagt samlet. Det er finansministeren som har det konstitusjonelle ansvaret og vil kunne gå dypere inn i spørsmål knyttet til det.

Presidenten: Olve Grotle – til oppfølgingsspørsmål.

Olve Grotle (H) [10:23:06]: Eg vil følgje opp den situasjonen som nettopp er skissert, nemleg at det er urolige tider for fiskeria. Det er store problem knytte til drivstoff, men det er også andre utfordringar som fiskeria har. Det er viktig å følgje opp dei tinga som ein kan gjere no, framfor å vente på ein større gjennomgang av dei ulike sakene. Fiskeriministerens tok nettopp imot ein rapport med namnet «Grønn verdiskaping og økt bearbeiding i sjømatindustrien», frå det såkalla Tveiterås-utvalet. Der blir det fremja fleire konkrete forslag,

ein del av dei nesten forma som hasteforslag, bl.a. seks eller sju ulike forslag knytte til kvotemeldinga og kvotesystemet vårt.

Spørsmålet til statsråden er: Vil statsråden gripe fatt i dette no, eller vil han vente til regjeringa legg fram den varsla kvotemeldinga? Gjer han det siste, er eg redd for at ein taper unødvendig tid, som ein altså kunne brukt til å hjelpe fiskeria og fiskeindustrien på ein god måte.

Statsråd Bjørnar Skjæran [10:24:13]: Rapporten fra bearbeidingsutvalget utgjør et nytt, oppdatert kunnskapsgrunnlag, og jeg har merket meg de ordene som ble sagt fra flere da jeg mottok rapporten. De ba innstendig om at vi ikke behandler den på samme måte som tidligere regjeringer har gjort med tilsvarende rapporter, at denne rapporten ikke måtte havne i en skuff. Det er et budskap jeg har tatt imot og møtt offensivt. Jeg bestemte meg umiddelbart for at denne rapporten ikke skulle ligge i noen skuff, men at den skulle behandles så raskt som mulig. Jeg sendte den umiddelbart ut på høring, slik at alle organisasjonene, alle stakeholderne i næringen, kan få bidra med sine innspill til vi skal ta tak i den.

Økt bearbeiding av sjømat i Norge er et viktig mål for regjeringen, og det er tydelig forankret i Hurdalsplattformen. Tiden er moden for å fylle fiskeripolitikken med et industrielt innhold, og jeg vil komme tilbake til hvordan jeg som fiskeri- og havminister vil levere på det.

Så er det slik: Ja, rapporten og de innspillene vi får på høringen (presidenten klubber), vil være med og danne det kunnskapsgrunnlaget vi trenger (presidenten klubber igjen) for å håndtere dette videre.

Presidenten: Tiden er ute.

Da går vi videre til neste hovedspørsmål.

Kirsti Bergstø (SV) [10:25:37]: Spørsmålet går til barne- og familieministeren.

Koronakrisen har forsterket den økonomiske ulikheten i Norge. Det var også hovedkonklusjonen i en SIFO-rapport fra i fjor. Siden da har markedskreftene herjet med folk gjennom strømprisgalopp. Siden da har også prisen på både mat og drivstoff gått opp. Flere sliter med å få endene til å møtes, og dermed sliter også flere med å takle regningene som kommer uforutsett, eller økte utgifter. Løsningen for mange blir usikrede lån med skyhøye renter, fordi det finnes få alternativ. Vi ser nå at flere av dem som har tatt opp forbrukslån, ikke klarer å betale avdragene. Folk som har betalingsanmerkninger, har fått flere, og de skylder også i gjennomsnitt mer.

I min tid som sosialarbeider på Nav møtte jeg mange folk som havnet i et voldsomt mørke på grunn av en uhåndterlig gjeldssituasjon. På samme måte som strømprisen må møtes med politisk kontroll over kraftmarke-

det, må også gjeldskrisen som folk opplever, møtes med politiske løsninger og regulering. Nå er tusenvis av mennesker i en situasjon med uhåndterlig gjeld, og Gjeldsregisteret rapporterer også om økt bruk av kredittkort.

Da vil jeg gjerne høre hva statsråden vil gjøre for folk som er i en fortvilet situasjon, med gjeld de ikke klarer med, og kanskje til og med har mistet oversikten over. Hva er statsrådets tanker rundt markedsføringen av usikrede lån og rundt Gjeldsregisteret og endringer som må gjøres der? Hva er de politiske løsningene for de menneskene som nå befinner seg i det mørket som en gjeldskrise innebærer?

Statsråd Kjersti Toppe [10:27:30]: Takk for eit omfattande spørsmål. Når det gjeld gjeldsregisterlova, er ho under revidering. Ho ligg under mitt departement, og det er eit arbeid no der vi ser på moglege forbedringar.

Mitt ansvar er barn og familiar, og det er òg ei bekymring frå mi side at det er mange barnefamiliar som vert ramma hardt av dei endringane representanten lista opp. Det går ut over økonomien til mange familiar. Det som er viktig, er at vi innfører og allereie har innført viktige bidrag til å redusera den økonomiske risikoen for mange barnefamiliar. Då vil eg nemna dette med at vi styrkjer dei universelle velferdstilboda. Det gjeld at barnehagane skal verta billegare frå i haust. SV har vore med på vedtaket om gratis kjernetid i SFO. Vi styrkjer kommuneøkonomien, slik at kommunane får anledning til å yta velferdstenester til barnefamiliane. Ikkje minst har vi òg gjort endringar i skattereglane, slik at fleire – to av tre – skattebetalarar får lågare skatt. Vi har òg styrkt bustønsordninga og skal setja ned ein låginntektskommisjon, som varsla i Hurdalsplattforma.

Dette er ting som vart varsla før den situasjonen vi er i no, med veldig høge straumprisar, dyrare mat osv., så vi følgjer nøye med på dette her. Vi ønskjer eit samfunn i Noreg der vi får mindre, ikkje auka forskjellar.

Kirsti Bergstø (SV) [10:29:30]: Jeg setter pris på at statsråden løfter fram SVs viktige budsjettgjennomslag som løsningen for veldig mange familier med dårlig økonomi og for å gjøre noe med forskjellene, men folk som sliter økonomisk, opplever ofte å ha få andre muligheter enn å ta opp forbrukslån. Den typen lån er f.eks. mer utbredt blant enslige forsørgere enn andre. Samtidig som folk tynges av gjeld, tjener noen aktører veldig store summer på at folk havner nettopp i gjeldskrise, og de rentene som en del aktører tar for usikret gjeld i dag, er enormt høye. Det rammer dem med dårligst betalingsevne hardest. I mange land er det nettopp innført rentetak på lån og kreditt. Er det noe statsråden vil vurdere som hensiktsmessig også her i landet på lån uten krav om sikkerhet, som forbrukslån og kre-

dittlån, for å avskjære leverandørene av de verste kredittproduktene?

Statsråd Kjersti Toppe [10:30:31]: Her må eg seia at eg er litt usikker på om spørsmålet er under departementet mitt, eller om det er under den generelle skatte- og avgiftspolitikken. Eg har jo ansvaret for forbrukarpolitikken, og ein del av dette ligg òg under departementet mitt, men ein del av det kryssar opp mot Finansdepartementet og eventuelt Justisdepartementet, når det gjeld lovar og reglar for dette.

Men eg er opptatt av det som representanten tar opp. Det er for enkelt å ta opp forbrukslån, og det er veldig store kostnader for dei som kjem i den fella. Eg har tatt opp dette med renter når det gjeld gjeldsregisterlova, for der er det òg mange som opplever at dei kjem i ein umogleg situasjon. Eg kan ikkje svara betre på det.

Presidenten: Det blir oppfølgingsspørsmål – først Kathy Lie.

Kathy Lie (SV) [10:31:48]: I januar stilte jeg spørsmål til statsråden om hvorvidt hun vil se på muligheten for at gjeldsrenter ikke påløper når mennesker er fratatt inntekt. Bakgrunnen var de utfordringene som møter mennesker i soning, som kan ha både gjeld relatert til den straffbare handlingen og også gjeld fra hus, bil og forbruk. Når mennesker er i soning, har de ikke muligheter for å betjene gjelden sin, og de kommer ut etter endt soning med en økt gjeldsbyrde, som ofte blir umulig å håndtere når de skal rehabiliteres tilbake til samfunnet. Gjeldsordningsloven legger opp til at mindre enn 10 pst. av personens samlede gjeld kan være relatert til straffbare handlinger, og i tillegg er staten med på å øke gjelden med forsinkelsesrenter. Statsråden svarte den gangen at gjeldsordningsloven har vært på høring, og at hun vil se nærmere på disse problemstillingene i oppfølgingen av høringen, så spørsmålet mitt i dag er: Kan statsråden si noe om hvor langt hun har kommet med dette arbeidet, og hvilke tiltak hun ser for seg for å sikre mennesker reell økonomisk rehabilitering etter soning?

Kjersti Toppe (Sp) [10:32:45]: Som representanten seier, har gjeldsordningslova vore ute på høyring. Det er ulike forbetringar vi vurderer i den samanhengen. Departementet og eg jobbar no med å følgja opp den høyringa. Etter den tida som har gått frå representanten stilte spørsmål, kan eg ikkje seia noko anna enn at vi ikkje er ferdige, men vi siktar på at vi skal fremja endringsforslag. Akkurat kva tid det vil skje, kan eg ikkje seia her og no.

Eg har vore opptatt av denne problemstillinga – at det er mange som sonar som får store renter og vert

gjeldsslavar når dei kjem ut. Det er ei problemstilling som er kjempeviktig å ta tak i.

Presidenten: Kathy Lie – til oppfølgingsspørsmål.

Kathy Lie (SV) [10:33:52]: Jeg har et spørsmål til, som er litt relatert til det representanten Bergstø spurte om. Når vi snakker om barnefattigdom, snakker vi som regel om barn som vokser opp i familier med vedvarende lav inntekt. Men mange barn vokser jo opp i skjult fattigdom, hvor foreldrene har utdanning, jobb, hus og inntekt, men de har en vanvittig gjeld. Og på et eller annet tidspunkt oppstår det problemer som gjør at de ikke klarer å betjene gjelden. Disse barna fanges ikke i samme grad opp av hjelpeapparatet, for det synes ikke så godt at de lever i fattigdom, men familiene har ofte ikke nok penger til mat, klær og aktiviteter til disse barna. Jeg lurer litt på hvordan statsråden ser for seg at vi på en bedre måte kan fange opp disse barna og hjelpe dem, slik at de slipper stigmatisering og slipper å gå med en frykt for at familien skal miste hus og hjem osv.

Statsråd Kjersti Toppe [10:34:54]: Når ein familie slit økonomisk, er det barna som ofte får den største byrda, noko vi snakkar altfor lite om. Eg pleier å seia at det finst ikkje fattige barn; det finst fattige foreldre. Når foreldre kjem i ein slik gjeldskrise som representanten skildrar, er eg sjølv sagt opptatt av korleis vi skal nå ut til barna og ungdomane. Vi har prioritert ein del universelle ordningar som kan gjera det økonomiske handlingsrommet til barnefamiliane betre, ved at utgiftene til barnehage osv. vert mindre. Vi har òg prioritert midlar til ei tilskotsordning til barn og unge som gjer at dei kan få lettare tilgang til fritidsaktivitetar osv.

Arbeidet med å oppdaga og gjera ting betre for å redusera barnefattigdom i Noreg er vi ikkje ferdige med. Og det som representanten tar opp, er viktig: Korleis ser, oppdagar og hjelper vi dei barna som lever i slike familiar?

Presidenten: Vi går videre til neste hovedspørsmål.

Geir Jørgensen (R) [10:36:15]: Mitt spørsmål går til fiskeri- og havministeren og berører rettferdig fordeling av fiskekvoter og helårlege arbeidsplasser i fiskeindustrien.

Da Riksrevisjonen i 2019 la fram sin undersøkelse om forholdene i norsk fiskerinæring og fiskeripolitikken, kunne vi lese at de fant at det er god lønnsomhet i deler av fiskeflåten, men vi når ikke de samfunnsmålene som fiskerilovgivningen er ment å føre til. Vi har en forvitring av livskraftige fiskerisamfunn mange steder. Det gjelder steder som Røst og Vardø, hvor det blir færre og færre båter, og hvor man sliter med å holde hjulene i gang på helårsbasis. Så har man andre steder hvor det går bedre, men hvor man har samlet flere og flere kvoter

på færre og færre fartøyer, og noen er nødt til å tape i den konkurransen. For fiskeindustrien er dette svært alvorlig, for når det blir færre fartøyer, betyr det at det kommer fisk på land på færre steder. Da er spørsmålet:

Hva vil fiskeriministeren gjøre for å holde fiskeindustrien i gang og sikre råstofftilgang og helårs arbeidsplasser også etter at sesongen for skrei er over, på de stedene som ikke har en så stor flåte som i dag?

Statsråd Bjørnar Skjæran [10:37:44]: Det som representanten tar opp her, er et av de viktige spørsmålene vi kommer tilbake til Stortinget med i forbindelse med kvotemeldingen – ikke kun der, men mange av spørsmålene vil omtales i kvotemeldingen. Hovedtemaet for den nye meldingen vil handle om å avklare fordelingen av strukturgevinst når strukturkvotene utløper fra 2026 og utover. Jeg tror dette blir en viktig del av det vi skal gjøre i forbindelse med kvotemeldingen. Det klarte ikke den forrige regjeringen å få avklart.

Vi skal også avklare ny gruppeinndeling i kystflåten.

Den tredje føringen som vi legger, og som er viktig i denne sammenhengen, handler om at vi skal sikre gode rammevilkår for flåten under elleve meter.

I tillegg til fokuset vi må ha på det som skjer ute på havet, altså ressursfordeling, kvotefordeling og slikt, må vi greie å ha et industrielt fokus i det arbeidet vi gjør. Jeg har tidligere i dag svart på spørsmål knyttet til bearbeidingsutvalget. Det er et helt sentralt kunnskapsgrunnlag, som jeg har sendt ut på høring. Jeg vil ta tak i det når høringen er avsluttet og vi har fått innspill fra alle i næringen som har interesser i dette arbeidet.

Når det gjelder kvotemeldingen, er vi kommet så langt at vi har startet arbeidet. Det er nedsatt en referansegruppe, som ledes av statssekretær Vidar Ulriksen, med ti medlemmer fra næringsorganisasjoner og Sætinget samt fire observatører fra forskning og forvaltning. Så arbeidet er godt i gang, og jeg ser fram til etter hvert å kunne legge fram en melding for Stortinget.

Geir Jørgensen (R) [10:39:24]: I valgkampen lovde Arbeiderpartiet ny vei i fiskeripolitikken, og i Hurdalsplattformen står det at fiskekvoter skal fordeles på en mer rettferdig måte. Ser fiskeriministeren for seg at dette er mulig å gjøre uten å berøre kvotegrunnlaget for de største fartøyene, altså trålerne?

Statsråd Bjørnar Skjæran [10:39:43]: Jeg har allerede sagt at det å avklare fordeling av strukturkvoter når de utløper i 2026, blir en viktig del av dette arbeidet, og der tror jeg kanskje svaret på det som representanten spør om, ligger.

Presidenten: Det blir oppfølgingsspørsmål – først Geir Jørgensen.

Geir Jørgensen (R) [10:40:12]: Et selskap som Lerøy, som har bare ti fartøy – de har ti trålere – fisket i fjor 74 000 tonn fisk. Dette er råstoffgrunnlag for 1 000 fartøy i kystflåten, med kanskje to-tre personer om bord. Vi vet også at hoveddelen av den fisken som er fisket opp, går ut av landet til bearbeiding i lavkostland. Synes fiskeriministeren det er rimelig at noen få børsnoterte selskaper skal rå over så store ressurser som er nevnt her?

Statsråd Bjørnar Skjæran [10:40:42]: For regjeringen er det viktig at vi beholder en variert flåte. Jeg tror vi skal være veldig forsiktige med å stå på Stortingets tallerstol og snakke ned betydningen som arbeidsplasser om bord på enkelte fartøystørrelser har. En fisker er en fisker, enten man er alene på en liten båt eller jobber på et større fartøy, og vi trenger hele spekteret, ikke minst hvis vi skal klare å levere på de målene vi har satt oss for bearbeiding. Det å ha tilgang på råstoff på land er helt grunnleggende. Regjeringen har også vært veldig klar på at de betingelsene som ligger for de leveringspliktige trålerne, skal vi håndtere og hegne om. Og det er viktig at det er en samfunnskontrakt som faktisk utøves i praksis.

Presidenten: Geir Jørgensen – til oppfølgingsspørsmål.

Geir Jørgensen (R) [10:41:37]: Dette handler ikke bare om de trålerne og den delen av flåten som har leveringsplikt. Det er en total i fordelingen her som er sånn at en tredjedel av den norske totalkvoten fiskes av store trålere. Vi vet at dette er den mest klimafiendtlige måten å høste fisken på for kystflåten, og vi vet at vi syssetter fiskeindustriarbeidere i mange lavkostland – i EU, i Kina og rundt omkring.

Så igjen blir spørsmålet: Synes fiskeriministeren det er rimelig at mens det så å si er kannibalisme i kystflåten, der den ene må kjøpe opp den andre for å få et råstoffgrunnlag, ligger en tredjedel av den norske totalkvoten og disse milliardverdiene på så få hender som disse trålerselskapene representerer?

Statsråd Bjørnar Skjæran [10:42:34]: Regjeringen har i Hurdalsplattformen sagt at vi vil se nærmere på hvordan vi kan legge begrensninger på eierskapet også i kystflåten. Det er et viktig punkt for oss. Men heller ikke Rødt – tror jeg i alle fall – er i stand til å påvirke fiskens vandringsmønster. Det betyr at hvis vi skal kunne fiske opp totalkvoten på alle de fiskeslagene som finnes i norske farvann, og jeg bare minner om at norske farvann er fem-seks ganger så stort som landarealet vårt, trenger vi også en havgående flåte. Vi trenger en god balanse her, som gjør at vi kan fiske på de verdiene som ikke kom-

mer inn til land. Det som f.eks. skjer under lofotfisket nå, er noe som ikke skjer for alle fiskeslag. Det tror jeg også representanten er kjent med.

Presidenten: Da går vi videre til neste hovedspørsmål.

Lene Westgaard-Halle (H) [10:43:39]: Mitt spørsmål går til landbruksministeren.

Vi står midt oppe i en svært utfordrende tid for mange. Krigen i Ukraina er brutal, og bildene som deles derfra, gir oss bare et bitte lite glimt av hvor ille det faktisk er. Situasjonen i Europa påvirker også oss her hjemme på mange måter, bl.a. når det gjelder kostnadsnivået på en rekke varer, som f.eks. mat.

Verdikjeden for mat er sammensatt og komplisert. Det handler om prisen på innsatsfaktorene, som nå påvirkes veldig sterkt av konflikten, det handler om bondens arbeidsinnsats, kostnader for transport, fordeling og distribusjon, og alt dette er før varene til slutt finner veien til oss forbrukere.

En del av disse utfordringene er altså internasjonale, men en viktig nasjonal faktor er konkurransen mellom de ulike aktørene i verdikjeden for mat. For Høyre er det viktig at vi tar enda flere grep for å styrke konkurransen i dagligvaremarkedet og for at forbrukerne får både bedre utvalg og riktige priser.

Før jul var imidlertid landbruks- og matministeren opptatt av at maten var for billig. Hun oppfordret til at kjedene burde sette seg ned og samarbeide om ikke å ha tilbud på norsk mat. Nå er det snart påske. Bør bransjen forberede seg på nye prisutspill fra matministeren?

Statsråd Sandra Borch [10:45:04]: For det første deler jeg bekymringen rundt situasjonen i Ukraina. I Ukraina kjemper de for livet, i Norge opplever vi økte kostnader, først og fremst på en rekke innsatsfaktorer.

Når det gjelder dagligvarekjedene, har jeg aldri oppfordret til prissamarbeid. Det er viktig med konkurranse i dagligvarekjedene. Det jeg derimot har sagt, er at de bør bidra til at det er mer åpenhet rundt prisdannelse, nettopp for at også de som produserer maten, skal ha de inntektsmulighetene de fortjener. Det har vi også ambisiøse mål for i Hurdalsplattformen, som vi nå vil følge opp. Jeg har hatt møter med dagligvarekjedene hver for seg, også for nettopp å ha en dialog om hvordan også markedet kan bidra til at de som produserer maten, får de inntektsmulighetene de fortjener.

Lene Westgaard-Halle (H) [10:46:10]: Jeg er veldig glad for at matministeren er tydelig på at hun ikke er for prissamarbeid, selv om jeg må innrømme at jeg har litt vondt for å forstå hvordan de tre dagligvareaktørene skal sette seg ned og samarbeide om ikke å ha tilbud

uten at det er prissamarbeid – men det får for så vidt være greit.

Til den delen av verdikjeden som gjelder bonden: Det står veldig stor respekt av den jobben som bonden gjør. Viktigheten av matproduksjon tror jeg er blitt enda tydeligere nå, i den situasjonen vi står i. Vi vet at bondens inntekt grovt sett kan deles inn i en tredjedel fra statlige overføringer og to tredjedeler fra markedet. Senterpartiet har ved en rekke anledninger understreket at det å styrke bondens inntekter er synonymt med å øke prisen på mat, og at norsk mat er altfor billig. Mener statsråden fortsatt det? Har regjeringen andre løsninger enn å øke matprisene for å sikre økte inntekter fra markedet til bonden?

Statsråd Sandra Borch [10:47:09]: Inntektsmulighetene til de norske matprodusentene består av flere faktorer. I dag er det sånn at markedet står for to tredjedeler av inntektsmulighetene til bonden. Staten står for en del av det. Som vi har varslet i Hurdalsplattformen, ønsker vi å se på handlingsrommet for hva vi kan gjøre på tollvernet, som også er en viktig mekanisme.

Når det gjelder matvarepriser, har regjeringen nå gjort en rekke tiltak for nettopp å dempe de økte kostnadene, både for dem som produserer maten, og ikke minst for forbrukeren. Det er også verdt å nevne at de siste tolv månedene har matprisene falt med 1,6 pst., mens den generelle konsumprisen har økt med 3,7 pst. Det er ikke sånn at matvareprisene har økt betraktelig, men jeg tror vi må belage oss på, med de økte kostnadene vi nå ser i verdensbildet, at det også kommer til å bli noe økte matpriser, både i Norge og internasjonalt.

Presidenten: Det blir oppfølgings spørsmål – først Lene Westgaard-Halle.

Lene Westgaard-Halle (H) [10:48:18]: Da noterer jeg meg at Senterpartiet fortsatt mener at maten er billig.

Jeg hørte ikke helt noe svar på det jeg spurte om, altså hvordan man kan øke inntektene til bøndene fra markedet. Det eneste svaret jeg hørte, var at man kunne øke tollvernet. Jeg vil gjerne stille spørsmålet på nytt. De to tredjedelene – som er størstedelen av bondens inntekt – hvordan ønsker regjeringen å sikre økte inntekter fra markedet?

Statsråd Sandra Borch [10:48:43]: Jeg føler at jeg har svart på det, også ved tidligere spørsmål. Vi har sagt at åpenhet rundt prisdannelse kommer til å være et viktig element for regjeringen å se på. Når man snakker om inntekter til den norske bonden, er det inntektsmuligheter man snakker om – både markedet, staten, internasjonale faktorer, tollvernet og bondens egne beslut-

ninger. Men det er klart at markedet er viktig som en inntektsmulighet for den norske matprodusenten, og det skal det fortsatt være.

Presidenten: Sivert Bjørnstad – til oppfølgings-spørsmål.

Sivert Bjørnstad (FrP) [10:49:32]: Landbruksministeren rykket før jul ut i VG og sa at maten i Norge er for billig – på tross av at vi har blant Europas og sannsynligvis også blant verdens høyeste matvarepriser. Siden da har matvareprisene økt voldsomt, og dette rammer de som har minst fra før, mest. Mener landbruksministeren at det er nok nå, eller må prisene ytterligere opp før regjeringen er fornøyd?

Statsråd Sandra Borch [10:50:03]: Det er jo ikke slik at det er landbruks- og matministeren eller regjeringen som fastsetter matprisene i Norge i dag. Det skal det heller ikke være, det er det markedet som gjør, og så har vi jo en ekstraordinær, uoversiktlig situasjon i verden nå.

Så vil jeg bare si at statsråden har aldri tatt til orde for at vi har for billig mat. Det statsråden tok til orde for, var at det er dumt med prisdumping på enkeltvarer i sesong på norske varer. Med den situasjonen vi nå opplever i verden, er det uoversiktlig det som kommer til å skje framover, men det jeg kan garantere, er at vi følger situasjonen nøye, særlig på matberedskap, både i Norge og ikke minst internasjonalt, der vi opplever de største svingningene på pris.

Presidenten: Vi går videre til neste hovedspørsmål.

Morten Stordalen (FrP) [10:51:16]: Vi står nå midt i flere kriser. Mange bønder opplever stor usikkerhet knyttet til årets våronn, dette som følge av en kraftig økning i kostnader, eksempelvis høye strømpriser og svært høye drivstoffpriser og det samme når det gjelder gjødselpriser. Mange bønder har som følge av dette og av denne usikkerheten ikke økonomi til å dyrke matvete, som vi er helt avhengig av. Flere kornprodusenter i Vestfold forteller meg at de nå har gjort endringer og heller legger opp til mer forvekster. Dette skjer altså i en tid da vi står overfor en stor fare for internasjonal matkrise.

Landets bønder har ikke tid til å vente dersom vi nå skal kunne opprettholde egen matproduksjon. Hva vil statsråden si til kornprodusenter i Vestfold og ellers i landet som nå sliter økonomisk, og som derfor i år ikke ser seg økonomisk i stand til å satse på matkornproduksjon?

Statsråd Sandra Borch [10:52:11]: Jeg har sagt – og jeg kan gjerne si det igjen – at jeg og regjeringen har ga-

rantert for å øke målprisen sammen med økte tilskudd, nettopp for å sikre produksjon av matkorn framover slik at det skal bli lønnsomt.

Men jeg må si at det er tre måneder siden vi sto og diskuterte ekstra støtte til norske bønder, gitt økninger i pris på gjødsel og bygningsmateriale. Regjeringen leverte 754 mill. kr. Fremskrittspartiet fant ikke rom for det i sitt budsjett. Så jeg merker meg at Fremskrittspartiet nå har snudd helt om, og det er veldig bra – det er veldig bra at Fremskrittspartiet nå plutselig er blitt opptatt av norsk landbruk. Det synes jeg er bra, men samtidig mener jeg at Fremskrittspartiet også må være ærlige på hva de har gjort for bare tre måneder siden, og at de faktisk har tatt til orde for å legge ned hele forhandlingsinstituttet i norsk landbruk.

Det jordbruksoppgjøret vi går inn i nå, kommer til å være avgjørende viktig for norsk matproduksjon, for norske bønder som har opplevd en stor økonomisk usikkerhet de siste årene. Den kursen har denne regjeringen tenkt å snu, og vi er i gang. Samtidig må vi erkjenne at situasjonen på verdensmarkedet er veldig uoversiktlig og har gitt oss helt andre utfordringer enn det vi sto overfor bare for noen måneder siden.

Morten Stordalen (FrP) [10:53:40]: Jeg tror ikke bønder i Norge er veldig beroliget og veldig imponert over å høre på politikere som snakker om hva som skjedde i fjor høst. Det som er realiteten, er at Ukraina, som er en av verdens største eksportører av bl.a. hvete, har stengt grensene for eksport. I EU skal man nå dyrke opp enorme arealer brakklend. Samtidig som dette skjer, reduserer norske bønder sin produksjon av matkorn.

Når statsråden da ikke tar inn over seg at det er en krig i Europa, og at det er dramatisk endrede forutsetninger, kan man stille spørsmålet: Mener statsråden at det er riktig signal å sende, ikke bare til bønder og det norske folk, men til verden for øvrig, som ser ut til å bli stående i en enorm matkrise, at man nå ikke vil vise handlekraft med en gang? Våronna skjer altså nå, de neste ukene – før landbruksoppgjøret.

Statsråd Sandra Borch [10:54:29]: For å gjenta meg selv har regjeringen nå gitt en garanti for økte målpriser og økt tilskudd, som nettopp skal sikre lønnsomhet ved å så matkorn, på grunn av de ekstra gjødselkostnadene. Det er et viktig signal. Men så tror jeg at faglagene i norsk landbruk også er opptatt av å diskutere hva målprisen skal være. Vi har nå gitt en garanti for at det skal være lønnsomt. Det er et viktig signal.

Det vi nå ser i verden, er først og fremst alvorlig for utviklingsland, som har høy forsyning fra Ukraina og Russland. For Norge er det per nå ingen grunn til uro rundt matsikkerhet. Det er også viktig for meg å poengtere. Men

det er klart at matberedskap og matsikkerhet kommer til å bli avgjørende viktig framover, og vi er i større grad nødt til å ta ansvar for egen matproduksjon selv.

Presidenten: Det blir oppfølgingsspørsmål – først Tor André Johnsen.

Tor André Johnsen (FrP) [10:55:40]: Vi hører at statsråden sier at det er gitt et viktig signal om at målprisen skal økes, og at tilskuddet skal økes. Det er tydeligvis viktig for statsråden å kritisere Fremskrittspartiet for hva vi har gjort eller ikke gjort tidligere, men det er nå i dag vi i Fremskrittspartiet er opptatt av, det er nå i dag det er viktig, og det er alvorlig. Det er veldig alvorlig, det er en eksplosiv prisvekst alle bønder nå opplever. Flere har ikke engang kjøpt inn gjødsel til årets sesong, eller de har kjøpt mindre enn hva de egentlig trenger.

Vi trenger all matproduksjon vi kan få i Norge nå i denne sesongen her, og det er stor usikkerhet om mattilgangen på verdensmarkedet. De valgene som gjøres nå i våronna, er de som legger føringer for avlingene som kommer utover året. Vi er opptatt av resultater nå, før jordbruksoppkjøret. Hva er det konkrete statsråden vil gjøre nå, så vi kan få kommet i gang med våronna på en trygg og sikker måte?

Statsråd Sandra Borch [10:56:43]: Vi er bare noen få uker unna jordbruksoppkjøret, og Budsjettnemnda jobber nå med tallene, som går på både økte kostnader, inntekter og inntektsmuligheter. Det er klart at det arbeidet kommer til å bli viktig. Det legges fram om bare noen få uker og vil danne grunnlaget for en viktig jobb regjeringen skal gjøre for norsk matproduksjon.

Så har jeg bare lyst til å si at matberedskap og matsikkerhet ikke er noe man plutselig kommer på, det er noe man burde jobbe med jevnt og trutt gjennom flere år. Det vil jeg si at ikke har vært gjort, men denne regjeringen ønsker nå å øke selvforsyningsgraden til 50 pst. Vi er nødt til å tenke helt annerledes enn det vi gjorde for bare et halvt år og for ett år siden, nettopp for å øke matproduksjonen.

Jeg kan også si at i dag vil kommunalministeren og jeg sende ut et brev til alle landets kommuner om at jordvern skal være et overordnet hensyn i all arealforvaltning. Det er også et viktig signal for å sikre nok tilgang til dyrket mark.

Presidenten: Tor André Johnsen – til oppfølgingsspørsmål.

Tor André Johnsen (FrP) [10:57:52]: Vi hører statsråden gjentar igjen at det er et viktig signal. Det er hyggelig at ambisjonene, viljen og signalene er der, men vi føler fortsatt at det går for seint, at det er for sakte. Det er nå mange bønder kjøper inn gjødsel, det er nå de leg-

ger grunnlaget for våronna, og det blir for seint å vente på oppkjøret.

Så lurer jeg litt på om gjødselstøtte er noe statsråden nå kan bekrefte at kommer. Det bør være enkelt å svare på. Det er to muligheter: Man må ha økt støtte, eller så må man fjerne avgifter. Det er sånn vi i Fremskrittspartiet ser på det. Det er masse avgifter regjeringen kan ta tak i umiddelbart.

Særlig Innlandet, i fjellområdene og der det ikke er flatbygder og godt å drive med korn, må man ha melk, og man må ha gras. Hva vil regjeringen gjøre nå for f.eks. melkebøndene og ikke minst for å sørge for at aktører som Synnøve Finden også kan få rammevilkår som gjør at det er attraktivt å starte opp i Namsos eller på Tolga? Vil regjeringen se på PU-ordningen, kanskje med nye øyne, og i tillegg dytte mer penger fra staten inn i PU-ordningen?

Statsråd Sandra Borch [10:59:02]: Hvis jeg skal svare på gjødsel først, så leverte regjeringen i rekordfart tilleggsforhandlinger som omhandlet økte gjødselkostnader. Jeg merker meg at Fremskrittspartiet var imot det for bare tre måneder siden. I den tilleggsprotokollen står det at partene og staten i forbindelse med jordbruksoppkjøret skal komme tilbake til andre kostnadsøkninger i årets jordbruksoppkjøret.

Det er viktig for meg å si igjen at vi nå jobber med å legge fram Budsjettnemndas tall, som nettopp skal vise det reelle tallet på økte kostnader, det reelle tallet på inntektsmuligheter og de faktiske inntektene som har vært. Så har vi nå en situasjon i verden som har gjort at vi har helt andre tall å forholde oss til enn det som tidligere har vært kjent.

Jeg kan berolige representanten med at Senterpartiet og regjeringen har tenkt å snu kursen i norsk landbrukspolitikk og rydde opp etter forrige regjering.

Presidenten: Olaug Vervik Bollestad – til oppfølgingsspørsmål.

Olaug Vervik Bollestad (KrF) [11:00:16]: Statsråden sa 12. mars til Aftenposten at hun ville prioritere lokale kornlagre, hun hadde satt i gang en utredning om nasjonalt kornlager, og det var uetisk at en med den største lommeboka kjøpte korn fra verdens fattigste. Hvis en ser disse utsagnene sammen, går det ikke i hop. Hva er det statsråden vil prioritere først for å sikre at vi faktisk øker produksjonen og har beredskap i vårt eget land?

Statsråd Sandra Borch [11:00:51]: Det statsråden har tenkt å gjøre først, er å sikre at vi har en jevn matproduksjon fordelt på hele året. Det er det viktigste vi gjør for norsk matvareberedskap og norsk matsikker-

het. Og så er det ikke til å legge skjul på at Senterpartiet og regjeringspartiene har vært veldig opptatt av at vi også må ha beredskapslagring av korn. Det har vi nå satt i gang. Vi har satt i gang en utredning som Landbruksdirektoratet skal levere allerede tidlig i juni. Det er viktig for meg å si at vi ikke har konkludert ennå med hva slags lagring vi skal ha, men vi har ulike løp – både lokal lagring, regional lagring og sentral lagring. Det tror jeg blir viktig, og vi ser også nå med den situasjonen vi opplever i verden, at det burde vært på plass for lenge siden.

Presidenten: Olaug Vervik Bollestad – til oppfølgingsspørsmål.

Olaug Vervik Bollestad (KrF) [11:01:42]: Når det gjelder å få nasjonale store lagre, er ikke Kristelig Folkeparti uenig i det, men det må være noe å fylle dem med. Hvis vi ikke skal bruke lommeboka vår og kjøpe fra verdens fattigste, tenker jeg det er en feil prioritering nå. Hva tenker statsråden når hun selv har sagt at en vil ha lokale lagre for å spre risikoen, sånn at en har fordelt risikoen på flere når en skal ha en god beredskap? Hva vil hun prioritere når hun sier: Ja takk, begge deler?

Statsråd Sandra Borch [11:02:17]: Jeg må igjen poengtere at regjeringen ikke har konkludert med hva slags lagring vi skal ha. Det er nettopp det utredningen skal fortelle oss. Og så er jeg helt enig med representanten i at vi ikke skal kjøpe fra verdens fattigste og fylle opp lagrene i morgen. Den utredningen vi har satt i gang, ble satt i gang før krigen i Ukraina og Russland, nettopp fordi regjeringspartiene mener at matsikkerhet og matberedskap er utrolig viktig med tanke på uro i verden, men også med tanke på ulike naturhendelser. Vi hadde en tørkesommer for noen år siden som viste oss hvor viktig det er å ha beredskapslagring av korn i Norge. Det arbeidet regjeringen nå har satt i gang, er et kortsiktig arbeid, men også et langsiktig arbeid, hvor vi vurderer både lokal lagring, regional lagring og sentral lagring. Og så vil vi komme tilbake til en beslutning på det om litt.

Presidenten: Vi går videre til neste hovedspørsmål.

Olaug Vervik Bollestad (KrF) [11:03:40]: Mitt spørsmål går til barne- og familieministeren.

Det kom en undersøkelse fra Nav i går som viser at nesten halvparten av mødrene tok ut ulønnet permisjon i fjor. Mødrene var i gjennomsnitt hjemme uten lønn og foreldrepenger i 16,4 uker. Andelen har økt kraftig etter at fedrekvoten økte fra 10 til 15 uker – altså parallelt med innføringen av tredelingen av foreldrepermisjonen. Dette er akkurat det Kristelig Folkeparti var bekymret for.

Tredelingen er ikke laget for nybakte familier. I 2018 var det et bredt flertall i denne salen for å innføre tredelt foreldrepermisjon. En beskrev dette som et viktig steg for å sikre reell likestilling. Far og mor skulle være like omsorgspersoner. Det er jeg ikke uenig i. At mor kom raskere tilbake i arbeid, var viktig. Det ble framhevet at det var viktig at flere kom tilbake i jobb. Nå ser vi resultatet av at kvoten ble økt, nemlig at kvinner tar ut ulønnet permisjon.

Samtidig handler ikke foreldrepermisjonen om likestilling for Kristelig Folkeparti. Det handler først og fremst om ungene og om kvinnene som har båret ungene i ni måneder, med tanke på hvor lang permisjonen faktisk skal være. Det er ikke vi politikere som vet best hva familiene trenger. Det viser sannelig disse tallene, tenker jeg. Familiene vet best selv hva som passer for dem, og kvinner kjenner best selv hvor lang tid det tar å komme seg etter et svangerskap.

Hva tenker statsråden om konsekvensene tredelingen kan ha hatt for økningen av ulønnet permisjon blant mødrene?

Statsråd Kjersti Toppe [11:05:42]: Svaret er at eg tenkjer veldig mykje om det. Det er ei sak eg som barne- og familieminister er opptatt av. Så er det òg viktig for meg å seia at foreldrepermisjonen som er i Noreg, er raus – det må vi kunna seia. Han er god. Først og fremst er det ei ordning som er laga for at familiar skal kunna ha omsorg for spedbarnet sitt. Ingenting er vel viktigare enn å gi desse familiare og barna den beste starten.

I Hurdalsplattforma har vi nokre punkt om akkurat dette. Der er vi einige om at ein skal vidareføra tredelingsa, ein skal behalda dagens fedrekvote, men det er òg eit punkt om at ein skal sikra mor moglegheit til å amma i tråd med helsefaglege råd. Vi veit at ulike organisasjonar, f.eks. Jordmorforbundet og Nasjonalt kompetansesenter for amming, har vore kritiske, for slik innretninga er i dag, får mange kvinner ikkje moglegheit til å amma i tråd med det som er anbefalinga, som er at ein iallfall treng åtte månader fri frå arbeid for å kunna gjera det på ein ikkje-stressande måte, for å seia det slik.

Så har eg òg sett at det ikkje er første gongen det kjem melding om at det har vore ein auke i ubetalt permisjon. Eg vil seia at ordninga òg skal bidra til likestilling, men ubetalt permisjon er ikkje rett veg å gå viss ein tenkjer likestilling i arbeidslivet. Det kan vera på grunn av at tredelingsa ikkje passar familiare. Det er òg ein auke i ulønt permisjon blant menn, ser eg i undersøkinga. Dette vil eg ta med meg i det vidare arbeidet.

Olaug Vervik Bollestad (KrF) [11:07:47]: Jeg synes det er befriende at statsråden slår fast at det fortsatt er mor som ammer, i likestillingens navn. Barna trenger å bli ammet, det er barnas privilegium, og jeg tror det er

best for barnas helse. Det er ikke noe vi kan vedta oss vekk fra. Vi vet også at ammerådene går lenger enn det som er realiteten med tredelingen av permisjonen.

Hvis vi skal ha barnas beste for øye, hvis vi skal ha viktigheten av amming og det å ha ro i den perioden for øye – kvinner er forskjellige når det gjelder å komme seg etter et svangerskap – hva tenker da barne- og familie-ministeren om at det burde vært fleksibilitet? De resultatene som nå har kommet, må jo vekke noen tanker hos statsråden. Er den tredelingen vi har, nyttig, eller skal vi se oss om én gang til og si: Dette handler om å legge til rette for barn og mor, først og fremst, men også for far.

Statsråd Kjersti Toppe [11:08:55]: Undersøkinga kan visa at dagens ordning ikkje treffer barnefamiliane godt nok. Det må vi gå inn og vurdere.

Når det gjeld amming, som er ein del av denne problemstillinga – dvs., det er jo ikkje eit problem – vert det feil å seia at tredelingsa ikkje kan leggja til rette for amming i tråd med helsefaglege råd. Men da er det nesten nødvendig å ta ut 80 pst. foreldrepenge, og dei fleste barnefamiliar vel no – det viste òg undersøkinga som vart lagt fram i går – 100 pst. uttak. Da får ein kortare permisjon. Vi må sjå på kva som er samanhengane her, men eg er bekymra for ei utvikling med at fleire familiar ser seg nøydde til å ta ubetalt permisjon i ei ordning som faktisk er ganske raus.

Presidenten: Det åpnes for oppfølgings spørsmål – først Tage Pettersen.

Tage Pettersen (H) [11:10:08]: Vi har kommet langt med likestillingen i Norge, og vi har flere år blitt kåret til et av verdens mest likestilte land. Men vi har også utfordringer, og jeg tenker ikke på amming i dette replikkordskiftet. Jeg tenker på økonomisk likestilling. Det handler om friheten til å kunne bestemme over egen sparing, egen hverdag, egen utdanning, eget arbeid og egen tid. Den nevnte, ferske undersøkelsen som Nav har gjennomført, viser, som man har vært inne på, at halvparten av kvinner var hjemme uten lønn og foreldrepenge i 16,4 uker i gjennomsnitt. Dette kan få alvorlige konsekvenser for opptjening av pensjon og andre rettigheter.

Høyre sier i sitt program at vi ønsker en evaluering av tredelingen, og denne undersøkelsen bygger opp under det. Senterpartiet sier i sitt program at når det foreligger særlige grunner, må det være en bedre mulighet å overføre mellom foreldrene.

Hva tenker statsråden i det perspektivet – og i et likestillingsperspektiv – om denne undersøkelsen? Er dette en særlig grunn til at vi kanskje skal bruke tid på å evaluere?

Statsråd Kjersti Toppe [11:11:12]: Ja, eg vil ta tak i den undersøkinga og saman med resten av regjeringa vurdere kva vi skal gå igjennom no. Men vi har våre punkt i Hurdalsplattforma, og dei står fast. Eg skal ikkje snakke meir om amming no, men det handlar litt om at vi treng meir fleksibilitet, og at vi skal vurdere på kva slags måte vi kan gjera det.

Representanten Pettersen har rett i det han tar opp: Undersøkinga gir grunn til uro når det gjeld den økonomiske likestillinga, for det er jo ingenting som er verre for likestilling enn at ein tar ubetalt permisjon og ser seg nøydd til å gjere det, av ulike grunnar. Det som kan vera positivt oppi alt dette, er at familiar vel å gjera dette av omsyn til barnet. Det skal ein heller ikkje underslå, at det er gjort nokre fornuftige val, men så er kanskje konsekvensane ikkje gode, eller dei gir grunn til uro.

Presidenten: Grunde Almeland – til oppfølgings spørsmål.

Grunde Almeland (V) [11:12:31]: Det bør ikke overraske noen at det er en rekke utfordringer for familiene knyttet til å ta ut foreldrepermisjonen. Men svaret på det kan aldri være å frata verken mor eller far sine individuelle rettigheter. Svaret må være å sikre at hverdagen går opp og forbedre ordningene, ikke frata rettigheter, som flere representanter argumenterer for.

Et eksempel på det er at vi i dag har et system hvor det straffer seg å få barn på visse tider av året. Hvis man får et barn som er født i desember og bor i en kommune som Oslo, hvor det ikke er overskudd av ledige barnehageplasser, får man sannsynligvis ikke plass før man har rett på det, altså i august det året barnet fyller to år. Da må den ene forelderen ofte gå 8–9 måneder uten inntekt. Det er altfor lenge for helt vanlige familier. Mitt spørsmål er: Hva ønsker statsråden å gjøre for å forhindre at foreldre må ta ut ufrivillig ulønnet permisjon?

Statsråd Kjersti Toppe [11:13:34]: Ein del av svaret på det har å gjera med barnehagefeltet, og det er svarsområdet til ein annan statsråd. Men det er litt av grunnen til at ein del foreldre tar ut permisjon utan løn, som representanten Almeland viser til.

Når representanten seier at ein vert straffa for å få barn på ulike tider av året, kan ein ikkje seie noko slikt. Det er jo aldri ei straff å få barn; det er ei stor glede. Men det er ein del ulemper når det gjeld velferdstenestene, som har litt ulike grenser for kva for ein månad dei vert tilgjengelege.

Når det gjeld foreldrepengeordninga, står det i plattformen at vi ikkje skal gjera noko med rettane til foreldra, men det ligg òg i plattformen at vi kan sjå på korleis dette praktisk kan innrettast, slik at òg andre omsyn kan verta varetekne.

Presidenten: Den muntlige spørretimen er omme.

Sak nr. 2 [11:14:40]

Ordinær spørretime

Presidenten: Det blir noen endringer i den oppsatte spørsmålslisten, og presidenten viser i den sammenheng til den elektroniske spørsmålslisten i salappen.

Endringene var som følger:

Spørsmål 1, fra representanten Frank Edvard Sve til finansministeren, er overført til næringsministeren som rette vedkommende. Spørsmålet blir etter anmodning fra næringsministeren flyttet og besvart før spørsmål 23, som skal besvares av samme statsråd.

Spørsmål 4, fra representanten Erlend Wiborg til finansministeren, er trukket tilbake.

Spørsmål 6, fra representanten Liv Gustavsen til finansministeren, vil bli tatt opp av representanten Hans Andreas Limi.

Spørsmålene 11 og 12, fra henholdsvis representantene Bård Hoksrud og Sivert Bjørnstad til finansministeren, er trukket tilbake.

Spørsmål 14, fra representanten Ine Eriksen Søreide til utenriksministeren, vil bli besvart av utviklingsministeren på vegne av utenriksministeren, som er bortreist.

Spørsmål 22, fra representanten Hege Bae Nyholt til kultur- og likestillingsministeren, er overført til arbeids- og inkluderingsministeren som rette vedkommende.

Spørsmål 25, fra representanten Silje Hjemdal til kunnskapsministeren, er overført til forsknings- og høyere utdanningsministeren som rette vedkommende. Spørsmålet vil bli tatt opp av representanten Sigbjørn Framnes.

Spørsmålene 29 og 30, fra henholdsvis representantene Marius Arion Nilsen og Sofie Marhaug til olje- og energiministeren, vil bli besvart av næringsministeren på vegne av olje- og energiministeren, som er bortreist. Spørsmålene blir etter anmodning fra næringsministeren flyttet og besvart etter spørsmål 24, som skal besvares av samme statsråd.

Presidenten: Spørsmål 1 er flyttet og besvares før spørsmål 23. Vi går derfor til spørsmål 2, fra representanten Terje Halleland til finansministeren.

Spørsmål 2

Terje Halleland (FrP) [11:15:14]: «Statssekretær Sigrud Hagerup Melhuus uttalte på biogasskonferansen at den omstridte avgiften på avfallsforbrenning er positiv, og at forbud mot deponering av nedbrytbart avfall og

avgift på avfallsforbrenning bidrar til at biologisk behandling blir en mer attraktiv løsning. Bransjen selv avviser dette.

Har Senterpartiet endret mening, eller kan statsråden forsikre bransjen om at regjeringen jobber for at avfallsforbrenningsavgiften blir avvirket, redusert eller lagt en annen plass i verdikjeden allerede i statsbudsjettet for 2023?»

Statsråd Trygve Slagsvold Vedum [11:15:53]: Regjeringen har en ambisiøs klimapolitikk, og et av de grepene vi gjør for å nå våre klimamål, er å øke og utvide avgiftene på ikke-kvotepiktige utslipp av klimagasser. Vi vil stimulere norsk næringsliv til å omstille seg i en mer klimavennlig retning, og så vil vi gjøre det på en måte som gjør at klimapolitikken samtidig skal være både sosialt og geografisk rettferdig. Vi må sikre norsk næringsliv, vi må sikre aktivitet, og vi må sikre at det skal skje på en måte som er sosialt og geografisk rettferdig.

Vi har videreført Solberg-regjeringens forslag til avgift på avfallsforbrenning, og så har vi redusert andre avgifter. For vi ønsker, som sagt, at avgiftspolitikken skal være både sosialt og geografisk rettferdig, og at den skal sikre arbeidsplasser og verdiskaping i Norge.

Regjeringspartiene varslet i Hurdalsplattformen at vi vil redusere avgifter for folk flest. Dette har vi fulgt opp. Vi har redusert både elavgiften og drivstoffavgiftene sammenlignet med det Solberg-regjeringens forslag var for statsbudsjettet for 2022.

Da Senterpartiet var med på å avvikle avfallsavgiften i 2010, var et hovedhensyn konkurransesituasjonen mot svenske avfallsanlegg, at en var redd for at norsk avfall skulle eksporteres til Sverige. Sverige hadde da nylig avvirket sin avgift på avfallsforbrenning. I dag er situasjonen en annen. I Sverige er alle anlegg omfattet av EUs kvotesystem og den svenske avgiften på avfallsforbrenning, og svenske anlegg betaler derfor mer for sine utslipp enn norske ikke-kvotepiktige anlegg, og derfor gjorde vi som vi gjorde for i år.

Terje Halleland (FrP) [11:17:33]: Takk for svar. Jeg er litt usikker på om jeg fikk et svar på det spørsmålet. Det er altså slik at for under et år siden mente Senterpartiet at dette var en avgift som var til bekymring, en avgift som ville føre til mer avfall, som ville føre til større eksport av avfall til utlandet. Så jeg har lyst til å spørre statsråden om hva det er med dagens situasjon som har endret dette – og gjenta spørsmålet: Er det slik at Senterpartiet nå har endret mening, eller kommer regjeringen til å jobbe for at denne avfallsforbrenningsavgiften blir avvirket, redusert eller lagt en annen plass i verdikjeden?

Statsråd Trygve Slagsvold Vedum [11:18:25]: Siden 2010, da vi avvirket den avfallsavgiften, som Senterpartiet, Arbeiderpartiet og SV gjorde da, har verden endret seg. For det som var hovedutfordringen da, og diskusjonen da, var bekymringen for f.eks. norske fjernvarmeanlegg. Ta f.eks. mitt eget nærområde, som har et fjernvarmeanlegg på Trehørningen som varmer opp bl.a. bebyggelsen i Hamar med søppel. Da var en bekymret for at det med forskjellen i avgifter mellom Norge og Sverige var mer lønnsomt å eksportere søppelet til Sverige. Nå er det motsatt, for nå er det høyere totalkostnader på svensk side.

Og så har vi et mål om å kunne utvikle ny klimavennlig teknologi, som karbonfangst og -lagring, og et av de store punktutslippene vi kan ta der, er utslipp nettopp fra avfallssektoren. Hvis vi klarer å ta utslipp der, kan vi ta mindre utslipp på andre områder, der også kostnadene er store for dem som blir berørt av tiltak for å redusere norske klimagassutslipp.

Terje Halleland (FrP) [11:19:27]: Da må jeg bare konstatere at svaret dermed er ja, at Senterpartiet også i denne saken har endret politikk, og at en nå ikke lenger er bekymret for at vi får økt avfall. Og meldingen til næringen er veldig tydelig, at regjeringen kommer ikke til å avvikle avgiften, kommer ikke til å redusere den, og kommer heller ikke til å plassere den en annen plass i verdikjeden.

Statsråd Trygve Slagsvold Vedum [11:19:54]: Det som har vært Senterpartiets poeng hele veien, også i 2010, var at man ikke måtte lage et avgiftssystem som gjorde det mer lønnsomt for f.eks. typiske grenseområder, som Østfold, Hedmark og Trøndelag og mange andre steder, å kjøre avfallet til Sverige og forbrenne det der, for det ville være negativt for miljøet og negativt for verdiskaping i Norge.

Når vi nå skal prøve å få ned norske klimagassutslipp, er vi også opptatt av å se på om vi kan klare å utvikle ny teknologi, f.eks. karbonfangst og -lagring, som gjør at vi kan skape mer arbeidsplasser og også verdier med basis i den faktiske ressursen som avfall er, men at vi da hele tiden skal ha en avgiftspolitik som gjør at vi ikke eksporterer avfallet ut av Norge. For det er verken god næringspolitikk eller god klimapolitikk å legge opp til en større eksport av avfall.

Spørsmål 3

Morten Stordalen (FrP) [11:20:57]: «Finansministeren rykket hardt ut i 2018 og sa at en literpris på drivstoff på 17–18 kr var altfor dyrt. Nå er vi i 2022, og den tidligere opposisjonspolitikeren har blitt finansmi-

nister. Samtidig har vi sett pumpepriser helt opp mot 26–27 kr/l. Dette går hardt ut over vanlige folk, og transportnæringen er i økonomisk krise med dagens prisnivå.

Mener statsråden at dagens priser opp mot 26–27 kr/l er lettere å leve med enn da han i 2018 sa at pumpepriser på 17–18 kr var altfor mye?»

Statsråd Trygve Slagsvold Vedum [11:21:30]: Vi har nå en tragisk krig pågående i Europa. Denne krigen rammer hardest alle de sivile som er i Ukraina. Vi må hele tiden huske at det er bare én som er ansvarlig for den ulykken vi nå står i, og det er Putin. I tillegg til de alvorlige menneskelige konsekvensene har krigen skapt usikkerhet i Europa gjennom effekten krigen gir. Dette gir særlig utslag i økte strømpriser. Krigen i Ukraina har de siste ukene også ført til ytterligere prisøkning, særlig på drivstoff.

Nå er heldigvis dagens prisnivå en del lavere enn de 26–27 kr som representanten viser til, men det er fortsatt krevende for mange, selv om literprisen akkurat i dag er 7–8 kr lavere mange plasser. Det er mest sannsynlig at de høye drivstoffprisene som Stordalen viser til, ikke vil vedvare på det nivået.

Oljeprisen steg kraftig i dagene etter Russlands invasjon i Ukraina 24. februar og nådde et toppunkt på om lag 130 amerikanske dollar per fat den 8. mars. Deretter har oljeprisen falt noe tilbake. Prisene i terminmarkedet tilsier at markedsaktørene forventer ytterligere reduksjoner i oljeprisen framover. Et fall i oljeprisen vil gi reduserte drivstoffpriser. Den framtidige prisutviklingen på råolje, og dermed på drivstoff, er imidlertid usikker.

Regjeringens partiene varslet i Hurdalsplattformen at vi vil redusere avgifter som rammer folk flest, slik som elavgift og drivstoffavgifter. Denne regjeringen har fulgt opp. Vi har redusert både elavgiften og drivstoffavgiftene sammenliknet med Solberg-regjeringens forslag til statsbudsjett for 2022.

Regjeringen er opptatt av å gjøre hverdagen bedre for folk. Ved endringer i viktige rammebetingelser kan det være aktuelt å vurdere justeringer også i andre skatter og avgifter. Endringer i skatter og avgifter vil vi vurdere samlet, ikke minst i forbindelse med statsbudsjettet, og vi vil selvfølgelig se på hvordan vi i sum skal sørge for at norske familier får bedre kjøpekraft, som er denne regjeringens mål. Folk som har vanlige og middels inntekter, skal når denne krisen er over oppleve at de har kommet så godt som mulig ut, og at kjøpekraften skal gå opp, ikke ned.

Morten Stordalen (FrP) [11:23:33]: I november var snittprisen på diesel 16,76 kr, og i dag ligger den på rundt 22 kr. Transportbransjen er definert som en samfunnskritisk bransje. Blant lastebileierne i Norges Lastebileier-Forbund er det mange som er bundet opp i av-

taler som gjør at de ikke har noen å viderefakturere for de unormalt høye drivstoffkostnadene. Flere av disse varsler nå at de frykter konkurs om det ikke kommer avgiftslettelser. For mange av transportbedriftene hjelper det ikke økonomisk at regjeringen sier de følger situasjonen nøye. De trenger lettelse snarest. Mitt spørsmål blir derfor: Kan statsråden forsikre at han i denne ekstraordinære situasjonen vil komme med ekstraordinære tiltak ved å kutte avgifter, slik Fremskrittspartiet har foreslått? Dette er for å redde transportbransjen, som også er en viktig del av beredskapen vår.

Statsråd Trygve Slagsvold Vedum [11:24:20]: Spørsmålet til Stordalen viser noe av den store utfordringen vi står overfor akkurat nå, for det er enorme svingninger også med samme avgiftsnivå. For lastebileiere er avgiftene på diesel under 6 kr – ca. 5,50 kr per liter hvis man regner med både den delen som er biodiesel og vanlig diesel – og det har vært svingninger fra 16 kr til 25 kr med samme avgiftslegging. Det har nå skjedd store endringer i løpet av veldig kort tid. Det som kommer til å være viktig for regjeringen, og ikke minst for meg som finansminister, er at vi over tid må gjøre tiltak som sikrer at vi har en transportnæring, og som sikrer at vanlige folk klarer å få bedre kjøpekraft. Spesielt på strøm har vi da også gjort mange grep for å dempe de voldsomme utslagene vi står overfor per dags dato. Det kommer vi også til å jobbe med fram til budsjettet for 2023 og fram mot revidert nasjonalbudsjett, for å se om det er nye tiltak man må gjøre for å hjelpe spesielt utsatte grupper.

Morten Stordalen (FrP) [11:25:26]: Jeg opplever at finansministeren ikke svarer på spørsmålet. Transportbransjen er i krise. Det mange i transportbransjen som er bundet opp i avtaler, sier, er at de nå frykter konkurs – svært nær forestående. Det finnes heller ikke ledig kapasitet av verken sjåfører eller lastebiler ellers i Europa. Mitt spørsmål blir derfor igjen: Kan statsråden forsikre at han i denne ekstraordinære situasjonen vil komme med ekstraordinære tiltak ved å kutte avgifter, slik Fremskrittspartiet har foreslått, for å redde transportbransjen, som er en viktig del av beredskapen vår?

Statsråd Trygve Slagsvold Vedum [11:25:56]: Stordalen viser til at det er press mange steder for transportbransjen, og at det også er store utfordringer med å rekruttere nok folk. Når det gjelder rekruttering, merker vi det også totalt sett i næringslivet i Norge, at det rett og slett er mangel på arbeidskraft nå. Det er bra for dem som kommer seg inn i arbeidsmarkedet, men det kan være utfordrende for enkeltbedrifter.

Vi kommer som regjering selvfølgelig til å være opp-tatt av å ha tett dialog også med transportbransjen for å

se hvilke grep det er man kan gjøre. Vi har hatt veldig tett kontakt med f.eks. taxinæringen for å se hva slags grep vi kan gjøre der for å skape mer trygghet og mer forutsigbarhet. Vi har overfor taxinæringen varslet at vi skal gjøre avgiftsgrep ganske raskt, for å rette opp noen av de feilene som har skjedd før. Vi kommer til å ha tett dialog med resten av transportbransjen for å se om det er skatte- og avgiftsgrep som gjør at vi kan skape mer trygghet og forutsigbarhet. Akkurat disse månedene er det mye bølger på grunn av krigen i Ukraina. De grepene vi skal gjøre, skal være langsiktige, de skal stå seg og gjøre at vi får en transportbransje i Norge (presidenten klubber) som opplever at de har en regjering som ser dem.

Presidenten: Tiden er ute.

Spørsmål 4

Fra representanten Erlend Wiborg til finansministeren:

«Folk flest rammes av skyhøye priser på mat, strøm og bensin/diesel. Regjeringen er direkte ansvarlig for noen av økningene, men ikke alle. Uavhengig av årsak så er det et faktum at finansministeren krever inn historisk mye i avgifter. Det er mulig å sørge for lavere priser gjennom å avskaffe avgifter på drivstoff, strøm osv. Finansministeren har sagt han ikke vil gjøre noe nå, men se an situasjonen.

Hvor mye mer planlegger og forventer finansministeren å kreve inn i avgifter knyttet til drivstoff og strøm i 2022 enn året før?»

Presidenten: Dette spørsmålet er trukket.

Spørsmål 5

Morten Wold (FrP) [11:27:15]: Mitt spørsmål er kort og enkelt: «Kan statsråden redegjøre for kostnadsbildet for norske bedrifter hittil i 2022 sammenliknet med premisene lagt i statsbudsjettet for 2022, herunder virkninger av skatteøkningene samt prisøkningene på drivstoff og strøm?»

Statsråd Trygve Slagsvold Vedum [11:27:38]: Krigen i Ukraina har stor innvirkning på hele Europa. Den skaper uro, og det er bare Putin som bærer ansvaret. For vår del merker vi bl.a. dette gjennom økte råvarepriser, spesielt på strøm og drivstoff. Det er stor uro, og jeg har forståelse for at folk er urolige. Samtidig er vi i Norge bedre stilt enn i veldig mange andre land. Vi er ganske trygge for vår beredskap og at vi ikke får krig her, og utsiktene for norsk økonomi og næringsliv er gode, til tross for at krigen i Ukraina fører til usikkerhet, og at

prisene på innsatsfaktorer som drivstoff og strøm har økt. Det er sterk økonomisk vekst, og ledigheten er lav. Utviklingen må ses i sammenheng med at smittevern-tiltakene er avviklet, og at vi er på vei ut av pandemien.

Næringslivet rapporterer om stor knapphet på arbeidskraft. Nær seks av ti bedrifter i Norges Banks regionale nettverk meldte før krigsutbruddet om at kapasitetsbegrensninger demper veksten – altså at man ikke får tak i folk. Nær halvparten av kontaktene i undersøkelsen har problemer med å få tak i ansatte med riktige kvalifikasjoner. Det er den høyeste andelen siden 2007.

Regjeringen fører en forutsigbar og ansvarlig skattepolitikk overfor næringslivet. I Hurdalsplattformen har vi uttalt at selskapsskatten skal holdes på 22 pst. gjennom hele stortingsperioden. Selskapsskattesatsen er uendret i 2022. I 2022 har vi økt formuesskatten og endret verdsettelsen av ulike formuesobjekter. Samtidig har vi gjort endringer som gjør at det er færre som betaler formuesskatt for 2022 enn det var under forrige regjering i 2021 – for vi er opptatt av at de som har lave formuer og vanlige inntekter, skal få mindre skatt. Formuesskatten er en skatt på personer og bidrar til omfordeling. Formuesskatt kan redusere sparingen, men det er lite som tyder på at formuesskatten svekker bedriftenes muligheter for å gjennomføre lønnsomme investeringer vesentlig.

Morten Wold (FrP) [11:29:31]: La meg rette fokuset mot én næring. Bakeri- og konditornæringen rammes knallhardt av strømprisene. Flere bedrifter melder at de kan gå over ende og frykter for fremtiden om dagens prisnivå skal legges til grunn som normalen. Om de store konsernene skjermes gjennom langsiktige strømtaler, gjelder ikke det mange mindre bakeribedrifter utover hele landet. Regjeringen har ikke villet stille opp med tiltak som favner bredt for bedrifter i denne situasjonen.

Lastebilnæringen er allerede nevnt av en tidligere spørsmålsstiller, men den opplever altså store problemer med fra før veldig små marginer når drivstoffprisene øker mer enn 30 pst. på kort tid.

Vi tror jo at statsråden følger med og er oppmerksom på situasjonen, men bør ikke disse bedriftene få mer sikkerhet for rammevilkårene fremover?

Statsråd Trygve Slagsvold Vedum [11:30:26]: Det er noen ekstremutslag nå. Selv om det store bildet er at det går bra, er det alltid skummelt med makrotall.

Det går bra for mange, og det er stor etterspørsel etter arbeidskraft. Noe av det aller hyggeligste er at en del folk som over tid ikke har vært i arbeidsmarkedet, kommer seg inn i arbeidsmarkedet. Vi ser også at en del med innvandrerbakgrunn som har vært utenfor arbeidsmarkedet, kommer seg inn i arbeidsmarkedet. Det er veldig

veldig bra. Men når man snakker om de store tallene, skal man aldri glemme de enkelte bedriftene. Og noe av det som er kjempeviktig, er det Wold løfter opp nå med strøm.

Derfor var det viktig for oss, punkt én, å gjøre varige endringer i avgiftsnivået, som vi gjorde før jul. Det skal altså ikke bare være knyttet til enkeltåret, og det skal være for dem som ikke er i de høyeste prisområdene. Punkt to: Vi jobber med systemendringer, slik at det blir mer trygghet også for bakere og andre for å få bedre avtaler til lavere pris. Det jobber regjeringen med, og det kommer vi tilbake til ganske raskt.

Morten Wold (FrP) [11:31:33]: Da er det egentlig på sin plass å utfordre finansministeren på om han kan være litt mer konkret på hvilke tiltak han vil ta initiativ til overfor de to bransjene jeg nevnte i mitt spørsmål.

Nils T. Bjørke hadde her teke over presidentplassen.

Statsråd Trygve Slagsvold Vedum [11:31:49]: For å ta bakeribransjen: Den delen av strømrregningen som går til moms, får bakeribransjen tilbake, men det som går direkte til staten på strømrregningen, er elavgiftbitten. Derfor var det viktig for meg med en gang jeg ble finansminister, å sette ned elavgiften, for det hjelper for alle. Det var ikke laget som et krisetiltak, det var valgt som en varig endring. Så når strømprisen blir mer normal, vil det avgiftsnivået være lavere, for vi syntes avgiftsnivået hadde blitt altfor høyt under de åtte årene i forkant.

Så jobber vi også med systemendringer, som jeg vil komme raskt tilbake til Stortinget med, og som jeg både tror og håper gjør at næringsutøvere som ønsker mer sikkerhet rundt sine strørmordninger, skal kunne få det.

Spørsmål 6

Presidenten: Dette spørsmålet, frå representanten Liv Gustavsen til finansministeren, vert teke opp av representanten Hans Andreas Limi.

Hans Andreas Limi (FrP) [11:32:50]: «Medlem i finanskomiteen Frode Jacobsen (Arbeiderpartiet) uttalte i en debatt i NRKs Politisk kvarter 17. mars om eventuelle tiltak mot den høye drivstoffprisen følgende: «Regjeringen vil se an utviklingen», og vidare at «hvis det blir 30–40 kr er det veldig høyt, og da er vi nødt til å gjøre noe».

Deler statsråden oppfatningen om at det først er ved en drivstoffpris på 30–40 kr at regjeringen er nødt til å – som det ble formulert – «gjøre noe», og i så fall hva?»

Statsråd Trygve Slagsvold Vedum [11:33:23]: Dette spørsmålet fra representanten Limi er på mange måter det samme som jeg svarte på i spørsmål nr. 3, fra Limis kollega, representanten Stordalen. Uten å gjenta hele svaret mitt på ny viser jeg til den krevende situasjonen vi står i nå i Europa. Det pågår en krig som rammer ukrainere hardt, og denne krigen har også gitt utslag i høye råvarepriser, som igjen gjør at drivstoffprisen i Norge har gått opp, til tross for at avgiftsnivået er uendret.

Jeg har stor forståelse for at det er krevende for mange, og jeg er enig i at prisen i dag er høy, selv om den heldigvis er lavere i dag enn den var da jeg fikk spørsmålet – hvis en regner prosentregning, er den fort 10–20 pst. lavere mange plasser. Jeg mener fortsatt at det er høyt, la det være sagt, så det ikke kan bli misforstått. En pris på 30–40 kr ville være et veldig høyt nivå, som ville gjort hverdagen veldig krevende for mange rundt om i landet. Regjeringen følger selvfølgelig situasjonen tett, og vi vil vurdere i skatte- og avgiftsopplegget om det vil være nødvendig med grep, herunder også reduksjon av avgifter.

Vi må bare håpe og tro at vi ikke får den typen priser, for noe av grunnen til at prisene har blitt ekstra høye i de ukene som har gått, er kombinasjonen av spesielt høye oljepriser og lav kronekurs. Oljeprisen har vært så høy før, men kronkursen har ikke vært så lav i kombinasjon med høy oljepris, og derfor har det gitt de spesielt store utslagene som man så i hvert fall for 14 dager siden, da det var de aller høyeste prisene.

Hans Andreas Limi (FrP) [11:34:53]: Håp og tro er viktig, men det er ikke alltid nok. Jeg må minne finansministeren om at avgiftene ikke gikk ned ved årsskiftet. Avgiftene på bensin og diesel gikk opp sammenliknet med nivået i 2021.

Vi står i en krevende situasjon, sier finansministeren. Der er vi helt enige. Spørsmålet er hva vi gjør for å avdempe den krevende situasjonen og det som blir effektene for både vanlige folk og ikke minst bedriftene i Norge. Finansministeren har tidligere reagert på drivstoffpriser på rundt 17–18 kr, og det ble i tillegg gitt en garanti om at det ikke var aktuelt for Senterpartiet å sitte i en regjering som økte prisene til 20 kr literen. Nå ser vi at det for lengst er historie, og prisene har gått voldsomt opp.

Jeg vil spørre finansministeren: Har finansministeren tenkt på noen umiddelbare tiltak som kan avhjelpe den dramatiske situasjonen veldig mange der ute nå står i?

Statsråd Trygve Slagsvold Vedum [11:36:00]: Det som er regjeringens helt klare mål, er at en familie som tjener 400 000–600 000 kr, en vanlig norsk familie der

kanskje mor og far jobber, skal få et samlet sett lavere skatte- og avgiftstrykk. Det er hele målet. Hvis man tar en familie som bor f.eks. i Stange, der jeg bor, og pendler til Oslo-området, kommer de til å merke i skatteoppgjøret at med det budsjettet vi la fram, får de ca. 9 500 kr mindre i skatt hvis én f.eks. pendler til Oslo. Det er et direkte resultat av det skatteopplegget vi la for i år, sammenliknet med det som var i fjor.

Hvis en i tillegg har en unge i barnehagen og legger inn det vi også har gjort på andre avgiftsendringer, vil en vanlig medianfamilie som bor f.eks. på Hamar og der én er pendler, sitte igjen med ca. 12 500 kr med skatteopplegget vårt. Det er totaliteten av de grepene vi har gjort. Når vi skal komme ut av denne krisen, vil det være én ting vi er opptatt av, og det er at en vanlig familie med vanlige inntekter skal sitte igjen med mer, ikke mindre.

Hans Andreas Limi (FrP) [11:37:09]: Nå viser vel beregninger at de prisøkningene man opplever på både strøm, drivstoff og ikke minst mat, i tillegg til økende rente, kan medføre ekstraavgifter for en vanlig husholdning på kanskje 50 000–60 000 kr i året, eller sågar mer. Det betyr at de endringene finansministeren refererte til, fort forsvinner fordi situasjonen er en helt annen enn den var i fjor høst, da budsjettet ble vedtatt.

Jeg må vel egentlig konkludere med at finansministeren er enig med Frode Jacobsen fra Arbeiderpartiet i at det er først hvis vi ser drivstoffpriser på 30–40 kr literen at det er grunn til å gjøre noe. Betyr det at finansministeren vil være fornøyd hvis prisen stabiliserer seg på 29 kr literen, eller syns han det er altfor høyt – spesielt når man ser det i sammenheng med det som er uttalt tidligere, i opposisjon?

Statsråd Trygve Slagsvold Vedum [11:38:14]: Her prøver representanten Limi et gammelt triks i boka, å legge konklusjoner i min munn som jeg aldri har sagt, aldri har tenkt, og aldri har drømt om – jeg hadde bråvåknet midt på natten hvis det hadde vært virkeligheten at jeg hadde begynt å tenke slik.

Poenget er at jeg er opptatt av at folk skal kunne få ha det bedre, og veldig mange av oss er avhengig av bil. Derfor er målsettingen til denne regjeringen og meg som finansminister at når en ser det over tid, skal det ikke bli dyrere å ha bil i Norge. Det skal ikke bli dyrere for dem som er avhengig av f.eks. å bruke bilen langt for å pendle. Det skal bli billigere for dem som f.eks. er avhengig av å ta ferje, for der skal vi få ferjeprisene ned, og det skal være gratis på en del av de minste strekningene. Hele målet vårt er at vi nettopp skal avhjelpe hverdagen til folk.

Det er noen ekstremutslag akkurat nå på grunn av krigen i Ukraina. De er ekstreme. Vi skal gjøre noen langsiktige grep hele veien som gjør at kostnadene til folk

ikke skal øke, og at de skal sitte igjen med mer penger i sum.

Så er det viktig å minne representanten Limi på at når man ser på f.eks. strøm og drivstoff, som Fremskrittspartiet har tatt opp, er det samlede avgiftsnivået lavere i år enn det var i fjor, da Fremskrittspartiet vedtok det. Men det viktigste er at vi må gjøre hverdagen til folk bedre.

Spørsmål 7

Dagfinn Henrik Olsen (FrP) [11:39:27]: «Aftenposten refererer 12. mars finansministeren slik: «Vedum går langt i å love at vanlige folk skal komme godt ut til tross for urolige tider» og siterer at «–Alle analyser vi legger til grunn for arbeidet med neste års statsbudsjett, viser økt kjøpekraft. Men det er jo urolige tider.»

Kan statsråden opplyse hvilke forhold og initiativer, ut over resultatet av det ordinære lønnsoppgjøret mellom partene i arbeidslivet, som ligger til grunn for uttalelsen om at vanlige folk skal komme godt ut og få økt kjøpekraft?»

Statsråd Trygve Slagsvold Vedum [11:40:01]: Urolighetene i Europa skaper stor usikkerhet og har gjort det krevende på kort sikt med de økte råvareprisene som kommer som en konsekvens av disse.

I Norge er vi likevel bedre stilt. Ikke bare lever vi i trygghet fra krig, men det går også veldig godt i norsk økonomi. Det er sterk økonomisk vekst. Sysselsettingen øker, og andelen av befolkningen som er i jobb, har ikke vært høyere siden 2012. Arbeidsledigheten har gått betydelig ned det siste året og er lavere enn før pandemien, og vi nærmer oss det svært lave nivået fra oppgangstiden før finanskrisen i 2008.

Det er viktig med trygg økonomisk styring. Finanspolitikken skal brukes til å jevne ut svingningene i økonomien, holde arbeidsledigheten nede, høy sysselsetting og en stabil økonomisk utvikling.

Selv om vi nå er i en mer usikker tid enn vanlig, tilsi-er anslag fra regjeringen at den økonomiske veksten vil fortsette i år og neste år. Det er vårt klare mål, selv om det er krevende. Vi skal bruke klokskapen til å styre båten gjennom denne uroen slik at det fortsatt er vekst. Det er en særlig vekst i det private forbruket som driver veksten totalt. Etter at mange har spart litt ekstra under pandemien, vil det også påvirke økonomien.

Husholdningenes disponible realinntekt ligger an til å øke både i år og neste år, altså vil man sitte igjen med mer når man ser året under ett. Det er hele regjeringens mål. Sysselsettingen vil vokse ytterligere, slik at en høyere andel av befolkningen vil delta i arbeidslivet. Det danner grunnlag for at den registrerte arbeidsledigheten vil holde seg lav også de neste årene. Flere i jobb gir økt inn-

tekt også for dem som tidligere har vært arbeidsledige, eller som har stått utenfor arbeidsmarkedet av andre grunner. Det er bra for dem, og det er bra for oss alle.

Regjeringen legger vekt på en rettferdig fordeling, og gjennom skattepolitikken gjennomfører vi en omfordeling fra dem med høye inntekter og formue til dem med lave og middels inntekter. I tråd med Hurdalsplattformen har personer med inntekt under 750 000 kr fått lavere inntektskatt, og det totale avgiftsnivået for varer som er veldig rettet mot personer, har også gått ned.

Lønnsoppgjøret er nå i gang. Jeg vil minne om at en sentral del av det inntektspolitiske samarbeidet i Norge er at arbeidslivets parter har ansvar for lønnsforhandlingene. Myndighetene har ansvar for at lover og regler legger til rette for et velfungerende arbeidsmarked.

Høyere energipriser fører til økt inflasjon både hos våre handelspartnere og her hjemme. Usikkerheten er stor om den videre utviklingen i Ukraina og om hva som vil skje med olje- og gassprisen framover. Usikkerheten er størst om gassprisen, og det kan også føre til usikkerhet rundt vår strømpris. Derfor har vi satt i gang en rekke tiltak for å beskytte husholdningene mot denne usikkerheten, gjennom strømstøtteordningen og andre grep som direkte påvirker folks kjøpekraft. Det har vært en tung satsing som har vært helt nødvendig.

Dagfinn Henrik Olsen (FrP) [11:42:55]: Også her hører jeg at statsråden bruker mye energi på å fortelle at det er situasjonen i Ukraina som utelukkende er årsaken, men det er jo slik at prisene gikk opp også i god tid før Ukraina-krisen.

Jeg sitter i arbeids- og sosialkomiteen og får en del telefoner fra folk som er vanskeligstilt. Nylig fikk jeg en tekstmelding fra en tidligere rusmisbruker som lever på våre statlige livsoppholdsytelser. For ham har denne situasjonen med økte priser medført at han spiser middag fire ganger i uken. Hvilke tiltak vil statsråden bidra med som gjør at han kan spise middag sju dager i uken?

Statsråd Trygve Slagsvold Vedum [11:43:43]: Nå kjenner jo ikke jeg hans konkrete tilfelle. Derfor skal vi også ha et godt sosialt sikkerhetsnett i Norge som fanger opp folk som har ekstra utfordringer, først og fremst gjennom trygdesystemet og eventuelt også gjennom bostøtte eller andre tiltak som skal hjelpe folk som har ekstra utfordringer. Det er kjempeviktig, og det er en del av vårt sosiale sikkerhetsnett.

Derfor var det også viktig for regjeringen å styrke det sosiale sikkerhetsnettet i stort for folk som har hatt utfordringer, f.eks. ved å innføre feriepenger for dem som har vært arbeidsledige. Det var en av de store satsingene vi hadde før jul, som er en ny satsing, og som skaper mer trygghet for dem som har vært ledige. Det samme gjelder pensjon fra første krone, som også er for folk som

ofte har en litt løs tilknytning til arbeidslivet i en periode, og som kanskje ikke har fått opparbeidet pensjonsrettigheter. Derfor innførte vi pensjon fra første krone. Og da vi så den ekstraordinære strømprissituasjonen, brukte vi over 1,1 mrd. kr på økt bostøtte nettopp til dem som har aller dårligst råd, for at de skulle sikres, for at de ikke skulle rammes av de økte strømprisene.

Dagfinn Henrik Olsen (FrP) [11:44:47]: Grunnen til at jeg tok opp denne saken, er at for mange som har lite i utgangspunktet og kanskje har noen behovsprøvde ytelser fra staten, er det slik at en skattedemping ikke nødvendigvis vil være det som er utslagsgivende for at de får økt kjøpekraft nå. For dem er det viktigste – som han selv sa – at man faktisk får gjort noe med avgiftene her og nå. Da blir oppfordringen til statsråden: Har han tenkt å gjøre noe med avgiftene før man kommer til neste års statsbudsjett?

Statsråd Trygve Slagsvold Vedum [11:45:31]: Nå kjenner ikke jeg vedkommende, men i stort: For folk som har så trang økonomi, vil det å øke bostøtten ofte være noe av det aller viktigste vi gjør, for det er en målrettet, direkte kontantoverføring. Slik hans økonomiske situasjon beskrives, høres han akkurat ut som en som absolutt har rett på bostøtte. Derfor økte vi bostøtten i både januar, februar og mars, og vi økte den også i desember. Det er et mye større beløp enn eventuelle avgiftsjusteringer, og det er i en helt annen skala enn f.eks. en halv krone på drivstoffprisen. Vi satte også ned avgiftene på strøm, men også det blir mye mindre – selv om vi satte ned avgiftene på strøm mye, er det et mye mindre beløp for den enkelte enn f.eks. økt bostøtte. Så det er nok det desidert viktigste, for da er det snakk om ganske vesentlige beløp for dem som får det. Med tanke på avgiftsendringene, som jeg synes er veldig viktig – f.eks. da vi reduserte avgiftene på strøm, mente jeg det var kjempeviktig – er det likevel et mindre beløp for dem som har rett på f.eks. bostøtte.

Spørsmål 8

Himanshu Gulati (FrP) [11:46:38]: Da var det min tur til å stille et spørsmål til finansministeren:

«Prisene på energi og mat har økt betraktelig sammenliknet med nivået da statsbudsjettet for 2022 ble vedtatt.

Kan statsråden redegjøre for hvor store merinntektene fra merverdiavgift på mat, strøm og drivstoff hittil i år er sammenliknet med anslaget i statsbudsjettet for 2022, og vil ekstraintektene bli benyttet til å redusere merverdiavgiften for de samme varegruppene for å dempe prisveksten i samfunnet?»

Statsråd Trygve Slagsvold Vedum [11:47:09]: Som jeg har nevnt tidligere i spørretimen, men siden representanten Gulati kom først nå, må jeg nevne det igjen – jeg ser at han har på seg forsvarsslips, og jeg har på meg NATO-pin, og vi gjør det sikkert av samme grunn – står Europa i en krevende tid. Det er først og fremst krevende for de menneskene som lever i krigen, men urolighetene får også konsekvenser for råvareprisene i Europa. Dette gjør at noen varer, f.eks. drivstoff og strøm, har blitt dyrere i Norge. Det er stor usikkerhet knyttet til hvordan dette bildet kommer til å se ut framover. Spesielt for drivstoff har prisene gått ganske fort opp, men de kan også gå ganske fort ned igjen.

Til statsbudsjettet lages det anslag for de samlede inntektene fra merverdiavgiften. En legger da til grunn forventningene til den makroøkonomiske utviklingen, herunder anslag for forbruk. Anslagene for 2022 er omtalt i nasjonalbudsjettet for 2022. Merverdiavgiften, altså momsen, er en generell avgift på forbruk, og det er verdien av det samlede forbruket som er relevant for inntektsanslaget. Det lages ikke anslag for merverdiavgiftsinntekter fra omsetning av enkelte varer og tjenester. Det foreligger heller ikke regnskapstall som viser merverdiavgiftsinntekter fra omsetning av mat, strøm og drivstoff til husholdninger. Det har vi ikke i våre systemer.

Det samlede forbruket, og dermed også de samlede momsinnntektene, påvirkes i liten grad av endringer i prisene på enkeltvarer. Så prisøkning på strøm, drivstoff – og på mat, hvis det også viser seg å skje – antas dermed ikke å gi vesentlige merinntekter fra momsen.

Himanshu Gulati (FrP) [11:48:40]: Finansministeren har helt rett i at det er mye i omstendighetene som har endret seg, og som vi ikke kunne forutse i høst, men det ble likevel tatt en del politiske beslutninger, deriblant å øke CO₂-avgiften, som i sin tur har økt f.eks. bensin- og drivstoffprisene. Dette var noe som Fremskrittspartiet var imot, men som regjeringen valgte å gjøre. Når man nå ser tilbake på hvordan ting har utviklet seg – vil finansministeren si at han mener at det fortsatt var riktig å øke CO₂-avgiften, som da fikk den konsekvensen det fikk, med økte drivstoffpriser, på toppen av alt det vi ser rundt oss nå?

Statsråd Trygve Slagsvold Vedum [11:49:25]: Hvis man ser på det totale skatte- og avgiftsopplegget til regjeringen jeg er finansminister i, gikk det totale skatte- og avgiftstrykket ned for folk med vanlige og middels inntekter. Det mener jeg var kjempeviktig å gjøre. I tillegg tok vi grep på skatter og avgifter som gjorde at de gikk ned. Hvis man ser på det som blir tatt opp i dag, det totale avgiftstrykket på strøm, drivstoff og det å ha en bil, gikk det også ned sammenliknet med i fjor.

Mitt og regjeringens mål er at en familie hvor mor kanskje tjener 550 000 kr og far tjener 500 000 kr, skal ha mer igjen i lommeboka når denne krisen er over, ikke mindre. Det er turbulent akkurat nå, og enkeltpriser vil kunne svinge opp og ned hele veien, men hele målet – når vi skal se tilbake på denne tiden – er at en vanlig familie med vanlige inntekter skal sitte igjen med mer, ikke mindre.

Himanshu Gulati (FrP) [11:50:19]: Vi deler målet om at vanlige folk – folk flest – skal sitte igjen med mer, men det er ikke noen tvil om at hverdagen for vanlige folk har blitt tøffere, ikke minst for dem med en bil som går på fossilt drivstoff, og kanskje spesielt for dem som bor i distriktene og bruker bilen mye. Bensinprisene vi ser, er ekstremt høye, selv om de riktignok har gått litt ned fra det høyeste nivået.

Men hva er det høyeste nivået finansministeren kan akseptere før han mener at det må settes inn tiltak for f.eks. å sette ned drivstoffavgiftene, slik at folk får et vanligere nivå på bensin- og dieselpriene enn det vi har sett de siste ukene?

Statsråd Trygve Slagsvold Vedum [11:51:03]: Når regjeringen skal se på helheten, kommer vi uansett til å sette inn nye tiltak som gjør at vi får ned summen av kostnadene til en gjennomsnittsfamilie. Da er det mange ulike ting man kan gjøre. En av de tingene som har størst betydning for dem som har høye transportkostnader i forbindelse med jobb, er pendlerfradraget. Det har økt veldig kraftig i år, og mange vil merke på skatteoppgjøret at det hjelper.

Vi vil også se på det å ha bil, f.eks. det med trafikkforsikringsavgift. Det er en mer skjult kostnad som ligger i folks forsikringspremie. Det er også andre kostnader for familiene vi kommer til å se på, f.eks. barnehageplass, SFO og andre ting som gjør at folk med vanlige og midtels inntekter skal merke at de sitter igjen med mer i lommeboken. Her må vi se på en bredde av tiltak, for det er hele målet.

Det er spesielt røft nå, for det svinger så mye opp og ned. Med det avgiftsnivået vi har nå, kunne man for noen måneder siden fylle drivstoff for 15–16 kr per liter, i forrige uke kostet det 25–26 kr, denne uken 19 kr, så det varierer veldig. Men summen av tiltak skal gjøre at hverdagen til folk skal bli bedre, ikke vanskeligere, selv om det er krevende uker nå.

Spørsmål 9

Tor André Johnsen (FrP) [11:52:18]: «Det følger av regjeringens politiske plattform at skattetrykket for

inntekter under 750 000 kr skal reduseres, samtidig som skattenivået totalt sett økes for 2022.

Hvordan står den påståtte skattelettelsen gitt ved inntekt på 600 000 kr i forhold til utgiftsøkninger denne personen nå opplever hittil i 2022 på drivstoff, mat og strøm, selv med den sterkt mangelfulle strømstøtteordningen?»

Statsråd Trygve Slagsvold Vedum [11:52:54]: Jeg takker for spørsmålet.

Representanten viser helt korrekt til at regjeringen vil redusere inntektsskatten for dem med inntekt på under 750 000 kr, og den jobben har vi kommet godt i gang med gjennom 2022-budsjettet. De med inntekt på under 750 000 kr har fått lavere inntektsskatt med anslagene fra budsjettforliket. For personer med inntekt på rundt 600 000 kr, ble det anslått at inntektsskatten ville bli redusert med i gjennomsnitt om lag 2 300 kr. Til grunn for dette anslaget er budsjettets pris- og lønnsvekstanslag for 2022 benyttet. Den faktiske pris- og lønnsveksten kan avvike fra det som legges til grunn i budsjettet.

Prognosene for prisveksten inngår som en viktig del av grunnlaget for lønnsoppgjøret. TBU anslår en vekst i konsumprisindeksen på 3,3 pst. fra 2021 til 2022. SSB publiserte liknende anslag i forrige uke. Det er en forholdsvis høy prisvekst, men et annet bilde enn man får om man ser på energiprisene alene. Samtidig skal vi ikke underslå at krigen i Ukraina gir stor usikkerhet også om matvareprisene framover.

SSB anslår for øvrig at strømstøtteordningen bidrar til å senke prisveksten vesentlig. Det viser at milliardene til strømstøtteordningen gir virkning for folk. Lønnsoppgjøret er et forhold mellom partene i arbeidslivet. Vi vet ikke nå hva lønnsveksten i 2022 vil bli, og frontfaget er i mekling. Regjeringen blander seg ikke inn i lønnsoppgjøret. SSB på sin side har lagt til grunn en liten reallønnsvekst også i 2022 – altså en reallønnsvekst også i 2022. Dersom det viser seg å bli en reallønnsvekst, har folk fått bedre kjøpekraft samlet sett, selv om prisene på enkeltvarer har variert mye.

Tor André Johnsen (FrP) [11:54:42]: Det er hyggelig at de som tjener ca. 600 000 kr, skal ha fått litt skattelette. Men det hjelper dessverre lite å redusere avgiftene noe om de totale utgiftene som samme familie og samme person har, vesentlig overgår det som blir beskjedne reduksjoner i avgifter. Det er viktig nå i forbindelse med lønnsoppgjøret, som finansministeren selv var inne på. Man må få lavere priser for å kunne dempe lønnsoppgjøret.

Jeg frykter at det fortsatt blir lite handling og mye tom retorikk. Vi så det i hele fjor høst, da det ble snakket om strømpriser. Det kom til slutt til en støtteordning, men den kom veldig sent, og den var altfor dårlig. Alle

forslag som Fremskrittspartiet fremmet, ble nedstemt. Jeg lurer på om regjeringen egentlig har lært av historien, og jeg frykter nå at man ikke vil gjøre noe konkret på drivstoffpriser spesielt. Da har jeg et konkret spørsmål: Ønsker finansministeren å redusere veibruksavgiften, fjerne CO₂-avgiften, fjerne mva. på drivstoff – ja eller nei? Og i så fall: Når kan vi forvente det?

Statsråd Trygve Slagsvold Vedum [11:55:45]: Når det gjelder strømstøtteordningen, skal Fremskrittspartiet være glad for at de ikke fikk flertall for sine forslag, for de var så mye dårligere enn det som kom i sikringsordningen fra regjeringen. Blant annet når det gjelder de enkelte tusenlappene de ville betale ut, ville det blitt mye mindre støtte per husholdning. Da vi kom med sikringsordningen, støttet Fremskrittspartiet den. Det var jo bra. Men jeg tror de skal være glad for at de ikke fikk gjennomslag for de forslagene de foreslo først, for de hadde et mye mindre omfang og hadde hjulpet mindre.

Men så er det viktig å si når han sier at det er tomme ord: La oss ta en familie fra Hamar, som er et område som Tor André Johnsen og jeg kjenner godt, der én pendler til Oslo. Den familien vil få 9 500 kr mindre i inntektsskatt i år, sammenliknet med det opplegget representanten Johnsen skapte flertall for i fjor. 9 500 kr mindre i inntektsskatt er ganske mye. I min verden er det iallfall ganske mye for en familie med medianinntekt. Hvis familien i tillegg har en unge i barnehagen, vil de få 2 200 kr mindre i barnehagekostnader. Med de avgiftsgrepene vi gjør, får man også mindre i avgifter. Den familien får da ca. 12 700 kr mer på grunn av de skatte- og avgiftsgrepene vi gjorde da vi kom i regjering i fjor høst. Det er en del penger i en vanlig families liv.

Tor André Johnsen (FrP) [11:56:51]: Jeg må korrigere finansministeren, for det er helt feil at de strømforslagene vi foreslo gjentatte ganger, var dårligere enn det regjeringen kom med til slutt. Vi ville fjerne elavgiften, vi ville fjerne mva. på moms, og vi fremmet også forslag om makspris. Det er ingen tvil om at det siste forslaget vi hadde da, om makspris, var bedre enn det som regjeringen kom med.

Men jeg er litt opptatt av at det ikke bare blir prat, for det virker som ministeren i hvert fall har en ambisjon om å se an avgifts nivået litt over tid. Ministeren prøver å vise til krigen i Ukraina og at det selvfølgelig har ført til høye priser. Det er riktig, men det nytter ikke bare å sitte og vente på at liksom alt skal gå over av seg selv. Det er tross alt nå folk flest trenger handlekraft. Det er nå folk flest trenger en regjering som umiddelbart sørger for å fjerne viktige avgifter – som f.eks. veibruksavgiften på drivstoff eller CO₂-avgift på drivstoff, gjerne også

momsen på drivstoff – før arbeidsplasser forsvinner. Vil ministeren gjøre noe med det nå?

Statsråd Trygve Slagsvold Vedum [11:57:58]: Tor André Johnsen er en representant som kjenner russiske forhold veldig godt, og han er godt oppdatert på hva som skjer i Russland og Ukraina. Han vet at det er en sammenheng mellom den konflikten som der skjer, og den enorme uroen som vi nå ser i hele Europa. Så sier han at det bare er prat, men 12 700 kr er ikke bare prat i valgdistriktet som Johnsen og jeg er valgt fra, og for en vanlig familie som bor på Hamar, der én pendler til Oslo – som veldig mange gjør. De er kanskje organisert i fagforening, har en unge i barnehage og får 12 700 kr mindre i skatt. Det er ikke prat – det er handling, og det hjelper i en familieøkonomi.

Så er jeg opptatt av en ting til: At vi ikke skal gjøre grep i økonomien som gjør at renta går for mye opp, for det er også tøft for en familie med mye gjeld. Det ansvaret har jeg også. De skatte- og avgiftsgrepene som regjeringen gjør, skal hjelpe vanlige familier med vanlige inntekter, og det kommer også til å være hele poenget når vi skal legge fram nye budsjetter at det skal hjelpe vanlige familier med vanlig inntekt, og at de skal sitte igjen med mer, ikke mindre.

Spørsmål 10

Christian Tybring-Gjedde (FrP) [11:59:11]: «Til Aftenposten 12. mars uttaler finansministeren at «ja, vi får høyere oljeinntekter, men Oljefondet har tapt seg mer enn inntekten har økt».

Mener statsråden med dette at det er kortsiktige, urealiserte svingninger opp eller ned i fondets avkastning og ikke pengebruken over statsbudsjettet som skal være avgjørende når handlingsrommet vurderes?»

Statsråd Trygve Slagsvold Vedum [11:59:42]: Statens pensjonsfond utland, eller oljefondet om du vil, er vår felles formue. Hele ideen er at de store inntektene vi har nå, skal komme framtidige generasjoner til gode. Det er i dette fondet den framtidige pensjonen til mange norske borgere ligger.

Vårt finanspolitiske rammeverk, med Statens pensjonsfond utland og handlingsregelen, har siden 2001 angitt en plan for å bruke oljeinntekter over statsbudsjettet og samtidig håndtere petroleumsformuen på en måte som bidrar til en stabil økonomisk utvikling, er vekstfremmende, og som kommer framtidige generasjoner til gode.

I lov om Statens pensjonsfond framgår det at statens netto kontantstrøm fra oljevirkosheten i sin helhet skal tilføres Statens pensjonsfond utland, og at midlene

i fondet bare kan anvendes til en overføring til statsbudsjettet etter vedtak i Stortinget. Fondets avkastning innkastes direkte i fondet. Siden 2001 er følgende retningslinjer, kalt handlingsregelen, lagt til grunn for uttak fra fondet:

- Bruken av fondsmidler skal over tid følge den forventede realavkastningen av Statens pensjonsfond utland.
- Det må legges stor vekt på å jevne ut svingninger i økonomien for å sikre god kapasitetsutnyttelse og lav arbeidsledighet.

Det er altså fondsverdien og ikke de løpende petroleumsinntektene som over tid danner grunnlaget for bruken av oljepenger over statsbudsjettet. Det finanspolitiske rammeverket legger til rette for at realverdien av fondet opprettholdes til nytte for framtidige generasjoner. Dette er hele forvaltertankegangen som har gitt oss som felleskap en trygg velferd i dag, men også for framtiden. Fondet og handlingsregelen bidrar til at statsbudsjettet kan skjermes fra kortsiktige endringer i petroleumsinntektene. Handlingsregelen gir også handlefrihet i budsjettpolitikken til å motvirke økonomiske tilbakeslag.

Fondsverdien er usikker. De siste årene har avkastningen av fondet vært høy, men hittil i år har fondet falt betydelig. Det er ingen garanti for at et slikt fall i fondets verdi vil hentes inn igjen.

Slik rammeverket praktiseres, vil kortsiktige endringer i fondsverdien ikke påvirke innretningen av finanspolitikken. I vurderingen av hvor mye oljepenger som skal brukes i det enkelte år, vil situasjonen i økonomien tillegges stor og avgjørende vekt. Mer varige endringer i fondsverdien vil derimot påvirke det langsiktige finansieringsbidraget vi kan vente å få fra Statens pensjonsfond utland.

Min uttalelse til Aftenposten 12. mars var en påminnelse om at fondets verdi hittil har falt mer enn petroleumsinntektene har økt. Dette viser at krig og uroligheter ikke bare har menneskelige konsekvenser, men det har også påvirkning på Statens pensjonsfond utland negativt. Vi kan ikke vite hva som skjer videre, og hvordan Russland nå kommer til å agere. Så lenge vi fortsatt har krig og uroligheter i Ukraina, er det stor usikkerhet både om fondsverdien og om petroleumsinntektene framover.

Christian Tybring-Gjedde (FrP) [12:02:32]: Det gikk 2 minutter og 20 sekunder før statsråden var i nærheten av å svare noe. Statsråden sa at vi vet at krig og elendighet fører til at Statens pensjonsfond mister verdi, og at nå har vi fått det erfart – men det er faktisk ikke sikkert, det er ikke sikkert. For investeringene for Statens pensjonsfond: Ja, for Russland har det gått ned,

men for andre deler av verden har det gått opp. Så det er ikke sikkert at det stemmer. Hvis det stemmer at det har gått ned, hva da hvis det er motsatt – hva vil statsråden gjøre da? Vil han da bruke mer penger? Det er ikke slik det fungerer. Dette må faktisk en byråkrat ha skrevet og statsråden leste det opp. Den byråkraten mener jeg har gjort en ganske slett jobb med å svare på et spørsmål som er umulig å svare på. Hvis man snur på flisa, hvis man sier at det har gått opp, vil det da øke mulighetene for å redusere utgiftene for folk flest? Eller gjelder ikke den motsatte virkningen av det statsråden sier?

Statsråd Trygve Slagsvold Vedum [12:03:37]: Det som er hele poenget, er: Hvis vi tar 2020, da olje- og gassprisen var lav, var det ikke sånn at vi brukte mindre såkalte oljepenger inn i norsk økonomi. Da brukte vi av fondskapitalen. Vi brukte ganske mye mer oljepenger, fordi oljeprisen var lav. Vi brukte det til å sikre inntekten til folk, vi lagde ulike sikringsordninger for bedrifter og gjorde mange tiltak for å holde hjulene i gang da pandemien slo til. Så er det ikke sånn at vi nå, når oljeprisen er høy, bruker mer penger i norsk økonomi av den grunn, men vi vil til enhver tid basere oss på det vi har i fondet, nettopp fordi vi setter de pengene inn i fondet. Det er ikke sånn at vi fra dag til dag justerer pengebruken her i stortingssalen etter fondets verdi eller oljekursen. Det er stabiliserende, og det er denne unike modellen som har tjent Norge veldig godt, at vi har klart å sette av penger. Og så tar vi ut penger etter det vi mener økonomien tåler, sånn at vi ikke får økt rente, økt prispress og økt kostnadsvekst uten at vi får en forbedring i hverdagen til folk. For hele målet med å ta ut penger av oljefondet er å gjøre livet ditt og mitt bedre.

Christian Tybring-Gjedde (FrP) [12:04:43]: Vi er enige om målet, men poenget er at statsråden har sagt noe helt annet. Spørsmålet er om han kan konkretisere det, og så klarte ikke statsråden å konkretisere det, men kom med et helt annet svar på det som åpenbart var en uttalelse statsråden egentlig angrer på. Jeg er litt lei av dette, at man står i stortingssalen og prøver å forsvare noe som er umulig å forsvare. Det er ingen økonomer som ville forsvart den påstanden. Hvorfor ikke da legge seg flat og si at det var en dårlig uttalelse, eller at det var feil? Det går ikke an for en minister hele tiden å insistere på det som er idiotisk, og insistere på at dette er klokt.

Til tross for jukselappen til statsråden på eksamensoppgaven, skal jeg snu på problemstillingen. Sett at staten tar inn mer penger i skatter og avgifter fra folk flest og alt annet er likt: Mener finansministeren at dette vil skape mer eller mindre press i norsk økonomi?

Statsråd Trygve Slagsvold Vedum [12:05:31]: Her la representanten Tybring-Gjedde et slags premiss om at jeg er uenig i det jeg selv uttalte til Aftenposten tidligere i mars, men det er jeg ikke. Det som jeg uttalte da, var bare et faktum: Fondsverdien hadde gått ned fordi fondet har tapt store beløp på grunn av den økonomiske uroen, og inntektene har på grunn av økte olje- og gasspriser ikke økt så mye som fondsverdien har tapt seg. Ergo har vi, selvfølgelig, sett at fondsverdien taper seg mer enn inntektene har økt.

Så er det heldigvis ikke sånn at man direkte kobler dag til dag-fondsverdien og inntektene fra olje- og gasssektoren til hva vi bruker av penger i stortingssalen. Det er hele poenget med handlingsregelen – at representanten Tybring-Gjedde og jeg skal ha frihet til å tilpasse den økonomiske politikken til hvordan virkeligheten er. Det er poenget, og det var det jeg sa i Aftenposten.

Det er ikke sånn at noen har påstått at Norge blir så mye rikere på krigen. Det mener jeg er en helt feil premiss. Alle taper på denne krigen, og vi taper også på kort sikt, også i fondsverdien på Statens pensjonsfond utland.

Spørsmål 11

Frå representanten Bård Hoksrud til finansministeren:

«Kan statsråden redegjøre for om reduksjon av avgifter på eksempelvis drivstoff vil bidra til å dempe prisveksten i samfunnet?»

Spørsmål 12

Frå representanten Sivert Bjørnstad til finansministeren:

«Oljefondets verdi har falt tidligere, eksempelvis i forbindelse med finanskrisen i 2008.

Kan statsråden redegjøre for hvor lang tid fondet brukte på å hente inn den tapte verdien som følge av verdifallet under finanskrisen?»

Presidenten: Disse spørsmåla er trekte.

Spørsmål 13

Per-Willy Amundsen (FrP) [12:06:51]: «Statsråden har uttalt at det ikke er sikkert at Norge blir rikere som følge av ekstraordinært høye energipriser da verdien på oljefondet samtidig har falt tilbake fra det høyeste nivået ved utgangen av 2021.

Kan statsråden med bakgrunn i dette redegjøre for om oljefondet har planer om å selge seg ned i aksjemarkedet til en nå lavere verdi og derved realisere tapet?»

Statsråd Trygve Slagsvold Vedum [12:07:30]: Aksjeandelen i Statens pensjonsfond utland ligger fast, og det foreligger ingen planer om å endre denne.

Per-Willy Amundsen (FrP) [12:07:39]: Det er i så fall et godt utgangspunkt, men da kommer vi jo til den problemstillingen at aksjemarkedet kan svinge. I krisetider detter det som regel, noe som også gir utslag på verdien av oljefondet. Det er vel liten tvil om at energiprisene, som de fremstår nå, er i ferd med å bite seg fast, og at de over et ganske langt perspektiv kommer til å være betydelig høyere enn det som tidligere har vært normalen.

Blir det ikke da svært vanskelig å si at Norge på sikt ikke nødvendigvis blir rikere som følge av disse endringene, da det fremstår ganske klart at energiprisene dessverre kommer til å forbli på et høyt nivå, og at forventningene bør være at aksjemarkedet etter hvert vil normalisere seg og igjen hente inn den verdien man hadde tidligere i 2021?

Statsråd Trygve Slagsvold Vedum [12:08:39]: Det vi skal være litt bevisste på når det gjelder hele den debatten om Norge blir rikere eller fattigere, er at nesten uansett hvilket perspektiv man tar, er den fort litt perspektivløs. Hele Europa blir enormt mye fattigere av den krigen vi nå ser, for den skaper enorme lidelser, menneskelige lidelser, og så må vi klare å orientere båtten gjennom dette på et så godt vis som mulig. Men takk være at Norge har den store olje- og gassformuen som vi har, har vi et bedre verktøy til å klare å gjøre at folk i Norge, når denne krisen er over, skal oppleve at de har kommet bedre ut enn inn.

Rent kronemessig er det riktig, som jeg også sa til Tybring-Gjedde, at fondsverdien på oljefondet har tapt seg mer enn det vi har tjent på økte olje- og gasspriser. Hvordan fondsverdien utvikler seg framover, er helt umulig å si, men den har et langsiktig perspektiv. I vinter har vi tapt mer enn vi har vunnet. Men jeg liker ikke det perspektivet, for vi vil alle tape på denne krigen, uansett om vi økonomisk sett på kort sikt, eller på ukevis, skulle tjene eller vinne. Men rent regnskapsmessig har vi tapt også økonomisk.

Per-Willy Amundsen (FrP) [12:09:44]: I likhet med finansministeren er jeg helt enig i at det er en forferdelig situasjon vi opplever i Europa. Den russiske invasjonen av Ukraina er en grusom hendelse som har ulidelige menneskelige konsekvenser. Men det er ikke det jeg stiller spørsmål om, for det kan vi være skjønt enige om.

Det som derimot er temaet for det vi diskuterer nå, er hvorvidt vi har rom for å levere på det jeg oppfatter at Senterpartiet lovt i valgkampen. Jeg var selv i mange debatter med nåværende landbruksminister, som lovt velgerne i Troms at diesel- og bensinprisene skulle gå ned. De skulle i hvert fall ikke øke. Da fremstår det ganske merkelig at når vi har økonomiske muskler til å møte det kravet, velger man likevel å ikke gjøre det. Hvorfor skal velgerne i Troms i det hele tatt ha noe som helst tillit til Senterpartiet i fremtiden?

Statsråd Trygve Slagsvold Vedum [12:10:46]: Noe av det aller viktigste som enhver regjering har ansvaret for, og som også en tidligere justis- og beredskapsminister burde ha et bevisst forhold til, er folks trygghet. Når vi har vært – og er – midt i en krise, som vi er nå, var den tyngste prioriteringen vi med en gang gjorde, å varsle at vi kommer til å bruke mer penger på forsvar. Vi mener at det var opplagte behov for det, og at en del av de prioriteringene som har vært gjort tidligere, ikke har vært gode nok. Derfor varslet vi at vi skulle øke forsvarsbudsjettet med 3 mrd. kr. Også på sivil beredskap mener vi en del av de prioriteringene som var gjort tidligere, ikke var gode nok. Derfor varslet vi om 500 mill. kr. I tillegg kommer matsikkerhet.

Når de har sett totaliteten av de skatte- og avgiftsgrepene som denne regjeringen har gjort, vil familiene i Troms – hvor det er mange med ganske vanlige og midtels inntekter; det er ikke et høyinntektsområde – oppleve at de får et lavere skatte- og avgiftstrykk, og at de sitter igjen med mer i lommeboka. Så vil også Troms og Indre Troms, som er et tungt forsvarsområde, være opptatt av at de nå har en regjering som prioriterer forsvar og beredskap og nasjonal trygghet.

Spørsmål 14

Ine Eriksen Søreide (H) [12:12:06]: «Regjeringen varslet 27. februar en økning i humanitær støtte til Ukraina på inntil 2 mrd. kr, uttalte 7. mars at dette kom i tillegg til det humanitære budsjettet, og viste 9. mars i stedet til en beslutning om 1,75 mrd. kr som tillegg til bistandsbudsjettet. Detaljene om fordelingen kommer først i mai. Den humanitære krisen i Ukraina foregår nå og blir verre for hver dag.

Hvor mye vil regjeringen reelt øke den humanitære støtten til Ukraina med, vil samtlige midler bli tilleggsbevilget, og hvorfor er ikke fordelingen av midlene allerede klar?»

Statsråd Anne Beathe Kristiansen Tvinnereim [12:12:49]: Den russiske krigføringen i Ukraina har enorme konsekvenser og rammer sivilbefolkningen

hardt i disse dager. Ifølge FN har over 3,5 millioner flyktet fra Ukraina. Antallet internt fordrevne er enda høyere. Ukrainske myndigheter, FN og andre humanitære organisasjoner rapporterer om store behov for humanitær bistand, som vann, mat, medisinsk hjelp og annet livsnødvendig utstyr. Nødhjelpsarbeidet er svært krevende og risikofyllt på grunn av pågående kamphandlinger.

Regjeringen har fra krigens begynnelse gjort det klart at Norge skal ta ansvar og stille opp. Vi besluttet 27. februar at Norge skal bidra med 2 mrd. kr i humanitær bistand til Ukraina-krisen. Regjeringen er opptatt av at den annonserte humanitære bistanden til Ukraina ikke skal gå på bekostning av andre humanitære kriser. Derfor foreslår regjeringen at 1,75 mrd. kr tilføres bistandsbudsjettet.

Norge har vært raskt ute med å utbetale bidrag, slik at humanitær innsats har kunnet komme i gang. Om lag 1 mrd. kr er allerede utbetalt over det humanitære budsjettet. Regjeringen har fordelingen av det resterende humanitære bidraget til vurdering. Fordelingen vil avhenge av hvordan situasjonen utvikler seg, og hvilke behov som fortløpende oppstår.

Regjeringen støtter FN, Røde Kors-bevegelsen og norske humanitære organisasjoners innsats i Ukraina og i nabolandene. Dette er partnere vi vet responderer raskt og effektivt på de humanitære behovene vi ser, og arbeider for å ivareta beskyttelse av sivile.

Norge bidrar også gjennom EUs ordning for sivil beredskap, Union Civil Protection Mechanism, UCPM. Dette er en mekanisme der Ukraina og nabolandene kan melde inn behov om materiell og teknisk-medisinsk bistand. Hittil har Norge bidratt med kirurgisk og medisinsk forbruksmateriell og medisiner til Ukraina. I tillegg vil Norge nå sende ambulanser og personlig verneutstyr.

De første pasientene har ankommet Norge etter at ordningen for medisinsk evakuering av pasienter fra Ukraina kom i gang. NOR-EMT, Emergency Medical Team, står også klart til å kunne sendes ut på kort varsel ved behov. Norge har nylig tilbudt telt og feltsenger til flyktningsrespons, etter anmodning fra Moldova. Nye anmodninger fra Ukraina og nabolandene vurderes fortløpende.

Ine Eriksen Søreide (H) [12:15:32]: Det er bra at regjeringa nå avklarer at det blir en tilleggsbevilgning. Det har vært litt vanskelig, tror jeg, ikke bare for partiene i Stortinget, men også for de humanitære aktørene, faktisk å få grep om hva som har vært regjeringas politikk. Det har kommet litt ulike signaler. Så da vil jeg bare benytte anledningen til å få en bekreftelse på at dette betyr at de 1,75 mrd. kr som det nå er snakk om,

ikke tas fra andre steder i bistandsbudsjettet, men leges på bistandsbudsjettet som en tilleggsbevilgning.

Statsråd Anne Beathe Kristiansen Tvinnereim [12:16:06]: Jeg kan berolige representanten med at dialogen med de humanitære organisasjonene er svært tett og god og løpende, og at de kanalene som vi benytter oss av, har respondert svært raskt på de behovene som de får innrapportert fra bakken. Jeg må bare understreke betydningen av å operere gjennom kanaler og organisasjoner som har mottaksapparat, kontakter og organisasjoner på bakken.

Jeg kan bekrefte – igjen – at 1,75 mrd. kr har regjeringen sagt vil komme som et tillegg til bistandsbudsjettet. Dette vil selvfølgelig måtte håndteres praktisk gjennom de kommende budsjetttrundene, og jeg beklager hvis representanten ikke har opplevd at dette var kommunisert klart. Det har iallfall hele tiden vært beslutningen fra regjeringen.

Ine Eriksen Søreide (H) [12:17:02]: Jeg tror noe av det som bidro til å skape forvirringen, var den beskjeden som gikk ut til Norad om å stoppe alle utbetalinger i to uker, øyensynlig for å gjøre omprioriteringer til dette humanitære budsjettet. Jeg støtter fullt ut regjeringas beslutning om en stor humanitær bevilgning til å hjelpe Ukraina. Høyre har i lang tid – også før krigen brøt ut – etterlyst mer humanitær hjelp til Ukraina, fordi det var en humanitær krise i øst allerede før denne krigen brøt ut, som følge av russisk krigføring i Øst-Ukraina siden 2014. Men det er positivt at dette nå avklares.

Mitt neste spørsmål er knyttet til fordeling av midlene. Jeg er også enig i at det er fornuftig å bruke aktører og kanaler som faktisk har tilgang, i en ekstremt krevende situasjon, og jeg vil også benytte anledningen til å gi honnør til den innsatsen humanitære organisasjoner gjør. Men så mye som 1 mrd. kr skal altså ikke besluttes før etter mai/juni. Det er veldig lenge til. Spørsmålet er om det kan gjøres raskere.

Statsråd Anne Beathe Kristiansen Tvinnereim [12:18:08]: Det stemmer nok ikke at beslutningen om ytterligere fordeling skal tas etter mai. Det beror i så fall på en misforståelse. Disse vurderingene tar vi løpende etter som behovene blir innrapportert. Så langt har vi fordelt omtrent halvparten av midlene, til 250 mill. kr til FNs regionale responsplan, 350 mill. kr til Røde Kors-bevegelsen og 100 mill. kr til materiell via EU. Vi har også utbetalt 144 mill. kr til norske humanitære organisasjoner i deres nødhjelpsarbeid. Og som sagt: Øvrig fordeling av midler foretas fortløpende, og vi er fleksible og responsive på de behovene som vi får innrapportert.

Når det gjelder Norads frys, handler dette om en helt annen sak og har ikke noe med de humanitære

midlene å gjøre. Dette handler om å få oversikt over utbetalinger over langsiktig bistand for å sikre at vi har det nødvendige handlingsrom (presidenten klubber) i den krevende tiden vi står overfor.

Presidenten: Då var tida ute.

Spørsmål 15

Rasmus Hansson (MDG) [12:19:29]: «Fiskehelse-rapporten 2021 viser at mer enn 54 millioner laks døde i norske merder i fjor. Det er det høyeste tallet noensinne. I tillegg døde 30 millioner rensefisk og 30 millioner laks i settefiskfasen. Fisken dør av bl.a. luseangrep, virusinfeksjoner, stress og skader. Forholdene er et klart brudd på dyrevelferdsloven § 3, som slår fast at «Dyr skal behandles godt og beskyttes mot fare for unødige påkjenninger og belastninger».

Hva vil statsråden gjøre for å løse dyrevelferdsproblemene i havbruksnæringen?»

Statsråd Bjørnar Skjæran [12:20:13]: Fiskehelse-rapporten, som utgis årlig av Veterinærinstituttet, er en viktig temperaturmåler på om næringen tar godt vare på fisken. Årets rapport viser dessverre at oppdrettsfiskens helse og velferd ikke er god nok. Det er altfor mange fisk som dør i merdene. Dette har både en etisk og en økonomisk dimensjon.

Dyr som inngår i matproduksjon, skal ha levd gode liv, og markedene fortjener produkter der dyrevelferden har vært tilstrekkelig ivaretatt. Dyr som dør før slakt, representerer også ressurser som går tapt. Skal vi fortsette å være verdens ledende lakseprodusent, er vi nødt til å få dødeligheten ned. Og skal vi sikre fortsatt vekst i havbruksnæringen, er vi også avhengig av god kunnskap om risiko for sykdom og velferdsproblemer. Denne kunnskapen skal ligge til grunn for de kravene myndighetene stiller i regelverket til bl.a. sykdomsforebygging og fiskevelferd.

For å gjøre det klart: Det stilles allerede i dag krav i regelverket til fiskevelferd gjennom hele oppdrettssyklusen, fra etablering av oppdrettsanlegg, via drift og transport og til avliving/slaktning. Eksempler på dette er krav til vannkvalitet, krav om at fisken skal ha tilsyn og stell, krav til fisketetthet og krav til bedøving før avliving. Det er næringens ansvar å følge kravene, og Mattilsynet skal føre tilsyn med at kravene etterleves.

Hurdalsplattformen er eksplisitt om at Mattilsynet skal styrkes. I denne satsingen inngår hele verdikjeden, både blå og grønn sektor. Fiskeoppdrett er også dyrehold. Fiskevelferd vil derfor også være en naturlig del av den kommende meldingen om dyrevelferd som regjeringen vil fremme for Stortinget. Det er naturlig at jeg

fram mot den varslede meldingen vurderer hvilke nye tiltak det kan være aktuelt å innføre om næringen ikke får redusert dødeligheten.

Havbruksnæringen er av stor betydning for norsk matproduksjon og verdiskaping. Regjeringen vil legge til rette for videre vekst for å skape flere trygge arbeidsplasser, mer bearbeiding, større verdiskaping og økte eksportinntekter. Dette må skje på en forutsigbar, kontrollert og bærekraftig måte.

La meg avslutningsvis være helt klar: Det er ikke bærekraftig at så mange fisk dør før de kan bli til mat.

Rasmus Hansson (MDG) [12:22:50]: Jeg takker for svaret, som ikke inneholder det opplagte, nemlig krav om å få ned dødeligheten i oppdrettsnæringen. Til tross for alle de reglene og planene som fiskeriministeren refererer til, dør det flere fisk i oppdrettsnæringen enn noensinne. Tallene er enorme sammenlignet med alle andre næringer.

Fiskeribladet skriver på lederplass den 11. mars:

«Fiskeriminister Bjørnar Skjæran (Ap), mener situasjonen er bekymringsfull, men ønsker han en endring, kan han ta politiske grep rundt vilkårene til vekst. Blant annet er det på tide at trafikklýsordningen blir utvidet og får flere måleparameter enn bare lusenivå.»

Oppfølgingsspørsmålet er da: Kan statsråden nå bekrefte, her og nå, at krav om mye lavere dødelighet vil bli tatt inn i trafikklýssystemet?

Statsråd Bjørnar Skjæran [12:23:53]: For det første er det sånn at vi har krav i dag, og som jeg sa i svaret mitt, gjelder de kravene vi har, også for fisk. Det stilles krav til fiskevelferd gjennom hele oppdrettsyklusen. Regelverket er klart på hvem som har ansvaret for å ivareta god fiskevelferd. Det er det næringen selv som har.

Vi har i Hurdalsplattformen varslet at vi vil vurdere flere indikatorer i trafikklýssystemet. Det er en ganske komplisert jobb, som vi tar på det største alvor. Tidligere har det vært vurdert andre miljøindikatorer, men hittil har man ikke funnet det hensiktsmessig å innføre flere.

Ikke alle miljøpåvirkninger er egnet til å inngå i en handlingsregel for kapasitetsjustering på tillatelsesnivå. Utfordringen er at påvirkningen må være målbar og ha tilstrekkelig nær sammenheng med produksjonsvolumet i det produksjonsområdet som man definerer.

Dette er komplisert – vi jobber med det.

Rasmus Hansson (MDG) [12:24:58]: Takk for et slags svar igjen.

Det er helt oppsiktsvekkende at statsråden ikke kan svare at dødeligheten i oppdrettsnæringen må ned til et målbart nivå, at det må stilles målbare krav på dødelighet. Og det er påfallende å høre at han snakker seg vekk

fra det mest elementære målet man kan ha i en næring som bruker dyr, nemlig et krav om maksimal dødelighet – særlig når det gjelder en næring som har ekstrem dødelighet. Hvorfor vil ikke statsråden bekrefte at det skal settes lave krav til maksimal dødelighet i oppdrettsindustrien?

Statsråd Bjørnar Skjæran [12:25:47]: Jeg mener jeg svarte veldig tydelig, og jeg synes faktisk at hvis man skal gjengi hverandre når man står i en diskusjon på Stortingets talerstol, kan minimumskravet være at man gjengir hverandre rett.

Jeg har sagt veldig klart at dødeligheten er for høy, at dødeligheten må ned, og jeg har også begrunnet det. Så sier jeg at vi vurderer flere tiltak. Det ene er at vi har varslet en stortingsmelding om dyrevelferd. Det vil være en aktuell plass å komme med tiltak i. Og jeg har også sagt noe om hvordan vi i Hurdalsplattformen har slått fast at vi ønsker flere indikatorer inn i trafikklýssystemet.

Så håper jeg at også Stortinget og stortingsrepresentantene har respekt for at det er ganske så komplisert med de kravene vi må stille til miljøindikatorer, med basis i hva de skal brukes til. Vi er nå i en rettssak med oppdretterne i produksjonsområde 4, som har saksøkt staten, knyttet til akkurat det som handler om hvorvidt indikatoren og det som ligger rundt den, holder mål.

Dette er et arbeid som vi tar på det største alvor. Dødeligheten må ned, og vi kommer til å levere politikk som svarer på det.

Spørsmål 16

Olve Grotle (H) [12:27:06]: Dette spørsmålet knytter seg øg til trafikklýssystemet:

«Eit panel med internasjonale forskarar gjennomførte for ei tid sidan ei evaluering av trafikklýssystemet som regulerer veksten i havbruksnæringa. Panelet er kritisk til presisjonen til dagens system og gir tydelege tilrådingar om nødvendige forbetringar.

På kva måte og kor tid kjem statsråden til å følge opp denne evalueringa?»

Statsråd Bjørnar Skjæran [12:27:31]: Trafikklýssystemet ble foreslått av regjeringen Solberg og fikk bred tilslutning i Stortinget i 2015. Systemet har blitt utviklet kontinuerlig siden det første gang ble tatt i bruk, i 2017.

Rett før jul leverte en internasjonal komité sin rapport med evaluering av det vitenskapelige grunnlaget for trafikklýssystemet. Denne rapporten er et ledd i videreutviklingen. Den overordnede vurderingen i rapporten er at vi har et system som er unikt i verden i å omsette vitenskapelige risikovurderinger til politikk. Det er viktig å ta med seg. Komiteen konkluderer med at trafik-

klyssystemet er basert på en grundig vitenskapelig vurdering av tilgjengelig kunnskap, og at denne vurderingen er faglig godt gjennomført.

Samtidig er overgangen fra ekspertvurderinger til politikk vanskelig, spesielt når komplisert vitenskap skal «oversettes» til noe også alle vi som ikke er forskere, skal kunne forholde oss til. I sin oppsummering trekker derfor komiteen spesielt fram hvordan usikkerhet knyttes til metoder og resultater bør håndteres og kommuniseres. I tillegg peker komiteen på behovet for å tydeliggjøre den rollen ekspertvurderinger har i systemet. Komiteen har pekt ut flere forbedringspunkter i den vitenskapelige vurderingen av lakseluspåvirkning og kommet med konkrete anbefalinger.

Komiteens arbeid er et viktig grunnlag for å oppfylle regjeringens klare ambisjon om å videreutvikle trafikklssystemet, og oppfølgingen av evalueringen er allerede startet.

Styringsgruppen for trafikklssystemet, som består av Havforskningsinstituttet, Norsk institutt for naturforskning og Veterinærinstituttet, skal nå gjennomgå rapporten grundig sammen med evalueringskomiteen. Deretter vil de komme med en anbefaling til departementet om den konkrete oppfølgingen. Tidsforløpet vil avhenge av hva den konkrete anbefalingen er.

Havbruksnæringen er en svært viktig næring for Norge. Gjennom trafikklssystemet skal vi sørge for fortsatt vekst i næringen, samtidig som vi tar vare på miljøet. Trafikklssystemet er et system under utvikling, og vi skal fortsette å forbedre det, både gjennom å forbedre den gjeldende lakselusindikatoren og også gjennom å vurdere inkludering av flere miljøindikatorer. Det skal gi forutsigbarhet, og det skal sørge for at vi gir vekst i de områdene der miljøbelastningen er akseptabel, noe som er viktig for næringens legitimitet.

Olve Grotle (H) [12:30:13]: Eg takkar for svar. Eg kunne nok tenkt meg at statsråden var litt meir konkret på akkurat kva tid ein vil gå i gang med å evaluere desse forbetringane og kome med nødvendige tiltak. Bakgrunnen for at eg spør, er at det i fleire lesarinnlegg i Fiskeribladet den siste tida nettopp har blitt etterlyst ei slik framdrift, og det har blitt peika på at Havforskningsinstituttet på nettsidene sine har sagt noko i retning av at dette vil ein sjå på på sikt, eller dei neste åra. Er statsråden einig i at slike omgrep er litt passive?

Statsråd Bjørnar Skjæran [12:30:50]: Jeg sa i mitt svar at evalueringen er i gang. Så tror jeg det er klokt, med tanke på et system som er så grunnleggende for at vi har bærekraft, men også grunnleggende i den forstand at det skal være forutsigbart og håndterbart for alle aktører, også næringsaktørene, at vi gjennomfører en sånn evaluering av denne typen prosesser på en

grundig og god måte. Derfor vil svaret i dag fra Stortingets talerstol måtte være såpass tilbakeholdent som det var.

Spørsmål 17

Ingjerd Schou (H) [12:31:43]: «WHO og UNICEF uttrykker stor bekymring over en kraftig økning i psykiske helseproblemer globalt, spesielt blant barn og unge, som resultat av pandemien. I 2019 la regjeringen Solberg frem den første strategien for ikke-smittsomme sykdommer i utviklingssamarbeidet. Regjeringen Støre har sagt at psykisk helse skal prioriteres.

«Howdan har regjeringen til hensikt å følge opp denne prioriteringen?»

Statsråd Anne Beathe Kristiansen Tvinnerheim [12:32:18]: Tusen takk til representanten Schou, som retter oppmerksomheten mot et svært viktig område. Regjeringen bidrar i kampen mot ikke-smittsomme sykdommer og for psykisk helse i lavinntektsland, bl.a. gjennom Verdens helseorganisasjon. WHO inkluderer psykiske lidelser blant de ikke-smittsomme sykdommene.

Vi støtter primært arbeidet innrettet mot å styrke primærhelsetjenesten i lav- og mellominntektsland med inkludering av forebygging og behandling av ikke-smittsomme sykdommer og psykiske lidelser som et ledd i arbeidet med å oppnå universell helsedekning. Videre støttes arbeid for å redusere risiko for ikke-smittsomme sykdommer knyttet til usunt kosthold, luftforurensning, tobakksbruk og skadelig bruk av alkohol.

Norge har støttet WHO's arbeid med ikke-smittsomme sykdommer gjennom både øremerket støtte og generelle bidrag. Norge har bl.a. støttet WHO's spesialinitiativ for psykisk helse. Dette initiativet bidrar til å øke kunnskapen om psykiske lidelser i enkelte land og til at psykisk helse inngår som en del av forebyggings- og behandlingstilbudet i primærhelsetjenesten.

Fleire sivilsamfunnsorganisasjoner med støtte fra Norad og Utenriksdepartementet har også integrert psykisk helse som fokus i sine helseprogram, både i utvikling og i humanitære settinger.

Data fra WHO viser at behovet for psykososial støtte og psykisk helsehjelp har økt betydelig i kjølvannet av pandemien, som representanten ganske riktig understreker, og slik man har erfart fra andre humanitære kriser og katastrofer, for den saks skyld. Humanitær støtte der psykisk helse er inkludert i responsarbeidet, er derfor også et viktig bidrag i denne sammenhengen.

Videre viser WHO's data at covid-19-pandemien har ført til svekkede helsesystemer i de fleste land, også når det gjelder helsetjenester for personer med psykiske li-

dels og andre ikke-smittsomme sykdommer. I vårt videre arbeid med pandemiforebygging, -beredskap og -respons vil regjeringen bl.a. fokusere på styrking av helssystemer med vekt på både smittsomme og ikke-smittsomme sykdommer. Her er det viktig at tjenester innen psykisk helse inngår. Regjeringen anser at innsatsen innen psykisk helse er en spesielt viktig del av gjenoppbyggingen etter covid-19.

Ingerd Schou (H) [12:34:50]: I Hurdalsplattformen nevnes helse som et satsingsområde for regjeringens utviklingspolitikk, og det er positivt. Derimot nevnes ikke psykisk helse, og det er bekymringsfullt med tanke på omfanget av psykiske helselidelser globalt. Hvorfor er ikke psykisk helse nevnt som en del av regjeringens satsingsområde?

Statsråd Anne Beathe Kristiansen Tvinneim [12:35:16]: Psykisk helse er løftet høyt i Hurdalsplattformen, men ikke nødvendigvis under utviklingskapitlet. Det er mange ting som ikke nødvendigvis er spesifisert, men som likevel står sentralt i norsk utviklingspolitikk. Utviklingspolitikk arbeider på et mangfoldig spekter av saker.

Regjeringen har bestemt at vi ønsker å videreføre strategien som ble vedtatt under den forrige regjeringen som heter Bedre helse, bedre liv – Innsats for å bekjempe ikke-smittsomme sykdommer i norsk utviklingspolitikk.

Men vi vurderer nå enkelte justeringer i denne strategien, bl.a. i lys av covidpandemien, og ikke minst behovet for å styrke neksus mellom humanitær innsats og langsiktig utvikling.

Ingerd Schou (H) [12:36:17]: Det er veldig positivt å høre at man vil videreføre det som lå i Bedre helse osv., som var etablert av Solberg-regjeringen. Det kan også være behov for å gjøre justeringer, for verden forandrer seg med en pandemi. Jeg hører statsråden si at det skal prioriteres, men jeg blir fortsatt ikke helt klok på hvordan. Så jeg utfordrer statsråden på å være mer konkret om hvordan regjeringen vil følge opp dette, og hvordan Stortinget vil bli orientert om regjeringens arbeid for å fremme psykisk helse i utviklingspolitikken.

Statsråd Anne Beathe Kristiansen Tvinneim [12:36:55]: Som sagt: Gjennom videreføringen av strategien er det en rekke initiativer og kanaler som videreføres når det gjelder fokus på psykisk helse. Men jeg vil nok kanskje understreke at behovet for å integrere psykisk helse i det allmenne arbeidet vi gjør for å bygge helssystemer i utviklingsland, kanskje er det viktigste. Det å «mainstreame» dette inn i den lokale helseinnsatsen er kanskje det viktigste, og der vet vi at mange utviklings-

land står langt tilbake. Dette må, som representanten også nå anerkjenner, ses i lys av covidpandemien.

Spørsmål 18

Hårek Elvenes (H) [12:38:03]: «1. mars var statsministeren og forsvarsministeren til stede under den høytidelige mottakelsen av Norges første P-8-A Poseidon maritime overvåkingsfly, og anerkjente i utvetydige ordelag betydningen av nye maritime overvåkingsfly og Evenes flystasjon. Dette er et kvantesprang for norsk maritim overvåking, og første gang på over 30 år at Forsvaret mottar et nytt maritimt overvåkingsfly.

Er det noe som tilsier at innfasing av flyene ikke vil gå etter planen, eller ikke vil gi den forventede økningen i maritim overvåkingskapasitet?»

Statsråd Odd Roger Enoksen [12:38:48]: Mange kaller Norge for NATOs øyne og ører i nord. De nye maritime overvåkingsflyene, P-8A Poseidon, er en formidabel og imponerende plattform, som skal brukes til å overvåke våre havområder. Det er ingen tvil om at disse flyene vil gi norske og allierte myndigheter et bedre grunnlag for beslutninger. Flyene er særdeles viktige for vår beredskap og helt avgjørende både for vår sikkerhet og for sikkerheten til allierte i nord.

Norge har kjøpt fem P-8-fly, og alle flyene blir levert av Boeing i henhold til avtalt leveranseplan i løpet av 2022. To fly er allerede levert og overtatt av Forsvarsmateriell, mens tre fly er i produksjon. Det første flyet, Vingtor, ble levert og overtatt i slutten av november. Flyet er fortsatt i USA for gjennomføring av nasjonale tilpasninger, noe som over tid vil bli gjort med alle de norske P-8-flyene for å sikre at de kan overta oppgaver som i dag ivaretas av P-3 Orion og DA-20.

Fly nr. 2, Viking, ble overtatt i månedsskiftet januar/februar og ble det første norske flyet på Evenes. Flyet har MPA-kapasitet på lik linje med amerikanske P-8 og vil på et senere tidspunkt returnere til USA for gjennomføring av nasjonale tilpasninger.

Så besluttet forsvarssjefen i 2020 å etablere midlertidig fasilitet for mottak og drift på Evenes fram til den permanente fasiliteten er klar rundt årsskiftet 2023/2024. Den midlertidige fasiliteten er ferdigstilt og ble tatt i bruk da det første P-8-flyet landet på Evenes i februar.

I likhet med representanten har jeg store forventninger til disse flyenes kapasitet. Jeg er overbevist om at P-8 vil kunne komme til å innfri de forventningene vi har til dem, så snart Forsvaret har fått innfaset flyene og startet operasjonene.

I dagens sikkerhetspolitiske situasjon tar vi sikte på å øke også antallet flygninger og øke aktivitet i nord, øke

årvåkenhet i nord. Det betyr også at vi flyr så mye vi kan med P-3 fra Andøya. Det gjøres en formidabel jobb for å holde høy produksjon på P-3 Orion, og jeg har lyst til å gi honnør til det arbeidet som gjøres der.

Så tilsier den sikkerhetspolitiske situasjonen vi står i, at jeg har sett behov for også å gjøre mer på P-8 for å få dem fasett inn på en god måte tidligere enn det som ligger i de opprinnelige planene. For å kunne gjøre det anskaffer vi bl.a. nå gjennom ekstraordinære bevilgninger flere sonarbøyer enn det som lå i planen for å kunne ivareta den kapasiteten på en bedre måte, slik at vi faktisk forsterker kapasiteten til P-8 på et tidligere tidspunkt.

Hårek Elvenes (H) [12:41:51]: Jeg takker for et interessant og betryggende svar, at leveransen av disse flyene er i rute, og at man antar å få den forventede effekt og kapasitet ut av det som er lagt til grunn. I svaret framkommer det at statsråden vil ta initiativ til at flyene får ekstra kapasitet knyttet til sonar, og da vil det være naturlig å spørre: I lys av utviklingen i Nordflåten – som i dag består av langt færre havgående fartøyer enn den gjorde under den kalde krigen, men desto flere små fartøyer som kan operere i kystnære farvann, og også amfibiefartøyer – vil ministeren ta initiativ til at de nye overvåkningsflyene utstyres med missiler, som de faktisk kan, for å kunne bekjempe denne type fartøyer?

Statsråd Odd Roger Enoksen [12:42:48]: I kystnære områder vil det først og fremst være F-35 som vil ha de kapasiteter som vil være anvendelige i dette området. Den neste anskaffelsen på P-8 som står for tur, er torpedoer. P-8 er i utgangspunktet et maritimt fartøyer som skal kunne fly langt ut, ha sonar for å detektere ubåter og også kunne drive ubåtbekjempelse hvis det skulle bli nødvendig. Det betyr at torpedoer skal anskaffes så snart som mulig. Og så vil det nok på et eller annet tidspunkt også bli vurdert ytterligere bestykning av P-8. Men det vil jeg ikke kunne gi noe konkret svar på i dag.

Hårek Elvenes (H) [12:43:34]: Som ministeren var inne på, får disse flyene en veldig viktig oppgave i å overvåke våre enorme havområder. Som han sa, utgjør de en god del av det som er vårt bidrag til NATO i nord, men de har også en veldig viktig rolle nasjonalt i å kunne gi oss en god situasjonsforståelse og treffe riktige beslutninger hvis situasjonen skulle kreve det. Dette er fem fly som koster den nette sum av 11 mrd. kr, og det er overmåte viktig å opprettholde kapasiteten til flyene til enhver tid. Spørsmålet er: Vurderer ministeren at disse flyene har tilstrekkelig beskyttelse på Evenes flystasjon?

Statsråd Odd Roger Enoksen [12:44:20]: Jeg tror representanten er vel kjent med at i langtidsplanen ligger

det også en forutsetning om at vi skal anskaffe luftvern, for det er noe av den beskyttelsen vi skal gi våre fly. Det er så langt ikke på plass, det er en anskaffelse som skal gjøres i framtiden og innenfor gjeldende langtidsplan. Det luftvernet vi baserer oss på i dag, er et mobilt luftvern, NASAMS-systemet, som er lett å mobilisere når vi trenger det, og som kan mobiliseres og også brukes på Evenes. Det vil være den til enhver tid gjeldende situasjon som avgjør hvor vi skal ha luftvern på plass i forhold til de behov vi måtte ha. Men i planene ligger det at det skal være beskyttelse av disse flyene.

Spørsmål 19

Helge André Njåstad (FrP) [12:45:25]: Mitt spørsmål er som følger:

«Det er fylkesårsmøtesesong i disse dager, og me registrerer ein del vedtak, som avvik frå det regjeringa har hatt som politikk. For eksempel har Vestland Arbeidarparti vedtatt å greie ut noko som vart greidd ut i 2012 og forkasta i 2013.

Er det slik at desse vedtaka påverkar regjeringa sin politikk på samferdslefeltet, eller kan me legge til grunn dei same signala som før fylkesårsmøtesesongen vidare?»

Statsråd Jon-Ivar Nygård [12:45:58]: Rammene for regjeringens samferdselspolitikk går fram av Hurdalsplattformen, og vidare oppfølging av Nasjonal transportplan 2022–2033 er ein viktig oppgave for regjering- en.

Samferdselspolitikk og prioritering av ressurser til samferdselsformål er tema og saker som opptar og berører mange i heile landet. Derfor er vi selvfølgelig alltid åpne for å lytte og motta innspill. Debatt om samfunnsutvikling er bra, men regjeringen følger de linjene for politikken som er trukket opp i vår politiske plattform og gjeldende transportplan.

Når det gjelder det helt konkrete prosjektet E39 Stord–Os, legger regjeringen til grunn at Statens vegvesen skal arbeide vidare med statlig reguleringsplan for prosjektet basert på den vedtatte kommunedelplanen.

Helge André Njåstad (FrP) [12:46:49]: Det er bra at statsråden seier at ein legg til grunn den planen som ligg. Det skapar sjølv sagt ein del utfordringar når leiar- en for Vestland Arbeidarparti sit i kollegiet i regjeringa og har vedteke ein slik resolusjon, og når tonegjevande ordførarar og gamle ordførarar på Facebook seier at endeleg har me fått på plass ein ny politikk som gjer at ein no skal greia ut eit alternativ til den traseen som er vedte- ken. Difor skapar det ein del usikkerheit. Men då kan altså statsråden slå fast at Vestland Arbeidarparti sin re-

solusjon ikkje gjer inntrykk på hans ambisjonar om å realisera Hordfast med den midtre, vedtekne traseen, og at den resolusjonen då er eit spel for galleriet. Det er berre ei indremedisinsk sak for Vestland Arbeidarparti, og ikkje noko som regjeringa har tenkt å følgja opp eller gjera endringar basert på.

Statsråd Jon-Ivar Nygård [12:47:38]: Representanten er også medlem i et politisk parti, og like lite som fylkesårsmøtet i Møre og Romsdal har fått representantens parti til å endre standpunkt vedrørende Møreaksen i regjering, er det nødvendigvis sånn at det forandrer vårt standpunkt knyttet til denne saken. Det er helt ordinære partipolitiske prosesser, partidemokrati, og i partidemokrati vil det kunne komme fram ulike beslutninger over tid. Men regjeringen har ikke endret standpunkt på grunn av Vestland Arbeiderpartis årsmøte.

Helge André Njåstad (FrP) [12:48:09]: No er det heller ikkje slik at Framstegspartiet sine fylkesårsmøte har vore sette saman av regjeringsmedlemer. Det gjer jo at dette vedtaket har skapt meir usikkerheit. Men då kan altså statsråden stadfesta at resolusjonen er lesen og forkasta av regjeringa, ein held fast på den same politikken som ein har hatt for dette prosjektet, og at alle dei lokale Arbeidarparti-toppene i Vestland har gjeve inntrykk av at regjeringa sin politikk no kan bli forandra, har berre vore eit spel for galleriet, og at alle som har vore urolege basert på fylkesårsmøtet, no kan slappa av og sjå fram til at ein skal planleggja ein firefelts E39 i midtre trasé mellom Stord og Os.

Statsråd Jon-Ivar Nygård [12:48:51]: Jeg oppfatter heller ikke at det vedtaket i Vestland Arbeiderparti er til hinder for å gå videre med den prosessen som allerede er lagt til grunn av Stortinget.

Spørsmål 20

Aleksander Stokkebo (H) [12:49:17]: «Arbeid til flere er vår viktigste jobb. Derfor må Navs tjenester være mest mulig tilgjengelige for folk som trenger dem, når de trenger dem. Noen trenger å komme i kontakt med Nav fysisk, og må få muligheten til det. Samtidig gir digitaliseringen nye muligheter for å gjøre hjelpen bedre og mer tilgjengelig for flere.

Hvilke aktive grep vil statsråden ta for å styrke Navs digitale tilgjengelighet?»

Statsråd Marte Mjøs Persen [12:49:52]: Som representanten Stokkebo peker på, skal arbeids- og velferdsforvaltningen være tilgjengelig for alle brukere. Tjenestene skal være tilpasset brukernes behov enten det er

nødvendig med fysiske møter, eller det er mer hensiktsmessig med digitale løsninger.

Stadig flere brukere forventer at døren inn til Navs tjenester er hjemmefra – via nettet eller på telefonen – og digitale tjenester er populære og brukes stadig mer. Derfor legges det til rette for at flere skal få hjelp via ulike nettløsninger, enten det er snakk om tilrettelagt informasjon, innsyn i egen sak, ulike dialogtjenester eller selvbetjeningsløsninger. Ikke minst har vi sett hvor viktig dette er i situasjoner der forvaltningen opplever stor pågang, som under pandemien. Publikum etterspurte det og ble i større grad enn tidligere betjent over nettet. I stor grad ble det benyttet videomøter eller webinarer, og de fleste kommuner tok også i bruk den nye digitale søknadsfunksjonen for økonomisk sosialstønad med tilhørende innsynsløsning for brukere på Ditt NAV. Digitale tjenester som legger til rette for økt selvbetjening og automatisering, er også avgjørende i arbeidet med å frigjøre ressurser for tettere oppfølging av dem som trenger bistand for å komme i arbeid.

IKT-moderniseringen i arbeids- og velferdsetaten er et langsiktig utviklingsløp. Under Stoltenberg II-regjeringen ble dette store løftet prioritert og satt i gang. Moderniseringsprogrammet er senere fulgt opp av etterfølgende regjeringer med bred tilslutning i Stortinget. Målet er å utvikle gode selvbetjeningsløsninger og gi muligheter for digital kommunikasjon med forvaltningen, slik at de som foretrekker det, kan løse sine behov hjemmefra når det passer den enkelte.

Prosjekt 1 og prosjekt 2 i moderniseringsprogrammet er avsluttet. Prosjekt 3 pågår fortsatt og avsluttes i 2022. Som representanten er klar over, fortsetter denne utviklingen nå i prosjekt 4. Prosjekt 4 skal utvikle moderne systemløsninger for arbeidsrettede tjenester og store ytelsesområder som dagpenger og arbeidsavklaringspenger. Prosjektet ble startet opp i 2021, med bred tilslutning i denne salen. I 2022 er det bevilget 316 mill. kr til å avslutte prosjekt 3 og videreføre prosjekt 4.

Som påpekt både av tidligere regjeringer og av Stortinget er dette store og komplekse utviklingstiltak som er godt utredet og kvalitetssikret, slik statens prosjektmodell krever. Prosjekt 4 skal gjennomføres fram til 2025 og har en kostnadsramme på 1 mrd. kr.

Jeg er opptatt av at vi legger til rette for at denne moderniseringen fortsetter med den kvaliteten og gjennomføringsevnen som arbeids- og velferdsetaten har vist de siste årene. Det er nødvendig for at forvaltningen skal være tilgjengelig, ta i bruk teknologiske muligheter, tilby gode tjenester og være effektiv og pålitelig.

Aleksander Stokkebo (H) [12:52:48]: Takk for svaret. Først må jeg si at jeg gleder meg til å arbeide og sam-

arbeide med statsråden, i komiteen og på Stortinget. Det er veldig bra at vi deler synet på at Nav skal bli mer tilgjengelig også digitalt. Men da er mitt spørsmål: Hvis statsråden mener at Nav skal bli mer tilgjengelig, hvorfor mener regjeringen det er en god idé å kutte 13 mill. kr i satsingen på digital gjeldsrådgivning?

Statsråd Marte Mjøs Persen [12:53:16]: Som jeg sa, er jeg opptatt av at vi legger til rette for at moderniseringen fortsetter med den kvaliteten og gjennomføringsevnen som arbeids- og velferdsetaten har vist de siste årene. Jeg kommer til å følge opp det. Når det gjelder det som representanten spør om, er jeg opptatt av at alle tjenester skal være tilgjengelige på en digital flate også i arbeids- og velferdsetaten. Vi følger opp det arbeidet i regjeringen.

Aleksander Stokkebø (H) [12:53:52]: Det er flott å høre statsråden og regjeringen snakke om at vi deler ambisjonene om mer digital tilgjengelighet, og at en vil videreføre mange av de satsingene som også var på gang på Høyres vakt. Det jeg synes er litt synd, er at en ikke kan fortelle noe mer om de konsekvensene som det kuttet i digital gjeldsrådgivning får. Det er veldig mange der ute som lever i et gjeldskaos som de ikke kommer seg ut av, som trenger vår hjelp, og som fortjener et svar – spesielt nå, når rentene er på vei oppover. Jeg prøver meg igjen: Hvorfor mener regjeringen at det er en god idé å kutte 13 mill. kr i den digitale gjeldsrådgivningen, som skulle hjelpe flere og nå ut til flere? Hvilke konsekvenser får dette for brukerne?

Statsråd Marte Mjøs Persen [12:54:38]: Jeg deler oppfatningen av at gjeldsrådgivning er en helt elementær tjeneste som følges opp bl.a. gjennom velferdsetaten og i kommunene, som også har gjeldsrådgivere i sine korps. Når det gjelder digitaliseringen, som representanten spurte om, er noen av prosjektene nå i en avslutningsfase og er avsluttet, mens prosjekt 3 og prosjekt 4 videreføres. Jeg har ingen grunn til å tro at det skal gå ut over den gjeldsrådgivningen som faktisk skjer. Tvert imot vil jeg mene at det er en viktig oppgave å fortsette med også framover.

Spørsmål 21

Ingvild Wetrhus Thorsvik (V) [12:55:45]: «I Fædrelandsvennen kunne vi nylig lese om en ung gutt med anoreksi som opplever en runddans i systemet. De pårørende forteller om manglende kompetanse, faglige uenigheter og mangelfulle tilbakemeldinger.

Hva vil statsråden gjøre for å forebygge denne typen psykisk lidelse og sørge for at unge mennesker får et full-

godt behandlingstilbud, og hvordan vil statsråden sørge for at det er et tilstrekkelig antall behandlingsplasser, og at helsepersonellet som arbeider med dette, har tilstrekkelig og riktig kompetanse?»

Statsråd Ingvild Kjerkol [12:56:18]: Ungdom som utvikler spiseforstyrrelser, kan oppleve tapte ungdomsår, og spiseforstyrrelsen kan utvikle seg i en alvorlig retning. Derfor må vi forebygge og gi tidlig og god hjelp når behovet er der.

Representanten viser til pårørende som opplever manglende kompetanse, faglig uenighet og mangelfulle tilbakemeldinger. Slik skal det ikke være. Disse pasientene skal ha pasientforløp av god kvalitet. Anbefalinger om innhold, kompetanse, koordinering og samhandling er beskrevet i retningslinjer og forløp om spiseforstyrrelser.

Det er psykisk helsevern og helse- og omsorgstjenestene i kommunen som gir behandling og oppfølging av spiseforstyrrelser. Men det er behov for å styrke tilbudet, det er det ingen tvil om. De siste årene har det vært en økning i antallet som blir henvist til, og som får, behandling for spiseforstyrrelser. Dessverre venter mange lenge før de søker hjelp – ofte mer enn fem år. Behandlingen har god effekt, og vi vil at flere skal få hjelp. Helse-regionene skal innenfor sitt sørge-for-ansvar vurdere behovet for ulike typer behandlingstilbud.

I budsjettet for 2022 har vi lagt til rette for økt behandling innen psykisk helsevern og tverrfaglig spesialisert rusbehandling, med 350 mill. kr mer til den grunnfinansieringen som sykehusene trenger for å prioritere dette. Vi har også styrket bevilgningene til tiltak innenfor psykisk helse som lavterskel helsetiltak i kommunene.

Regjeringens kommende opptrappingsplan for psykisk helse blir viktig for å styrke kapasitet og behandling i tjenestene. Den skal omfatte helsefremmende og forebyggende arbeid, mer tilgjengelig og nær hjelp og tilbudet til dem med alvorlige og sammensatte utfordringer. Vi har også varslet at vi vil styrke helsestasjonene og skolehelsetjenesten. Regjeringen vil også øke befolkningens kompetanse om ivaretagelse av egen psykisk helse.

Dette er viktige grep som viser at vi vil sørge for bedre tilgjengelighet og tidligere hjelp for personer med psykiske helseutfordringer, inkludert unge mennesker som sliter med spiseforstyrrelser. Men det aller viktigste grepet vi kan gjøre, er å forebygge at barn og unge utvikler spiseforstyrrelser.

Ingvild Wetrhus Thorsvik (V) [12:58:58]: Ifølge framskrivninger innen psykisk helsevern forventes det en sterk økning av personer som vil ha behov for hjelp knyttet til spiseforstyrrelser. Vi vet også at dette er en utfordring som har økt under pandemien, og at men-

neskene som arbeider med dette, sier at de som søker hjelp, blir stadig yngre.

Agderposten har også nylig satt søkelys på at det i min landsdel er en stor økning i antall barn som trenger hjelp. I Agder var det i 2021 hele 87 barn som ble tatt inn til behandling, en nær dobling fra 2015. I planleggingen av et nytt psykiatribygg i Kristiansand er det planlagt ti døgnplasser på ungdomsklinikken, et tiltak som kan være nødvendig når sykdomsforløpet har gått så langt.

Med den kunnskapen vi har, er det stor avstand mellom kapasiteten og behovet. Hvordan vil statsråden sørge for at det er et tilstrekkelig antall behandlingsplasser for barn for å møte behovet konkret innenfor spiseforstyrrelser?

Svein Harberg hadde her overtatt presidentplassen.

Statsråd Ingvild Kjerkol [12:59:55]: Alle klinikker innen psykisk helsevern for barn og unge og for voksne gir tilbud til mennesker med spiseforstyrrelser. Alle helseregionene har etablert regionale enheter for behandling av særlig alvorlige spiseforstyrrelser. Fastleger og kommunale helsetjenester har også viktige oppgaver innen behandling, henvisning og oppfølging.

Denne regjeringen har varslet en opptrappingsplan for hele psykisk helsefeltet. Når det planlegges for nye sykehusbygg, har vi også sagt at vi ikke skal fortsette den nedbyggingen av døgnplasser som vi har sett de siste 20 årene. Den stopper på vår vakt. Målet er å øke kapasiteten.

Jeg er veldig glad for at psykisk helsevern har klart å øke sin kapasitet i 2021 og 2022, til tross for en pandemi, for vi ser en økning i antall personer som trenger psykisk helsehjelp.

Ingvild Wetrhus Thorsvik (V) [13:00:56]: Gutten i Kristiansand som jeg viste til, ble skrevet ut selv om vekten var lik den han hadde da han tidligere ble vurdert til å være livstruende undervektig. Foreldrene forteller om manglende kommunikasjon mellom ulike tilbud, og at ulike behandlere ikke følger opp planlagte behandlingsplaner og tiltak fra andre institusjoner. Det fortelles også om manglende kompetanse på spiseforstyrrelser i de regionale helsetjenestene.

Nå har Sørlandet sykehus selv tatt initiativ til å gjennomgå et utvalg av tilfeller for å sjekke behandlinger som de blir tilbudt, og de har også opprettet et intensivtilbud for barn med spiseforstyrrelser. Det er veldig bra. Likevel sier ledelse og ansatte i ABUP at de opplever at det er vanskelig å få tak i folk med rett kompetanse for å kunne gi et best mulig tilbud.

Hva vil statsråden gjøre for å sikre at personell med riktig og tilstrekkelig kompetanse er tilgjengelig for helseforetakene?

Statsråd Ingvild Kjerkol [13:01:53]: Det å sikre nok kvalifisert helsepersonell var en av de første sakene denne regjeringen tok tak i. Vi har satt ned en helsepersonellkommissjon som skal gi oss en analyse og tiltak og anbefalinger for hvordan vi kan utdanne, rekruttere og beholde helsepersonell for det behovet helsetjenesten vår har framover. Dessverre er vi på hælene innenfor en rekke profesjoner. Vi har en mangel på både psykiatere og spesialsykepleiere. Dessverre har ikke den foregående regjeringen nådd sine egne kandidatmål når det gjelder å utdanne denne typen spesialisert personell. Det har vi startet med nå, både over sykehusbudsjettet – det er sykehusene som har ansvaret for å utdanne spesialistene våre, både leger og sykepleiere – og gjennom helsepersonellkommissjonens arbeid, som er strategien på lengre sikt.

Spørsmål 22

Presidenten: Dette spørsmålet, fra representanten Hege Bae Nyholt til kultur- og likestillingsministeren, er overført til arbeids- og inkluderingsministeren som rette vedkommende.

Hege Bae Nyholt (R) [13:03:18]: Mitt spørsmål er: I Hurdalsplattformen ... Nei, jeg skal gå rett på spørsmålsstillingen, skal jeg ikke? – Hvilke grep vil statsråden ta for å trygge retten i inneværende år knyttet til ... (Presidenten avbryter.)

Presidenten: Representanten har lov å ta med innledningen til spørsmålet.

Hege Bae Nyholt (R) [13:03:42]: Tusen takk.

I Hurdalsplattformen fastslås det at idrettstilbud skal være tilgjengelig for alle. Samtidig melder Nav i slutten av februar at årets tildeling av aktivitetsmidler for at voksne personer med nedsatt funksjonsevne skal kunne delta i fysisk aktivitet, er brukt opp. Det er et tydelig tegn på at ordningen er underfinansiert, og dette fratår mange voksne funksjonshemmede muligheten til å være i fysisk aktivitet. En evaluering bestilt av det forrige Arbeids- og sosialdepartementet viser at ordningen har en positiv innvirkning på funksjonshemmedes livskvalitet og helse. (Presidenten klubber.) I tillegg til å fremme folkehelse ... (Presidenten avbryter.)

Presidenten: Nå må representanten ta spørsmålet. Det er altså slik at en gjentar det spørsmålet og den begrunnelsen som ble sendt inn. Det er det en skal framføre. Men ta selve spørsmålet.

Hege Bae Nyholt (R) [13:04:31]: Spørsmålet er:

«Hvilke grep vil statsråden ta for å trygge denne retten i inneværende år.»

Og jeg beklager, både president og statsråd.

Presidenten: Sånn er det – det blir litt heseblesende.

Spørsmålet var som følger:

«Hurdalsplattformen fastslår at idrettstilbud skal være tilgjengelig for alle. Samtidig meldte Nav i slutten av februar at årets tildeling av aktivitetsmidler for at voksne personer med nedsatt funksjonsevne skal kunne delta i fysisk aktivitet, er brukt opp. Det er en selvfølge at funksjonsvarierte personer skal være likestilte og ha samme mulighet som andre til en aktiv fritid.

Hvilke grep vil statsråden ta for å trygge denne retten i inneværende år?»

Statsråd Marte Mjøs Persen [13:04:43]: Regjeringen jobber for at idretten skal være tilgjengelig for alle, og for å få det til vil vi bl.a. bygge flere anlegg, vi jobber for at priser og utstyrspresset blir redusert, og dette er med på å senke terskelen for deltakelse for alle.

Den ordningen som representanten Nyholt viser til, ligger under mitt ansvarsområde. Den ble innført fra 1. juli 2014 og er en rammestyrte ordning med aktivitets- og hjelpemidler for personer over 26 år. Aktivitetshjelpemidler er hjelpemidler som er spesielt utviklet for personer med nedsatt funksjonsevne, slik at de skal kunne delta i fysisk aktivitet. Slike hjelpemidler er f.eks. sit-ski, hånddrevne sykler og tandemsykler med og uten hjelpemotor og/eller støttehjul, og disse hjelpemidlene er også tilgjengelige for personer under 26 år, men da etter andre regler.

For inneværende år er det bevilget 55,1 mill. kr til dette, og de siste årene er ordningen blitt bedre kjent blant brukerne. Det er i seg selv positivt, men fører til at rammebevilgningene ikke strekker til. På grunn av den høye etterspørselen hadde det allerede i løpet av februar blitt tatt så mange vedtak at rammen var bundet opp.

Denne støtteordningen følger av folketrygdloven. Det er et vilkår at personen har en varig funksjonsnedsettelse, og at aktivitetsgjeldemiddelet er nødvendig og hensiktsmessig for at personen skal kunne utføre fysisk aktivitet, enten alene eller sammen med andre. Selv om ordningen er hjemlet i folketrygdloven, er den rammestyrte. Arbeids- og velferdsetaten må derfor stanse innvilgelse av søknader når rammen er bundet opp.

Det er positivt at ordningen nå er mer kjent enn den var tidligere, slik at flere brukere får tak i utstyr som gjør det enklere for dem å være i aktivitet, og en eventuell økning i bevilgningen til ordningen for inneværende år vil regjeringen vurdere i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett.

Hege Bae Nyholt (R) [13:06:39]: Takk for svaret. Det positive vi kan si om at bevilgningene er tomme allerede, er jo at dette opplagt er en populær ordning som brukes av flere, som statsråden også påpekte. Samtidig peker det tilbake på behovet for å øke bevilgningen, og derfor vil jeg gjerne spørre litt mer om det. Tidligere år har bevilgningen ligget på om lag 100 mill. kr når man slår sammen ordningen og bevilgningen i revidert budsjett. Gitt tiltakets popularitet er det derfor trygt å anta at behovet er enda større enn det er. Fellesorganisasjonen FFO, Unge funksjonshemmede og Samarbeidsforumet av funksjonshemmedes organisasjoner ber om en tilleggsbevilgning på 100 mill. kr i forbindelse med RNB for å sikre ordningen og at den holder året ut. Kan statsråden garantere at hun vil jobbe for et beløp i RNB som møter et slikt behov i tilstrekkelig grad?

Statsråd Marte Mjøs Persen [13:07:32]: Først har jeg lyst til å si at jeg er godt kjent med kravet fra brukerorganisasjonene, både Funksjonshemmedes Fellesorganisasjon, Norges Handikapforbund og deres ungdomsorganisasjoner. Som jeg sa i mitt forrige svar, vil vi vurdere dette fram mot revidert nasjonalbudsjett.

Men jeg har også lyst til å si at utgiftene til aktivitets- og hjelpemidler har vært økende siden ordningen ble innført 1. juli 2014, noe som trolig skyldes at ordningen også er bedre kjent blant målgruppen. Det i seg selv er positivt, men siden denne ordningen er rammestyrte, må arbeids- og velferdsetaten avslå søknader når bevilgningene er brukt opp. De siste fire årene er det blitt stans i bevilgningene i løpet av kalenderåret, og en eventuell endring i bevilgningene vil jeg altså vurdere i forbindelse med den årlige budsjettprosessen, herunder revidert nasjonalbudsjett.

Hege Bae Nyholt (R) [13:08:35]: Takk for svaret. Funksjonsvarierte personer er en heterogen gruppe som alle andre, men selv om det er store variasjoner, vet vi at for gruppen som helhet er det større levekårsutfordringer sammenlignet med befolkningen for øvrig. Det viser seg bl.a. i lav sysselsettingsrate, lavere utdanningsnivå, vanskeligere tilgang på tjenester og mindre deltakelse i samfunnslivet. Kort oppsummert møter denne gruppen på større og mindre barrierer som stenger dem ute fra deltakelse i samfunnslivet på ulike arenaer, inkludert idrett. Det finnes åpenbart ikke en enkel løsning, men aktivitetsmidlene er tiltak som bidrar til å bryte slike barrierer. Ordningen kan imidlertid bli en barriere i seg selv dersom den ikke er forutsigbar og tilgjengelig for alle. Flere interesseorganisasjoner ber om at ordningen blir en del av en overslagsbevilgning i framtiden, som alle andre hjelpemidler. Vil statsråden vurdere en slik ordning?

Statsråd Marte Mjøs Persen [13:09:33]: Jeg deler representantens oppfatning av at denne ordningen er viktig for livskvalitet. Spøreren viste også til evalueringsrapporten som Oslo Economics leverte i juni 2020, og den påpeker bl.a. at ordningen har stor nytteverdi fordi den har positiv innvirkning på brukernes livskvalitet og helse, og at den på denne måten fremmer både folkehelse og likestilling. Det er også grunn til å tro at en av grunnene til at denne ordningen nå ble tom så fort, er at brukerne også søker tidligere enn de gjorde før. Men jeg kan ikke gjøre noe annet enn å gjenta det jeg allerede har sagt, at en eventuell endring i bevilgningen – herunder også om det skal være fortsatt rammestyring eller en overslagsbevilgning – vil jeg vurdere i forbindelse med den årlige budsjettprosessen, herunder arbeidet med revidert nasjonalbudsjett.

Presidenten: Da skal vi til spørsmål 1.

Spørsmål 1

Presidenten: Dette spørsmålet, fra representanten Frank Edvard Sve til finansministeren, er overført til næringsministeren som rette vedkommende.

Frank Edvard Sve (FrP) [13:10:51]: Ein kunne ved fyrste augekast tru at Vedum hadde vorte høg og mørk, men det er statsråd Vestre som skal svare.

«Møre og Romsdal er eit av dei største eksportfylka i landet, og det var stor glede når den førre regjeringa avgjorde at eksportrådet skulle flyttast til Ålesund. No har Ap- og Sp-regjeringa avgjort at eksportrådet skal flyttast frå Ålesund til Oslo, med andre ord vekk frå dei store eksportområda og absolutt alt anna enn «nær folk».

Kan statsråden forklare kvifor Senterpartiet sitt valbodskap «nær folk» ikkje lenger ser ut til å vere statsråd Vedum og Senterpartiet sin politikk?»

Jan Christian Vestre (A) [13:11:40]: Takk til representanten for spørsmålet.

Regjeringen skal ta i bruk hele landet, det kan jeg love representanten, også når det kommer til statlige arbeidsplasser. Det er grunnen til at vi nå bygger et svært solid eksportmiljø i Ålesund, og vi står ved de forventningene som er skapt om nye arbeidsplasser der.

Jeg har brukt mye tid i Ålesund, Sunnmøre og på vestlandskysten etter at jeg ble næringsminister, og de har definitivt mye å bidra med i regjeringens eksportreform, Hele Norge eksporterer. Det er også grunnen til at vi nå styrker Eksportfinansiering Norges og Innovasjon Norges tilstedeværelse i Ålesund. Det er heller ingen tilfeldighet at de to første strategiske nasjonale eksportsatsingene våre er havvind og maritim sektor/verftsindust-

ri, som går rett i hjertet av verdiskapingsfylket Møre og Romsdal og Vestlandet.

Denne regjeringen har et veldig høyt ambisjonsnivå for eksport og eksportfremme. Vi skal øke norsk eksport utenom olje og gass med 50 pst. innen 2030. Derfor har vi dårlig tid, og vi må komme raskt i gang. Solberg-regjeringens svar på disse utfordringene var å opprette enda en offentlig etat. Da vil jeg minne om at vi allerede har 17 ulike næringsrettede virkemiddelaktører som for kort tid siden hadde over 180 virkemidler i aktiv bruk. De gjør hver for seg en god jobb, men når jeg møter bedriftene – og dem møter jeg ganske mange av, over 200 etter at jeg tiltrådte – får jeg tilbakemelding om at vi må forenkle virkemiddelapparatet, ikke byråkratisere det ytterligere.

Derfor har vi som et første steg på veien lansert En dør inn, som er en digital plattform der alle bedrifter kan henvende seg ett sted for å få hjelp med det de trenger. Men dette er altså bare starten på et stort forenkling- og forbedringsarbeid som skal gjøre virkemidlene våre bedre for bedriftene, slik at de kan bruke tid på verdiskaping og ikke på offentlig byråkrati.

Å opprette en ny etat, som den forrige regjeringen ønsket, og å få den til å fungere godt over tid, tar tid, og det er kostnadskreven. Denne regjeringen har ambisiøse mål; vi er utålmodige, vi vil se resultater raskt. Derfor har vi sammen med næringslivet og partene i arbeidslivet, NHO, LO og de andre, utviklet en ny eksportmodell, som raskere skal ta oss til målet. Derfor har vi opprettet Nasjonalt Eksportråd.

Vi har altså ikke flyttet noe. Vi legger ned en etat, som foreløpig ikke hadde noen ansatte, og så oppretter vi et nasjonalt eksportråd, som har medlemmer fra hele landet, inklusiv Tore Ulstein fra Møre og Romsdal. I det rådet sitter det også medlemmer fra Nordland, Viken, Rogaland, Vestfold, Telemark og Trøndelag – Hele Norge eksporterer. Nasjonalt Eksportråd skal gi råd og innspill til regjeringen om større strategiske eksportfremmesatser, og som støtte for arbeidet deres oppretter vi også et sekretariat der representanter fra partene i arbeidslivet, relevante departementer og virkemiddelaktører inviteres til å bidra – Hele Norge eksporterer.

Med denne nye modellen sørger vi for at eksportfremmearbeidet får fart, helhet, sammenheng og forankring. Vi bruker skattepenger på verdiskaping og ikke på å bygge opp enda flere offentlige virkemiddelaktører. Det bidrar til forenkling, det bidrar til at det blir enklere for bedriftene å finne fram, og det er slik vi bidrar til størst mulig verdiskaping i det private næringslivet.

Frank Edvard Sve (FrP) [13:14:39]: Då eg sjekka sist, var verdiskapinga her i landet i stor grad langs kysten, og Møre og Romsdal er eitt av dei største eksportfylka. Då dette vart etablert, vart det sagt at den nye einin-

ga skal bidra til eit sterkare samarbeid med næringslivet for størst mogleg verdiskaping for norsk eksport:

«Det er en viktig oppgave for Innovasjon Norge å bidra til å øke og differensiere norsk eksport. Vi er etablert med et sterkt regionkontor i Ålesund, noe som legger til rette for et tett og nært samarbeid med det nye Eksportstrategirådet for å sikre et godt, helhetlig tilbud til næringslivet i hele Norge, sier administrerende direktør Håkon Haugli i Innovasjon Norge.»

Kva er det som tilseier at det no plutsleg har vorte noko heilt anna, eit halvt år etterpå? Er Innovasjon Norge berre fullstendig overkøyr – og dei store næringsbelta der verdiskapinga i Noreg i stor grad faktisk skjer?

Statsråd Jan Christian Vestre [13:15:35]: Som jeg sa, har vi laget denne nye eksportreformen i nært samarbeid med bedriftene, med næringslivet, med eksisterende virkemiddelapparat og ikke minst basert på alle de innspillene vi har fått.

Jeg forstår ikke helt spørsmålet fra representanten, for som jeg sa vil Ålesund bli en enda viktigere spydspiss i eksportarbeidet vårt framover, ved at vi flytter arbeidsplasser fra Eksportfinansiering over til Ålesund. Vi styrker Innovasjon Norges tilstedeværelse, og vi skaper de arbeidsplassene det er skapt forventninger om, men vi gjør det ikke gjennom å opprette enda en offentlig etat.

Jeg trodde, med all respekt, at Fremskrittspartiet var opptatt av å redusere offentlig byråkrati, og når bedriftene våre forteller oss at vi ikke trenger flere offentlige etater, men at vi trenger bedre virkemidler som raskere tar oss til mål, er det vel det som må være viktig, og ikke at vi får enda en etat, med enda et styre, enda en logo, enda et HR-system og enda et administrasjons- og regnskapssystem som koster penger, i stedet for å bruke pengene på verdiskaping.

Frank Edvard Sve (FrP) [13:16:37]: Eg er kanskje ein av dei få som har næringsbakgrunn, det er nok ikkje mange i Stortinget som har det, eg har jobba i industri osv. Eg har følgt tett på eit næringscluster på Møre som er av dei aller beste i landet, og vi har jobba tett for å få flytta statlege arbeidsplassar ut til regionane, ut av Oslo. Det oppfattar eg også at Arbeidarpartiet og Senterpartiet har vore tydelege på tidlegare, og når Innovasjon Norge er så tydelege som dei var då dette vart etablert – det er berre litt over eit halvt år sidan – er det veldig merkeleg at dette plutsleg ikkje er gjeldande politikk for Senterpartiet og Arbeidarpartiet.

Er det verkeleg då sånn at dagens regjering med Senterpartiet og Arbeidarpartiet ikkje ønskjer å flytte ut statlege arbeidsplassar til der marknaden faktisk er, og der næringslivet faktisk er? Eg trur eg kan svare for dei fleste bedriftene i vårt område: Vi ønskjer dei statlege ar-

beidsplassane ut til der næringslivet faktisk der, og ikkje i Oslo. Er den politikken berre fjerna?

Statsråd Jan Christian Vestre [13:17:34]: Jeg skal forsøke for tredje gang å svare på det samme spørsmålet. Vi styrker altså eksporttilstedeværelsen i Ålesund, men vi gjør det innenfor eksisterende virkemiddelaktører. Vi oppretter ikke nye offentlige etater, for det er bortkastede penger. Jeg registrerer at eksportreformen til regjeringen, som heter Hele Norge eksporterer, har fått stor oppslutning i næringslivet. NHO heier på dette. LO heier på dette. Jeg tror jeg så at Næringsforeningen i Ålesund syntes dette var en god idé. Innovasjon Norge er med, osv. Tore Ulstein, som er en viktig bidragsyter i dette arbeidet, er med oss videre. Han kan jo virkelig ett og annet om verdiskaping på Mørekysten og i Møre og Romsdal. Dette er en modell som raskere tar oss til målet og bidrar til at de ressursene vi bruker på eksportfremme, skjer som eksportfremme i bedriftene og ikke gjennom å opprette flere offentlige etater.

Så vil jeg – siden jeg har ti sekunder til – si at vi også la fram fem andre ambisiøse tiltak, tiltak som industrien, bl.a. på Vestlandet, har bedt om i en årrekke, som den forrige regjeringen ikke leverte. Nå har vi implementert det på fem måneder.

Presidenten: Da går vi videre til spørsmål 23.

Spørsmål 23

Alfred Jens Bjørlo (V) [13:18:46]: Det var artig å høyre den førre replikkvekslinga. Kanskje burde statsråden ta ein samtale med sin kollega som skal til å opprette sju nye fylkeskommunar, men det får vi ta i ein annan runde. Mitt spørsmål er som følgjer:

«Regjeringa har høge ambisjonar om vekst i verdiskaping og eksport i grøne framtidsnæringar som batteri, hydrogen, IKT, havbruk og reiseliv. Då vil tilgang på relevant kompetanse vere ein kritisk faktor.

Korleis vil regjeringa sikre desse framtidsnæringane tilstrekkeleg arbeidskraft og kompetanse til å nå måla om vekst i verdiskaping og eksport, i ein situasjon der arbeidsløysa er låg, andre samfunnsområde også treng fleire sysselsette og det i næringslivet blir opplevd som vanskeleg å hente inn fagkompetanse frå utlandet?»

Statsråd Jan Christian Vestre [13:19:36]: Som forrige replikkveksling gjorde klart, har vi nettopp lansert regjeringens ambisiøse plan Hele Norge eksporterer. I løpet av våren kommer den store industrialiseringsplanen vår om veikartet for grønt industriløft, der vi vil posisjonere Norge innenfor hydrogen, havvind, CO₂-håndtering, batterier, skog- og trenæring og andre

grønne prosjekter i fastlandsindustrien – et skikkelig grønt industriløft, fra ord til handling. Representanten har helt rett i at da trenger vi høykompetent arbeidskraft, både fagarbeidere, ingeniører og leverandørindustri. Vi trenger forskning og utvikling. Vi må rett og slett være best på det vi driver med. Så skal vi ha tilgang til ren kraft og en rekke andre store, viktige prosjekter. Men kompetanse er utvilsomt noe av det aller viktigste.

Vi må få dette til hvis vi skal gjøre Norge til et nullutslippssamfunn, bidra til grønn og lønnsom omstilling og ta hele landet vårt i bruk – vi har ikke noe valg. Vi velger å gå inn i dette med en positiv holdning, nemlig at vi har kanskje verdens beste forutsetninger for å lykkes med dette, bl.a. fordi vi har mye kompetanse i Norge.

De satsingene vi nå skal gjøre, er så ambisiøse at de vil kreve et helt nytt samarbeid på tvers, mellom både departementene, partene i arbeidslivet, industrien, akademien og virkemiddelapparatet. Og regjeringen har besluttet at vi i Næringsdepartementet skal lede an i dette arbeidet, som altså er et samarbeid på tvers av ti ulike departementer.

Regjeringens ambisjoner vil kreve riktig kompetanse og god tilgang på arbeidskraft, og vårt mål er selvfølgelig å bidra til størst mulig verdiskaping innenfor bærekraftige rammer i hele den norske økonomien. For at vi skal få til det, må vi også legge til rette for at både kapital og arbeidskraft flytter der hvor det er størst avkastning på anvendelsen. Når nye, lønnsomme næringer oppstår, vil arbeidskraften og kompetansen deres få nye anvendelser enn det de har hatt tidligere. Det så vi under oljeprisfallet fra sommeren 2014 og utover, da ingeniører og fagarbeidere fra petroleumssektoren gradvis kom over i nye næringer og fikk nye, grønne jobber. Det er forflytting av arbeidskraft som vi også ser når økonomien går godt. Det er positivt.

Regjeringen arbeider også aktivt for å møte framtidens kompetansebehov, ikke bare dekke dagens behov, og vi er opptatt av at næringslivet har tilgang på riktig kompetanse og nok arbeidskraft. Det er et arbeid som også berører Kunnskapsdepartementet. Vi samarbeider godt, og vi er nå i gang med å kartlegge de kompetansebehovene vi ser for oss, ikke minst inn i det grønne industriløftet. Da er det en lang rekke tiltak vi må vurdere. Noe av det handler selvfølgelig om desentralisert utdanning, det at det er et digitalt tilbud også for folk i distriktene, og vi må se på kompetansepolitikken generelt, rett og plikt til etter- og videreutdanning og muligheten for kompetansepåfyll gjennom arbeidslivet.

Vi mener at vi også bør se på kompetansen til dem som kommer til Norge. Ikke minst har vi nå en situasjon med mange høykompetente folk fra Ukraina. Vi må raskt få kartlagt kompetansen og sørge for at D-numre og arbeidstillatelser kommer på plass, slik at de kan bi-

dra i samfunnet. Så det er en lang rekke tiltak som må gjennomføres.

Alfred Jens Bjørlo (V) [13:22:39]: Eg takkar statsråden for svaret, som hadde mange gode resonnement som vi deler. Noko av utfordringa med svaret opplever eg er at statsråden ikkje gjev svar på kva som er strategien på mellomlang og lang sikt for å skaffe den kompetansen vi treng, for det handlar om utdanning, det handlar om gradvis å omskolere og flytte folk frå bransjar på veg ned, men som ikkje straks er vekk – olje- og gassnæringa kjem til å vere stor i fleire år til.

Eg synest det er interessant å gå litt vidare på kva vi faktisk skal gjere på kort sikt viss vi skal ta på alvor at vi eksempelvis skal byggje ei stor batterinæring og ei stor havvindnæring allereie innan 2030. Då blir arbeidskrafttilgangen dei neste to–fire åra kritisk. Eg har fått tilbakemelding frå veldig mange eg har snakka med i næringslivet, i mange bransjar, om at det å greie å hente inn høgkompetent arbeidskraft frå utlandet, også frå utanfor EØS-området, blir ekstremt viktig, og at det er for vanskeleg i dag. Så eg vil spørje ein gong til: Kva konkret kan vi gjere for å bli meir konkurransedyktige internasjonalt når det gjeld arbeidskrafta vi treng på kort sikt?

Statsråd Jan Christian Vestre [13:23:43]: Dette berører flere spørsmål. Når det først gjelder batterier, er det for så vidt allerede i gang ved at flere fagskoler har gått sammen og oppretter en batterifagskole, gjennom ulike bransjeprogrammer. Slike bransjeprogrammer heier denne regjeringen på. Jeg er helt sikker på at Venstre også synes det er et godt forslag, og vi vil gjerne støtte flere sånne initiativer framover.

Når det gjelder arbeidsinnvandring og kompetanse, skal Stortinget i neste uke ta stilling til et forslag som representanten kjenner veldig godt. Vårt utgangspunkt er at det er få eller ingen formelle hindringer i dag. Men jeg hører også når jeg reiser rundt, at det kan være enkelte barrierer – kanskje tolkning av regelverk og praksis av regelverk – og da vil jeg si at regjeringen skal være lyttende, vi skal være ydmyke. Vi vil selvfølgelig gjerne diskutere forslag som kan bidra også på kort sikt for å få dette til å bli smidigere. Men om det nå er behov for større regelverksendringer, er vel et annet spørsmål, som jeg er sikker på at vi kommer tilbake til i neste uke.

Alfred Jens Bjørlo (V) [13:24:40]: Eg takkar igjen for svaret.

Dette området er det mogleg å ha ein konstruktiv dialog om, for vi er egentleg einige om det overordna målet. Eg trur òg det kan vere rett at det kanskje ikkje er så veldig mange formelle hindre, sjølv om det nok er nokre som det kan ryddast opp i. Eg tenkjer hovudproblemet er at det blir stadig sterkare internasjonal konkur-

ranse om arbeidskrafta på ein del av desse områda – innanfor IKT-næringane, innanfor ein del av dei andre nye teknologinæringane – og at andre land begynner å få meir og meir spissa strategiar for å tiltrekke seg den nøkkelarbeidskrafta, gründerane og investorane. Det ser vi at mange andre europeiske og vestlege land har begynt å få, og kanskje er vi blitt vande til at vi er eit land folk kjem til uansett – fordi vi er verdas rikaste og beste land – og så er vi i ferd med å gløyme kor vanskeleg det no faktisk er å nå fram i konkurransen. Så eg håpar statsråden kan svare at ja, her må vi faktisk ta nye initiativ, ikkje berre ved at lov- og regelverk skal vere på plass, men ved at vi aktivt rekrutterer den nøkkelkompetansen vi treng i dei nye næringane.

Statsråd Jan Christian Vestre (A) [13:25:43]: Den utfordringen tar jeg med stor glede, og vi kan gjerne ha dialog og samarbeid om gode forslag her. Og så vil jeg bare legge til at det er jo enda en stor utfordring i norsk økonomi nå. Det er at til tross for at vi har lav ledighet, er det en stor andel av befolkningen som er helt uten jobb. En tredjedel av den voksne befolkningen er utenfor. Som sosialdemokrat vil jeg alltid gå fremst i 1. mai-toget for å stå opp for sosiale sikkerhetsnett og en raus velferdsstat som tar vare på dem som av en eller annen grunn ikke kan jobbe. Men jeg møter også mange mennesker som er støtt ut av arbeidslivet, som gjerne vil delta, og som ikke får være med, og det er sløsing med ressurser. Hadde vi hatt samme sysselsettingsandel – altså andel av befolkningen i jobb – i 2019, før pandemien traff oss, som det vi hadde i 2008, under inngangen til finanskrisen, skulle det vært 150 000 flere i jobb. Vi har altså de siste 15 årene mistet nesten en oljenæring i sysselsetting. Det er sløsing med samfunnets ressurser, og det får store konsekvenser for den enkelte. Så en aktiv politikk for jobbskaping og inkludering vil være noe av det viktigste for denne regjeringen framover.

Spørsmål 24

Terje Hansen (FrP) [13:27:04]: «Russland er en storprodusent av metaller og mineraler. Av de tretti kritiske råmaterialene på EUs liste produserer Russland atten. Disse er kritiske i teknologi og i det grønne skiftet. Russland produserer for eksempel 25 pst. av verdens vanadium. Det er store forekomster i Norge av vanadium. Men utvikling av mineralnæringen hemmes av byråkrati og mangel på kapital. Hva gjør regjeringen for å få fart på norsk mineralnæring?»

Statsråd Jan Christian Vestre [13:27:43]: Jeg har lyst til å takke representanten for et godt spørsmål. Krigene i Ukraina har skapt usikkerhet og store utfordringer

for Europa og verden. Norske myndigheter fordømmer på det sterkeste det ulovlige angrepet på Ukraina. Det er et alvorlig brudd på folkeretten og har dramatiske konsekvenser for befolkningen i Ukraina.

Konflikten har også bidratt til usikkerhet om behovet for viktige mineraler som er avgjørende for gjenomføringen av det grønne skiftet, blir dekket.

Representanten viser bl.a. til verdens behov for vanadium, som Russland er storeksportør av. Norge har denne type ressurser, f.eks. er det i Rogaland fylke kartlagt store forekomster av vanadium. Det er helt sikkert også andre forekomster rundt om i vårt vakre land. Vi er kjent med at selskapet Norge Mining arbeider for og planlegger utvinning av dette mineralet.

Representanten spør hva regjeringen gjør for å få fart på norsk mineralnæring. Da vil jeg igjen bare presisere at tilgang på mineralske råstoffer, mineraler og sjeldne jordarter er en sentral forutsetning for å lykkes med hele det grønne skiftet. Derfor er det viktig for oss at det er gode rammevilkår for mineralnæringen. Vi jobber nå med en mineralstrategi. Den skal ferdigstilles i løpet av 2022. Vi har store ambisjoner, og målet vårt er å utvikle verdens mest bærekraftige mineralnæring. Vi jobber bredt sammen med næringen, sammen med organisasjonene, sammen med partene, sammen med forskningsmiljøer og ikke minst sammen med miljøvernorganisasjonene og Sametinget, for å få flest mulig rundt bordet for å se på hvordan man kan samles om en offensiv strategi for fremtiden.

En velfungerende minerallov er av stor betydning for næringen, og det er også et viktig tiltak for å sikre gode rammebetingelser. Det vil bli lagt fram en NOU med forslag til endringer i mineralloven. Den kommer 1. juli i år. Og vi vil arbeide for at loven blir et godt redskap for en god og bærekraftig ressursforvaltning til beste for samfunnet, for miljøet, for klimaet, for verdiskapingen og for framtidige arbeidsplasser.

Selv om Norge i mange sammenhenger er avhengig av råvareimport til vår prosessindustri – som vi også er så glad i, og det gjelder nikkel, fosfat, mangan, titan og en rekke andre – vil jeg understreke at Norge ikke bare kan legge opp til å importere viktige mineraler. Det har krigen i Europa og Ukraina vist oss på en alvorlig måte. Mineralnæringen er viktig for Norge, og vi har et ansvar for selv å utvinne de mineralene som det er behov for, og det må skje på en bærekraftig måte. Derfor må vi legge til rette for at nye mineralprosjekter realiseres innenfor bærekraftige rammer.

Vi må også huske på at vi gjennom vår prosessindustri besitter fantastisk kompetanse om prosessering av mineraler og anvendelse av dem, som vil være viktig for omstillingen. Derfor er sammenhengen mellom mineraler og industrialisering viktig.

De kommende årene er det flere prosjekter som er under planlegging. Vårt lovarbeid og arbeidet med både mineralstrategi og ikke minst batteristrategien, som vi også holder på med, skal bidra til å akselerere denne utviklingen.

Terje Hansen (FrP) [13:30:43]: Jeg takker statsråden for svaret. Jeg synes det var veldig interessant å høre at statsråden har en så offentlig aggressiv tilnærming til det vi står overfor i en utrolig viktig næring. Det gleder meg å høre.

Norske mineraler hadde i 2016 en verdi på ca. 2 500 mrd. kr for det som lå i bakken i Fastlands-Norge. Da er utgangspunktet at i forhold til de undersøkelserne som er gjort, har vi bare undersøkt rundt 50 pst. av landet. Så vi trenger faktisk å putte inn litt penger i det også. Og så har vi sokkelen også. På norsk sokkel har man gjort en vurdering på i hvert fall 1 000 mrd. kr.

Når det er sagt, har det også vært en viss verdistigning fra 2016 og fram til i dag, så verdiene er antakelig mange ganger høyere. Og når man prosesserer dette, vil verdien kanskje være 20 mrd. kr. Spørsmål er ... (Presidenten klubber.)

Presidenten: Da er tiden ute.

Statsråd Jan Christian Vestre [13:31:48]: Vi er enige om det siste. Det kom dessverre ikke noe spørsmål. Jeg kan bare si at dette er veldig viktig inn mot europeiske verdikjeder, og vi er i nær dialog med EU og andre europeiske land som også er opptatt av at de skal være mindre avhengig av Kina f.eks., og i større grad skal sikre strategisk autonomi på en del viktige mineraler og ressurser. Der vet vi at Norge har enestående store ressurser, og jeg mener at når vi også kan gjøre det på den norske måten, med sosial bærekraft, miljømessig bærekraft, respekt for naturressurser, respekt for folkeretten og med stabilitet rundt rammevilkårene, skal vi absolutt gripe den muligheten med begge hender.

Men jeg vil også legge til at mineralnæring og bergverksdrift har vært forbundet med en del oppmerksomhet og en del uenighet om miljøkonsekvensene. Derfor er det også veldig viktig at vi får alle partene rundt bordet – også miljøbevegelsen – i dette viktig arbeidet framover.

Terje Hansen (FrP) [13:32:53]: Jeg går rett på problemstillingen. I Finland har man etablert et mineralfond på 5,5 mrd. kr. Det har bidratt til å skape massevis av arbeidsplasser. Er det en modell som statsråden kan tenke seg å være med på basert på kommersiell basis for å dra i gang nye prosjekter?

Samtidig, når det gjelder konsesjonsbehandling, går det i dag 12–15 år for å få en konsesjon igjennom. Kunne

man lagt det inn eksempelvis under Olje- og energidepartementet å ta ansvar for hele prosessen, i stedet for å ha fire–fem departementer som styrer gjennomføringen?

Statsråd Jan Christian Vestre [13:33:34]: Nå vurderer vi ulike virkemidler for å kartlegge både hvilke ressurser vi har i Norge, hvor de ressursene er, og hvor vi på en best mulig og mest mulig bærekraftig måte kan utvinne dem. Vi ser selvfølgelig også da på konsesjonsbehandling, på saksbehandling, hvem som har ansvaret, om noen prosesser eventuelt kan skje parallelt, og selvfølgelig hvordan dette kan skje på en måte som er mest mulig verdiskapende innenfor bærekraftige rammer.

Alle disse spørsmålene håper jeg vi får adressert i arbeidet med ny minerallov. Som sagt er det en offentlig utredning på gang. Den får vi snart svar på. Da håper jeg det kan bidra til en god og opplyst debatt. Det er bra at det er mange som interesserer seg for dette. Så jobber som sagt regjeringen med en mineralstrategi der vi involverer bredt. Vi inviterer til åpen dialog. Alle som har noe å bidra med der, er hjertelig velkommen til å fremme innspill, og vi vil selvfølgelig da vurdere hva det er mulig og ønskelig å gå videre med. Men at vi har store ambisjoner på mineralfeltet, er det ingen tvil om.

Presidenten: Vi skal da gå til spørsmål 29.

Spørsmål 29

Presidenten: Dette spørsmålet, fra representanten Marius Arion Nilsen til olje- og energiministeren, besvares av næringsministeren på vegne av olje- og energiministeren, som er bortreist.

Marius Arion Nilsen (FrP) [13:34:52]: Dette begynner å bli en vane. Det er andre gang på rad vi møtes når jeg stiller spørsmål til olje- og energiministeren. Men i dag var det et bra sammentreff. Spørsmålet lyder:

«Rekordhøye olje- og gasspriser sørger for enorme inntekter til staten. De samme høye olje- og gassprisene, kombinert med norske avgifter og mva. på toppen, sørger også for rekordhøye strøm- og drivstoffpriser i Norge. Statsråden uttalte på Debatten 8. mars at regjeringen prioriterer strømstøtte til husholdningene, men ikke støtte mot høye drivstoffpriser. Folk flest og næringslivet sliter stort nå.

Kan statsråden avklare om mer støtte på feltene kommer, eller om dagens støttere regime er alt hva regjeringen planlegger å gjøre?»

Statsråd Jan Christian Vestre [13:35:36]: Takk for spørsmålet.

Energiprisene har, som vi alle vet, økt betydelig gjennom 2021 og inn i 2022. Det har særlig gitt utslag i økte strømpriser. Krigen i Ukraina har også bidratt til ytterligere prisøkning nå, særlig på drivstoff. Oljeprisen steg kraftig i dagene etter Russlands ulovlige invasjon i Ukraina og nådde et toppunkt på om lag 130 dollar per fat 8. mars. Deretter har oljeprisen falt noe tilbake. Vi ser det også på pumpeprisene. Jeg kjører forbi bensinstasjonen hver dag og ser at de går litt opp, og de går litt ned. Nå har de gått litt ned igjen.

Energimarkedene er preget av usikkerhet, men av prisene i terminmarkedet kan det se ut til at markedsaktørene forventer reduksjoner i oljeprisen framover. Det vet vi selvfølgelig ikke, men det er i hvert fall verdt å ta med seg i diskusjonen. Et fall i oljeprisen vil gi reduserte drivstoffpriser. Den framtidige prisutviklingen på råolje, og dermed på drivstoff, er imidlertid, som jeg sa, usikker.

Regjeringspartiene varslet i Hurdalsplattformen at vi vil redusere avgifter som rammer folk flest, slik som elavgift og drivstoffavgifter. Det har regjeringen også fulgt opp. Vi har redusert både elavgiften og drivstoffavgiftene sammenliknet med Solberg-regjeringens forslag til statsbudsjett for 2022. Vi har også kompensert bilistene for økning i CO₂-avgift fordi vi mener at det skal være rettferdighet i klimaomstillingen, og at vi må ta hensyn til at det er geografiske forskjeller. Alle kan ikke kjøre elbil i dag. På grunn av de ekstraordinært høye strømkostnadene de siste månedene har vi også innført omfattende tiltak for å avhjelpe situasjonen. Det er midlertidige støtteordninger til husholdninger, som har blitt kraftig styrket, til jordbruk, idrettslag og frivillige organisasjoner, i tillegg til, som sagt, den reduserte elavgiftsatsen.

Vi vurderer fortløpende konsekvensene av de økte drivstoffprisene og hvordan dette påvirker vanlige folk. Kjører man f.eks. 15 000 km i året med en bil som bruker 0,6 liter per mil, vil en prisøkning på 5 kr per liter utgjøre en merkostnad på 375 kr i måneden. Det merkes for en del vanlige familier i Norge. Men merkostnadene ved økte strømpriser, før strømsstøtteordningen, var langt høyere. Derfor var det viktig å prioritere strømsstøtte. Vi kan også, særlig dersom vi samlet sett ikke er tilbakeholdne i finanspolitikken, nå få renteøkninger. Som representanten vet: Da vil husholdningene kunne få økt de månedlige rentekostnadene med langt mer enn 375 kr.

Eventuelle endringer i skatter og avgifter bør vurderes samlet i forbindelse med statsbudsjettet, slik at vi ser sammenhengen i skatte- og avgiftspolitikken. Vi legger senere i vår fram revidert nasjonalbudsjett. Da er det også naturlig å vurdere eventuelle endringer i drivstoffavgiften i den sammenhengen.

Vi har sendt på høring et forslag om å forlenge strømsstøtteordningen for husholdninger ut mars 2023.

Det er også en forpliktelse fra regjeringens side om at vi ønsker å bidra til at ren og rimelig energi forblir et fortrinn i Norge.

Marius Arion Nilsen (FrP) [13:38:38]: Det er akkurat derfor vi tar til orde for å redusere den prisdriveren økte strømpriser og drivstoffpriser er. Det vil redusere risikoen for renteøkning. Det er riktig, som statsråden sier, at strømsstøtte er kommet til husholdningene, men ingenting er kommet til næringslivet.

I svar på skriftlig spørsmål og i media har ministeren tatt til orde for at næringslivet må tåle svingninger i markedet. Men det vi opplever nå, er ikke svingninger i markedet. Det er vedvarende skyhøye priser som mest sannsynlig vil vare lenge. Strømpriser som er tre til åtte ganger høyere enn normalpriser over et halvt år, er ikke en kortvarig svingning, det er en krise for noe som har vært bærebjelken i det norske samfunnet i 100 år. I tillegg har vi drivstoffprisene, som øker betraktelig.

Ser ikke ministeren disse utfordringene? Og hvilket næringsliv er det ministeren besøker hvis han ikke får disse signalene fra aktørene i bransjene?

Statsråd Jan Christian Vestre [13:39:37]: Vi vurderer dette fortløpende. Jeg har tidligere sagt at vi på ingen måte utelukker at det kan bli aktuelt med ytterligere tiltak også overfor næringslivet, men det er viktig at vi også er bevisst på at det er et skille mellom det bedrifter har ansvar for, bl.a. å drive næringsvirksomhet for egen regning og risiko, og det fellesskapet og skattebetalerne har ansvar for. Bedriftene er vant til at ulike priser går opp og ned. Det gjelder råvarepriser, det gjelder transportpriser, det gjelder renter som beveger seg opp og ned, det gjelder strømpriser. Nå står vi overfor et lønnsoppgjør som vi ikke vet utfallet av. Da er det hele tiden spørsmål om balansegangen mellom det staten eventuelt skal kompensere for, og det staten ikke skal kompensere for.

Det betyr som sagt ikke at vi utelukker å gjøre ytterligere grep. Når det gjelder reduksjonen i elavgift, kommer ca. 1 mrd. kr av den reduksjonen næringslivet til gode. Det kan også komme ytterligere tiltak. Derfor følger vi situasjonen tett sammen med næringslivet og partene i arbeidslivet.

Marius Arion Nilsen (FrP) [13:40:39]: Ministeren bagatelliserer situasjonen. Det vi opplever nå, er ikke en svingning, det er en ekstraordinær krise både innenfor strøm, innenfor drivstoff og innenfor mange andre innsatsfaktorer. Det må regjeringen ta på alvor.

Det var hell i uhell at næringsministeren måtte steppe inn for olje- og energiministerens, for da kan jeg benytte anledningen her i salen til å invitere ministeren til næringskonferanse her på Stortinget neste onsdag. Jeg

sendte også mail rundt midnatt – med litt skrivefeil, så det ble to stykker. Klokken 14–16 onsdag i neste uke har vi invitert næringslivsledere, organisasjonsledere, andre stortingsrepresentanter og et næringsliv som har store utfordringer. Da skal vi få fram situasjonen og høre direkte fra næringslivet. Kan statsråden bekrefte at han vil delta neste uke og ta næringslivet på alvor?

Statsråd Jan Christian Vestre [13:41:31]: Jeg takker for både en og to invitasjoner, og jeg vil også si at det er prisverdig at Fremskrittspartiet og representanten her inviterer næringslivet til seminar. Det er bra, det er fint. Næringspolitikken bør utformes sammen med bedriftene ute i landet, der hvor verdiskapingen faktisk skjer, ikke nødvendigvis på et kontor i Oslo.

Så kan jeg berolige representanten med at jeg også bruker mye tid ute i landet. Jeg har besøkt over 200 bedrifter etter at jeg tiltrådte. Jeg møtte minst fire i går. Det var ingen av dem som tok opp strøm. De var opptatt av mange andre ting.

Men vi er opptatt av strøm, for det er en ekstraordinær situasjon. Det er dramatisk mye høyere priser enn det har vært tidligere. Bedriftene er som sagt vant til at priser går opp og ned. En del har kraftavtaler som er langsiktige, andre har fastprisavtaler. Dette må vi følge veldig nøye med på. Fram til nå har vi ikke vurdert at det er behov for ytterligere ekstraordinære tiltak, men vi utelukker det ikke. Dette er også helt avhengig av hva som skjer de neste ukene og de neste månedene.

Spørsmål 30

Presidenten: Dette spørsmålet, fra representanten Sofie Marhaug til olje- og energiministeren, vil også bli besvart av næringsministeren på vegne av olje- og energiministeren, som er bortreist.

Sofie Marhaug (R) [13:42:47]: Jeg registrerer at i likhet med den forrige olje- og energiministeren er ikke den nye olje- og energiministeren så glad i Stortingets spørretime, men jeg skal ikke laste næringsministeren for det. Spørsmålet lyder:

«Statsministeren uttalte overfor NRK at pausen i vindkraftutbygging på land nå er over, på tross av massiv motstand i befolkningen.

Når vil NVE sette i gang konsesjonsbehandling av vindkraft – allerede etter utredningen som kommer i mars, eller først etter den juridiske avklaringen av integrering av vindkraft i plan- og bygningsloven?»

Statsråd Jan Christian Vestre [13:43:29]: Takk for spørsmålet. Regjeringen Solberg stanset all konsesjonsbehandling av vindkraft så langt tilbake som i 2019. Det

var gode grunner til en slik stans, men det har samtidig den virkningen at det ikke utvikles nye prosjekter og ny vindkraftproduksjon. Nå har det gått lang tid.

Stortingets behandling av vindkraftmeldingen høsten 2020 innebar en rekke endringer i behandlingen av vindkraft. Mange av disse kan implementeres uten lovendringer, og dette jobber nå NVE med.

Innlemming av vindkraft i plan- og bygningsloven krever på sin side endring av lov, med de prosessene det innebærer. Det er ingen direkte sammenheng mellom lovarbeidet og stansen i konsesjonsbehandlingen.

Denne regjeringen vil arbeide sammen med kommunene og ikke mot kommunene i utviklingen av ny vindkraft på land. Om det er riktig å videreføre Solberg-regjeringens stans i konsesjonsbehandlingen av vindkraft, eller om det skal åpnes for utvikling av nye vindkraftprosjekter, og i så fall på hvilke premisser, krever grundige avveininger. Dette er noe regjeringen vil komme tilbake til.

Sofie Marhaug (R) [13:44:38]: Ingen partier gikk til valg på storstilt utbygging av vindkraft på land. Tvert imot hadde man, som statsråden har redegjort for, en pause – man ga etter for press fra folket og innførte en timeout på vindkraftkonsesjoner. Jeg tror mange føler seg lurt når Arbeiderpartiet og Høyre bare et halvt år etter valgkampen kappes om å bygge ut og bygge ned raskest mulig. Vindkraft på land har de samme negative konsekvensene som før: Naturen raseres, det skapes knapt arbeidsplasser, og Tax Justice Network har dokumentert hvordan fortjenesten fra norsk vindkraftproduksjon havner i skatteparadis som Luxembourg og Sveits.

Selv ikke på steder hvor kommuner selv har ønsket vindkraftutbygging, har det vært konfliktfritt. Øyfjellet, som det har blitt referert til fra andre politikere i denne salen, har blitt framhevet som et glansbilde, men det har vært en katastrofe for reindriftssamer. Synes statsråden det er demokratisk og ansvarlig å sette i gang utbygging nå?

Statsråd Jan Christian Vestre [13:45:46]: Der var det mange ting jeg ikke har sagt, og som andre heller ikke har sagt. Det er ingen som kappes om å bygge ut mest mulig vindkraft på land nå. Snarere tvert imot er det stopp i konsesjonsbehandlinger av nye prosjekter. Men vi trenger mer fornybar energi, og jeg antar at Rødt er like opptatt som oss av at vi skal få til det grønne skiftet. Da må vi ha grønne elektroner, og regjeringen er ikke prinsipielt imot vindkraft på land alle steder i landet dersom det gjøres på en forsvarlig og god måte. Som jeg sa, vil vi jobbe sammen med kommunene, ikke mot kommunene. Det som har skjedd tidligere, under tidligere regimer, får andre svare på, men for denne regjer-

ingen vil det at slike prosjekter har lokal forankring og oppslutning, være veldig viktig dersom en skal gå videre med det. Det er det vi nå vurderer, sammen med andre energikilder og energiformer, hvordan vi kan sikre at vi har tilstrekkelig, ren og rimelig fornybar energi til å klare klimamålene, men også til å bygge all den nye, grønne industrien vi alle er så opptatt av.

Sofie Marhaug (R) [13:46:47]: Det er helt riktig at noen kommuner har ønsket å bygge ut vindkraft, men det har ikke vært konfliktfritt. Det er ikke minst Fosen-dommen et veldig godt eksempel på, at naturen og urfolks rettigheter har blitt krenket og tilsidesatt. Så selv om man kan ha oppslutning for noe, er det ikke sikkert at det er riktig å gjøre. Men fortsatt er det stor motstand i kommunene mot utbygging av vindkraft, og når man da sier at man skal intensivere utbyggingen av vindkraft på land, vil man jo måtte presse de kommunene hvis man skal få til en massiv utbygging.

Jeg er enig med statsråden i at klimakrisen er viktig. Den siste delrapporten til FNs klimapanel slår fast at nedbygging av naturen vil forsterke konsekvensene av klimakrisen. Vi vet at vindkraft på land legger beslag på store arealer, inkludert naturens egne CO₂-lagre. Hvordan kan ministeren med viten og vilje forsvare nedbygging av naturen og ramme dette inn som et klimatiltak når vi vet at vindkraft på land også innebærer at konsekvensene av klimakrisen kan bli forsterket?

Statsråd Jan Christian Vestre [13:48:01]: «Få til en massiv utbygging» – jeg vet ikke hvor representanten har det fra. Jeg tror ikke hun har hørt det fra regjeringspartiene iallfall, det er ingen som har snakket om massiv utbygging. Snarere tvert imot har vi sagt at vi trenger mer fornybar energi, og den energien som bygges, må være bærekraftig. Det må ha oppslutning, det må selvsagt skje innenfor rammene av folkeretten.

Vi har en klimakrise, vi har også en naturkrise, og vi er opptatt av å stoppe nedbyggingen av natur. Men på prinsipielt grunnlag å være imot én energiform, én type måte å produsere dette på, istedenfor å gå inn og vurdere hvert enkelt prosjekt og vurdere om det bør realiseres eller ikke ut fra et helhetssyn der alle disse momentene er med, det mener ikke vi er ansvarlig energipolitikk, og det kommer heller ikke til å være regjeringens energipolitikk. Men representanten kan være helt trygg på at om og når behandlingene kommer i gang igjen, kommer det til å se annerledes ut enn slik det har vært tidligere, rett og slett fordi vi vil ha folk med, ikke mot.

Presidenten: Vi går da tilbake til spørsmål 25.

Spørsmål 25

Presidenten: Dette spørsmålet, fra representanten Silje Hjemdal til kunnskapsministeren, er overført til forsknings- og høyere utdanningsministeren som rette vedkommende.

Spørsmålet vil bli tatt opp av representanten Sigbjørn Framnes.

Sigbjørn Framnes (FrP) [13:49:28]: «Helsefagarbeidarane har tileigna seg god kompetanse innan faget sitt. Dei har arbeidd tett opp mot andre faggrupper i det daglege virket, også opp mot sjukepleiarane. Det er i dag stor mangel på sjukepleiarar rundt om i Noreg. Derfor er det eit paradoks at helsefagarbeidarar ikkje får kompetansepoeng/tilleggspoeng når dei søker på sjukepleiarutdanninga.

Vil regjeringa arbeide for at kompetansen helsefagarbeidaren har opparbeidd seg, også blir verdsett ved søknad til vidareutdanning innan sjukepleie?»

Statsråd Ola Borten Moe [13:50:06]: Vi er nødt til å sørge for godt samsvar mellom tilgangen på kompetanse og samfunnets behov over hele landet, spesielt når det gjelder kritisk helsepersonell. Vi vet at etterspørselen etter helse- og omsorgstjenester vil øke framover, og at vi har behov for både helsefagarbeidere og sykepleiere, både nå og i tiden som kommer. Vi har behov for flere sykepleiere i deler av landet, særlig i kommunene.

Denne regjeringen vil bygge sterke profesjonsutdanninger med høy kvalitet over hele landet. Utdanning og livslang læring må være tilgjengelig der folk bor. Hvis vi styrker det regionale utdanningstilbudet, kan folk enklere få kompetansepåfyll og mer utdanning.

Statistisk sentralbyrå har estimert at vi i 2035 kan mangle opptil 18 000 helsefagarbeidere og over 20 000 sykepleiere. Det er derfor viktig at vi ser på hvordan vi kan utdanne, rekruttere og beholde både helsefagarbeidere og sykepleiere i hele landet. Derfor har regjeringen nylig satt ned helsepersonellkommisjonen, som skal se på nettopp dette. Kommisjonen skal legge fram en NOU innen 1. februar 2023.

Søkere fra yrkesfaglige utdanningsprogram kan kvalifisere seg for opptak til høyere utdanning gjennom å ta påbygging til generell studiekompetanse. For opptak til sykepleie er det i tillegg til generell studiekompetanse krav om minimumskaracteren 3 i norsk og 3 i matematikk.

Det har ikke vært aktuelt å innføre tilleggspoeng for at søkere med fagutdanning skal prioriteres i rangeringen av søkere til høyere utdanning. Det er stor interesse for sykepleierutdanningen. Over 13 000 søkere hadde bachelor i sykepleie som sitt førstevalg i 2021, og det ut-

gjorde nesten 9 pst. av alle søkere gjennom Samordna opptak. Det tilsvarte 3,7 kvalifiserte søkere til hver studieplass. Høsten 2021 var det 5 136 studenter som startet opp en bachelor i sykepleie.

Fra og med høsten 2022 vil enda flere søkere få tilbud om studieplass ettersom vi har økt opptakskapasiteten med totalt 500 nye studieplasser i sykepleier- og spesialsykepleierutdanning ved mange av landets universiteter og høyskoler. Det er også oppnevnt et offentlig utvalg som skal foreta en helhetlig gjennomgang og vurdering av regelverket for opptak til høyere utdanning. Utvalget skal komme med sine anbefalinger til Kunnskapsdepartementet om hvordan departementet kan lage et mer forståelig og fleksibelt opptaksregelverk, som ivaretar søkerens rettssikkerhet, og som kan tilpasses framtidig høyere utdanning og den teknologiske utviklingen. Utvalget skal levere en NOU innen 1. desember 2022. Vi må avvente resultatene av disse prosessene før vi kan gjøre en nærmere vurdering av dette.

Sigbjørn Framnes (FrP) [13:52:53]: Takk for eit omfattande svar med mykje detaljar. Eg er blitt beden av Monica Fosse, hovudtillitsvald i Fagforbundet i Stord kommune, om å reise følgjande spørsmål: Vil ministeren ta initiativ til ein samtale med dei tillitsvalde for å sjå korleis ein i fellesskap kan løyse dette snarast? Helsefagarbeidarane ser også med undring på kvifor personell i militæret og dei som går på folkehøgskule, får tilleggsloen, og ikkje dei. Kan ministeren forklare den logikken?

Statsråd Ola Borten Moe [13:53:31]: Jeg kan love at vi til enhver tid har god dialog med fagbevegelser og andre relevante parter i nær sagt det meste av det som foregår, og der det er relevant. Det overordnede bildet er to ting. Det ene er at vi øker antallet sykepleierstudieplasser ganske betydelig – 10 pst. økning fra og med 2022 i forhold til 2021. Det andre er at vi har svært god søkning på disse plassene. Det er heldigvis ikke noe problem å rekruttere sykepleierstudenter i Norge.

Så kommer vi til å trenge flere. Det betyr at vi er nødt til å konsentrere oss om at flere står i yrket. Det gjelder både sykepleiere og helsefagarbeidere. Vi kommer til å gå inn i arbeidet med det jeg tror jeg vil si er forenkling knyttet til opptaksstruktur og hva det er som skal gis tilleggsloen. Det arbeidet kommer til å starte i etterkant av den NOU-en som er varslet 1. desember 2022.

Sigbjørn Framnes (FrP) [13:54:33]: I og med at mitt neste oppfølgings spørsmål blei litt svart ut tidlegare, kva kan ministeren og regjeringa gjere for å få fortgang i dei tilpassingane? Forstod eg ministeren rett viss ein seier at dette med fagleg kompetanse faktisk bør telje

ved vidareutdanning? Kva kan ein gjere for å forsere dette, for det hastar jo?

Statsråd Ola Borten Moe [13:55:01]: Det som hastar, er å få opp det totale volumet på både helsefagutdanningene og ikke minst sykepleierutdanningene. Når det gjelder sykepleierutdanningene spesifikt, har vi god søkning på studieplassene. Det er 3,7 søkere som er kvalifisert for hver studieplass som er ledig. Vi har ikke problemer med å rekruttere folk til sykepleierutdanningene. Det som er utfordringen vår noen plasser, er å gi gode og fleksible løp for at man kan ta etter- og videreutdanning. Sjangerkravet for å komme inn på sykepleierutdanningen er at man har generell studiekompetanse og karakteren 3 i norsk og matematikk. Det foreligger det ikke noen planer om å gjøre noe med.

Spørsmål 26

Guri Melby (V) [13:56:03]: «Regjeringen har besluttet å avlyse eksamen. Likevel skal standpunkt karakterene settes i mai. I fjor utsatte den forrige regjeringen standpunktsettingen til juni.

Hva vil regjeringen gjøre for å motivere flere elever til å komme tilbake på skolen og følge undervisningen, og vil regjeringen flytte settingen av standpunkt karakterer til juni?»

Statsråd Tonje Brenna [13:56:25]: I fag med eksamen gjelder det normalt særlige frister for når standpunkt karakteren må være fastsatt. Når det ikke blir elevksamener denne våren, faller disse fristene bort. Hovedregelen om at standpunkt karakteren skal settes ved avslutning av opplæringen, gjelder fortsatt.

Pandemien har ført til forskjeller i elevenes skolehverdag på ulike steder i landet. Noen har opplevd lange perioder med strenge smitteverntiltak, mens andre har hatt en mer normal skolehverdag i nesten hele perioden. Det er skolene som vet best hvilket vurderingsgrunnlag de har for elevgruppen. Av den grunn mener jeg det er viktig at skolene får frihet til å tilpasse opplæringen og tidspunktet for når standpunkt karakterer skal settes.

Vi har valgt å ikke sette noen frist for når standpunkt skal settes denne våren. Men – og det vil jeg understreke: Jeg har oppfordret skolene og skoleeierne til å legge til rette for at dette kan gjøres så sent som praktisk mulig, slik at lærerne får et best mulig grunnlag for å fastsette standpunkt karakteren. Jeg har også vært tydelig på at jeg forventer at den tiden som ellers ville vært brukt til eksamen, brukes til å gi elevene god opplæring og flere muligheter til å vise sin kompetanse.

Jeg vil også gjøre Stortinget oppmerksom på at det heller ikke i fjor ble satt noen frist for å sette standpunkt-

karakter da alle elevksamener ble avlyst. Skolene ble oppfordret til å sette dem så sent som mulig. Jeg mener det var en klok løsning da, og jeg mener det er en klok løsning nå.

For å støtte skolene i arbeidet med å sette standpunkt karakterer har Utdanningsdirektoratet publisert en rekke ressurser. Det ble også avholdt et webinar om standpunkt vurdering den 22. mars. Webinalet rettet seg særlig mot skoleledere, skoleeiere og statsforvaltere.

Representanten Melby peker på noe viktig i sitt spørsmål, nemlig motivasjon blant elevene og at pandemien har påvirket denne i negativ retning for mange. Jeg har jevnlig dialog med både skoleeiere, lærerorganisasjoner og Elevorganisasjonen. Mange peker på det samme, nemlig at elevene opplever mangel på tilhørighet i det sosiale fellesskapet. Elevene våre har savnet å være sammen på skolen i tiden vi legger bak oss.

Jeg mener det har vært viktig å komme tilbake til en mest mulig normal skolehverdag, der ro til både opplæring og sosialt samvær er helt sentralt. Jeg har ønsket å gi skolene rom til å jobbe faglig og sosialt for å stabilisere skolehverdagen til norske barn etter smitteverntiltakene og har derfor også gitt penger til kommuner og fylkeskommuner slik at det skal være rom for å sette inn tiltak som passer de lokale behovene. Vi fordelte nylig 216 mill. kr til kommuner, fylkeskommuner og friskoler, hvor områder som har hatt særlig høyt smittetrykk, har blitt prioritert. Dette kommer i tillegg til at regjeringen prioriterer en sterk kommuneøkonomi. Gjennom tilleggsproposisjonen til statsbudsjettet for 2022 økte vi de frie inntektene til kommunesektoren med 2,5 mrd. kr utover forslaget fra regjeringen Solberg.

Jeg har stor tillit til at det gjøres et godt arbeid på dette området i norsk skole.

Guri Melby (V) [13:59:27]: Jeg er veldig glad for å høre at kunnskapsministeren deler mitt syn om at det vil være en fordel dersom mange sørger for å bruke hele skoleåret og dermed sette standpunkt karakter så sent som mulig. Jeg er glad for å høre at det signalet er sendt, og jeg håper kunnskapsministeren er tydelig overfor hele sektoren på at det er ønskelig, slik at flest mulig faktisk følger det.

Så viser kunnskapsministeren til at det nå er bevilget en del penger til de kommunene som har hatt høyest smittetrykk, og der vi kan anta at flest elever har mistet verdifull læring. Den potten var jo en pott fra vår regjering som den nye regjeringen valgte å kutte i, og etter at regjeringen kuttet i den, ble det gjennomført rødt nivå med undervisning mange steder, dvs. at elevene fikk mindre undervisning over hele landet.

Spørsmålet mitt til kunnskapsministeren er: Har kunnskapsministeren vurdert å utvide potten, og har

hun fått noen tilbakemeldinger fra sektoren om at man mener at 216 mill. kr er tilstrekkelig for å greie å gjøre den jobben de nå er satt til?

Statsråd Tonje Brenna [14:00:28]: Sektoren er veldig tydelig overfor undertegnede på at de ønsker ro, tillit og tid til å jobbe sammen med elevene, slik at de skal lære mest mulig og bruke tiden best mulig fram mot sommeren. Det er det samme som regjeringen og jeg som kunnskapsminister har vært opptatt av, nemlig å gi den roen og tilliten til det gode og viktige arbeidet.

Så synes jeg det er litt paradoksalt etter to år med pandemi, hvor veldig mange har skrytt veldig mye av den fantastiske innsatsen som lærerne har nedlagt for alle landets elever, at vi i kjølvannet av det – som en slags premie for den viktige og gode jobben – har en diskusjon om i hvilken grad vi skal detaljstyre det arbeidet som skal gjøres i det videre.

Jeg er helt sikker på at det er et stort engasjement blant norske lærere for å få elevene opp om morgenen og inn på skolen, og at vi skal gjøre det vi kan for at flest mulig lærer best mulig. Og jeg er opptatt av å gi dem tid, ro og tillit til å gjøre nettopp det.

Guri Melby (V) [14:01:31]: Jeg er litt usikker på hvem kunnskapsministeren viser til når hun sier at man skal detaljstyre skolen. Det har i hvert fall ikke vært foreslått verken av meg eller av mitt parti. Det vi har vært opptatt av, er å styrke ressurstilgangen til skolen, slik at de kan få gjort den jobben de er satt til.

Det som har vært viktig med de pengene, som også gjennom hele pandemien har vært bevilget til tapt progresjon, er at de nettopp ikke har vært øremerket til noen spesielle formål; skolen har fått lov til å bruke dem til det de selv syntes var fornuftig. Det viser seg også at de har brukt dem på veldig gode tiltak; på økt lærertetthet, på intensivopplæring og en lang rekke sånne ting. Men da jeg var kunnskapsminister, var tilbakemeldingene veldig tydelige på at det å styrke kommunerammen generelt ikke gjorde at elevene fikk tettere oppfølging i skolen. De pengene nådde ikke fram.

Er det sånn at dagens kunnskapsminister har fått andre signaler, og at skolene nå faktisk får økte ressurser, eller er det et behov for å øremerke penger, slik tilbakemeldingen jeg fikk da jeg var kunnskapsminister, var?

Statsråd Tonje Brenna [14:02:27]: Den viktigste tilbakemeldingen jeg får, er ønsket om ro, tid og tillit til å jobbe sammen, jobbe godt med fag og gi elevene en så normal hverdag som mulig.

Så vil det alltid være et ønske om flere ressurser i skolen. Der tror jeg behovet og ønsket er utømmelig. Det er selvfølgelig også en diskusjon og vurderinger vi gjør i denne regjeringen. Men det veldig tydelige signa-

let nå er at det ikke er noe ønske om eksplisitte tiltak, forslag eller planer for hvordan dette skal gjøres på en annen måte enn det arbeidet som allerede gjøres i skolen. Der er ønsket ro, tid og tillit til å jobbe godt med fagene og sørge for å få elevene tilbake til en mest mulig normal skolehverdag. Jeg opplever at sektoren er veldig glad for at jeg har vært opptatt av å uttrykke at den tilliten har jeg. Derfor har vi ved avlysning av eksamen sagt: Bruk tiden godt. Men for øvrig må skolene selv vurdere hva den tiden skal brukes på, til beste for både elever og hver enkelt mulighet til å lære.

Spørsmål 27

Anna Molberg (H) [14:03:37]: «Regjeringen vil «fase ut de konkurransefremmende tiltakene» som sikrer konkurransekraften til mindre meieri. Tilskudd til mindre aktører er som kjent et virkemiddel for å sikre konkurranse og et visst utvalg i norske butikker all den tid markedet er dominert av én stor aktør. Regjeringen har blant annet vedtatt å frata Q-meieriene distribusjonstilskuddet.

Hva tror statsråden blir konsekvensene for mindre aktører i meierisektoren ved å fjerne konkurransefremmende tiltak, og hvilke tiltak blir de neste som fases ut?»

Statsråd Sandra Borch [14:04:18]: La meg først slå fast at konkurranse er viktig også innenfor melkesektoren. Jeg vil minne om at det var forrige rød-grønne regjering som i 2007 innførte konkurransefremmende tiltak for meierisektoren innenfor prisutjevningsordningen. Siden den gang er de uavhengige aktørene tilført nærmere 2 mrd. kr finansiert over prisutjevningsordningen. Det er nå betydelig konkurranse i meierihyllene, både nasjonalt og hos internasjonale aktører og merker.

Hurdalsplattformen slår fast at regjeringen vil bevare prisutjevningsordningen for melk, men gradvis fase ut de konkurransepolitiske virkemidlene fra ordningen. En sentral del av melkeforliket var at de konkurransefremmende tiltakene skulle evalueres hvert femte år. Ordningen ble evaluert i 2012 og 2017. Det er derfor naturlig at det gjøres en ny evaluering nå i 2022. En sårn evaluering vil samtidig gi et meget godt grunnlag for å ta stilling til hvordan vi skal følge opp Hurdalsplattformen på bl.a. dette området. Dette er tidligere varslet, og mandatet for utredningen er nå like rundt hjørnet.

For meg har det vært viktig å ha et godt faktagrunnlag og god dialog med aktørene om disse ordningene. Jeg har derfor hatt møte med aktørene i meierisektoren, faglagene i jordbruket samt NHO Mat og Drikke og NNN om mandatet for utredningen. Handelen har også vært invitert til å gi innspill i dette arbeidet.

Regjeringen slår fast at prisutjevningsordningen er en sentral del av jordbrukspolitikken, og vi vil bevare denne ordningen. Det er viktig at prisutjevningsordningen ikke blir belastet med for mange kostnader som svekker norsk melks konkurransekraft, og som reduserer muligheten for målprisuttak.

Saken om distribusjonstilskudd handler om forvaltning av gjeldende regelverk. Forvaltningsvedtaket, som for øvrig ble gjort før denne regjeringen tiltrådte, altså da Høyre satt i regjering, er påklaget og er fortsatt til behandling i Landbruksdirektoratet. Det medfører derfor ikke riktighet at regjeringen har vedtatt å frata Q-meieriene distribusjonstilskudd, sånn som representanten Molberg hevder.

Anna Molberg (H) [14:06:50]: Jeg takker hjertelig for svaret. Regjeringens ønske om å fase ut tilskudd til mindre aktører har skapt ganske mye uro og forvirring. Det har bl.a. bidratt til at investeringer hos uavhengige aktører har stoppet helt opp, og dette har veldig mye å si for lokale arbeidsplasser flere steder i landet. I mitt hjemfylke ligger Synnøve Finden i Alvdal. Det er en hjørnesteinsbedrift som nå går en usikker framtid i møte på grunn av de politiske signalene som Hurdalsplattformen stadfester. Jeg registrerer at statsråden sier at regjeringen skal evaluere disse konkurransefremmende tiltakene, og at mandatet snart er klart. Da lurer jeg på om statsråden kan si noe om hva dette i praksis betyr. Hvordan skal mindre aktører i Namsos, på Røros, i Alvdal, i Gausdal og på Jæren forholde seg til dette framover, når denne evalueringen pågår?

Statsråd Sandra Borch [14:07:47]: Dette er mye av det evalueringen skal svare på, og hvor jeg ikke skal forhåndskonkludere. Jeg vil igjen minne Høyre om at distribusjonstilskuddet var det faktisk Høyre som på sin vakt gjorde et vedtak om. Nå ligger det en klage i direktoratet, som også kan komme til mitt bord, og jeg ber om forståelse for at jeg ikke kan kommentere en forvaltningssak som er til behandling per nå.

Så vil jeg bare si at jeg ser fram til at vi nå skal gjøre denne evalueringen og komme med det mandatet – jeg tror det er viktig for meierisektoren.

Anna Molberg (H) [14:08:33]: Det var Landbruksdirektoratet som vedtok å fjerne distribusjonstilskuddet til Q-meieriene i overgangen mellom to regjeringer.

Nå er det sånn at Hurdalsplattformen ikke er til å misforstå på dette området. Det står rett ut at de konkurransefremmende tiltakene skal fases ut uten noen nærmere forklaring. Til syvende og sist vil dette også svekke den norske bonden. Uten konkurranse blir foredlingsledet mer ineffektivt, innovasjonstakten vil gå ned, og det norske meierimarkedet vil bli svekket for forbrukerne.

Jeg registrerer at statsråden sier at hun er for konkurransefremmende tiltak i meierisektoren, og at det er bra med konkurranse, men på denne bakgrunnen og hvis vi ser i Hurdalsplattformen, er det litt vanskelig å forstå hvordan regjeringen kan være for nettopp konkurranse. Så spørsmålet blir: Er statsråden egentlig for konkurranse i meierisektoren?

Statsråd Sandra Borch [14:09:29]: Statsråden er veldig for konkurranse i meierisektoren. Statsråden er også veldig for å følge opp det regjeringen har vedtatt i Hurdalsplattformen. Den jobben har vi startet med.

Det er viktig for meg å poengtere at det blir viktig å ta med alle innspill til mandatet i den videre jobben vi skal gjøre, ikke minst i det utredningsarbeidet som skal gjøres. Så er det viktig at utredningen nå gjennomføres av miljøer som kjenner markedet, og kjenner ordningen godt. Samtidig legger jeg vekt på at evalueringen står seg konkurransefaglig – det er viktig å poengtere. Og så vil jeg si at både utredningen og eventuelle endringer i virkemiddelbruken vil bli lagt ut på høring. Jeg legger vekt på en åpen prosess og et godt faglig grunnlag for de vurderingene og beslutningene vi skal gjøre.

Spørsmål 28

Sveinung Stensland (H) [14:10:39]: «PST og E-tjenesten trekker frem fremmede staters påvirkningsvirksomhet som en alvorlig trussel mot nasjonale interesser, og de peker på at trusselen har økt de siste årene. Det er avgjørende at PST får tilstrekkelige virkemidler til å håndtere trusselen som slik aktivitet medfører. I mai 2021 sendte Solberg-regjeringen forslag om å kriminalisere påvirkningsvirksomhet på høring. Forslaget rammer forsøk på å påvirke beslutninger eller den allmenne meningsdannelsen i Norge.

Hvordan vil regjeringen følge opp lovforslaget?»

Statsråd Emilie Mehl [14:11:16]: Innledningsvis vil jeg framheve at illegitime påvirkningsoperasjoner utgjør en økende utfordring og innebærer en trussel også mot åpne og frie demokratier.

Både PST og E-tjenesten har i en årrekke trukket fram fremmede staters påvirkningsvirksomhet som en alvorlig trussel mot grunnleggende nasjonale interesser i Norge. I den årlige trusselvurderingen fra februar i år viste PST at påvirkningsoperasjoner i regi av fremmed etterretning kan undergrave befolkningens tillit til norske myndigheter.

Hvis andre lands tjenester lykkes i å påvirke eller endre en politisk avgjørelse i Norge, svekker det demokratiet. Senest fredag sist uke meldte PST om en økt etterretningstrussel fra Russland i lys av invasjonen av

Ukraina og Vestens reaksjoner. Den sikkerhetspolitiske situasjonen tilsier at denne typen virkemidler kan være en mer aktuell trussel nå enn de har vært tidligere, selv om trusselen har vært vedvarende høy.

Påvirkningsoperasjoner er ikke eksplisitt lovregulert i den nåværende straffeloven. Den tidligere straffeloven satte forbud mot visse former for påvirkning, men bestemmelsen ble opphevet ved ikrafttreddelsen av ny straffelov. Den manglende straffereguleringen medfører at PST i veldig begrenset grad kan avdekke, forebygge, etterforske og irtetteføre påvirkning fra fremmede stater i Norge, og dette er et problem som jeg setter pris på at representanten tar opp.

Under høringen ble Solberg-regjeringens lovforslag kritisert for å inneholde vage og uklare vilkår som innebærer en risiko for at straffebudet får en nedkjølende effekt på ytringsfriheten. Det var tunge høringsinstanser, som Advokatforeningen og Norges institusjon for menneskerettigheter, som derfor mente at forslaget ikke burde vedtas i sin nåværende form.

I utgangspunktet mener jeg det er gode grunner for å innføre et straffebud som kriminaliserer slik virksomhet. Det er imidlertid en krevende oppgave å utforme et straffebud som rammer ulovlige påvirkningsoperasjoner og samtidig ivaretar andre hensyn. Jeg er enig med høringsinstansene i at det er veldig viktig at menneskerettslige krav ivaretas på en betryggende måte. I tillegg må straffebudet formuleres tilstrekkelig klart, sånn at samfunnsborgere settes i stand til å forutse hvilke ytringer og handlinger som er straffbare.

Jeg tar sikte på å komme til Stortinget så snart som mulig med et konkret lovforslag som rammer illegitime påvirkningsoperasjoner.

Sveinung Stensland (H) [14:13:54]: Jeg takker for svaret, og jeg kan love statsråden at Høyre vil være fleksible med å få et sånt lovforslag raskt igjennom. Men jeg etterspør litt mer konkret når vi kan forvente det, all den tid regjeringen Solberg sendte dette lovforslaget på høring for snart et år siden, og høringsfristen gikk ut for tre måneder siden. Går det an å skissere noe om fremdriften utover snarest mulig, for snarest mulig kan jo bety så mangt på departementsspråk?

Statsråd Emilie Mehl [14:14:30]: Jeg kan dessverre ikke være mer konkret enn det på nåværende tidspunkt.

Sveinung Stensland (H) [14:14:35]: En annen lov statsråden nok kjenner godt, og som vi jobbet mye med da statsråden var i opposisjon, er sikkerhetsloven. Den ble sendt på høring i fjor høst. Det var en lov Senterpartiet var veldig tydelig på at det burde gjøres noe med, og også i Hurdalsplattformen står det om sikkerhetsloven.

Jeg ser ikke at den samme handlekraften er til stede nå som en kanskje var opptatt av i opposisjon, men hvor langt har departementet kommet i arbeidet med å revidere og stramme inn sikkerhetsloven, slik en forventer skal gjøres?

Statsråd Emilie Mehl [14:15:15]: Regjeringen er veldig opptatt av å ivareta norske interesser, og nasjonal sikkerhet er en veldig viktig del av det, særlig når vi ser hvordan trusselbildet har sett ut de siste årene, og hvordan det har utviklet seg med tanke på muligheten for at fremmede stater kan drive etterretning i Norge og ønske å påvirke Norge med både tradisjonelle virkemidler og også nye virkemidler, som økonomiske, noe vi bl.a. hadde et tilfelle av i fjor knyttet til Bergen Engines-saken.

Regjeringen begynte arbeidet med å styrke nasjonal sikkerhet så fort vi kom inn. Vi har bl.a. fått på plass en mekanisme for screening av investeringer, som gjør at vi kan ha bedre kontroll på det enn vi hadde før. Vi jobber også med å følge opp sikkerhetsloven, og vi kommer til Stortinget når det er klart.

Presidenten: Dermed er alle spørsmål i den ordinære spørretimen besvart, og sak nr. 2 er ferdigbehandlet.

Sak nr. 3 [14:16:11]

Referat

Presidenten: Det foreligger ikke referat. Dermed er dagens kart ferdigbehandlet. Forlanger noen ordet før møtet heves? – Møtet er hevet.

Møtet hevet kl. 14.17.

